

KÖRNYEZETVÉDELMI ÉS VÍZÜGYI MINISZTERIUM

Természetvédelmi Hivatal

Útmutató

**a nemzeti park igazgatóságok állami tulajdonú
védett és védelemre tervezett természeti területein végzett
természetvédelmi vagyonkezelési tevékenységének
egységes alapelvek szerinti ellátásához**

2004.

1. Bevezetés (az útmutató célja)

A magyar természetvédelem utolsó három évtizede alatt beigazolódott, hogy a védett természeti területek és a védett természeti értékek hosszú távú megőrzése akkor volt a legeredményesebb, ha azok állami tulajdonban voltak és kezelési (terület-fenntartási) feladatait állami feladatként, **állami természetvédelmi szervek** látták el. Ez a kezelési (vagyonkezelési) intézményi konstrukció jelenti a természeti értékek és a biológiai sokféleség fennmaradása szempontjából a legnagyobb biztonságot és garanciát.

Az útmutató célja, hogy a természetvédelem vagyonkezelési koncepcióból (a nemzeti park igazgatóságok állami tulajdonú védett és védelemre tervezett természeti területein végzett természetvédelmi vagyonkezelési tevékenység koncepciójának alapelveiről és kidolgozásának jövőbeni irányairól szóló előterjesztésből) kiindulva és arra építve

- valamennyi állami tulajdonban és a nemzeti park igazgatóságok vagyonkezelésében lévő (illetve vagyonkezelésébe kerülő) védett természeti területre **megfogalmazza a vagyonkezelési tevékenység végzésének – a jogszabályokban, a vagyonkezelési szerződésben megfogalmazottak mellett – konkrét szakmai szabályait,**
- **egységesen, valamennyi nemzeti park igazgatóságra kiterjedően** meghatározza a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium (KvVM) szakmai elvárásait a vagyonkezelés ellátására vonatkozóan,
- a nemzeti park igazgatóságoknak címzett **feladatok számontartásával és számonkérésével,** a minisztérium hatáskörébe utalt **döntések előkészítésével és a döntések meghozatalával a minisztérium szakmai irányítási funkciója kiteljesedjék,** a természetvédelmi vagyonkezelés témakörét a minisztérium sajátos eszközeivel jelentőségének megfelelően kezelje.

Jelen útmutató a vagyonkezelői jogviszony tekintetében nem tekinthető az állami irányítás egyéb eszközének. A nemzeti park igazgatóság felügyeletét ellátó minisztérium ugyanis közvetlen irányítási eszközökkel a vagyonkezelői jogviszony tekintetében nem rendelkezik. A természetvédelmi vagyonkezelésre vonatkozó jogszabályokat az 1. számú melléklet csupán felsorolja.

A kincstári vagyonkezelői jogviszony polgári jogi jogviszony, amelyben a két fél: az állami tulajdonosi jogok gyakorlója a Kincstári Vagyoni Igazgatóság (KVI) és a vagyonkezelő a nemzeti park igazgatóság.

Az útmutató alapvető funkciója a minisztériumi elvárások közvetítése, de kötelező erővel az abban foglaltak csak akkor jelennek meg, ha az útmutató a vagyonkezelői szerződés részévé (mellékletévé) válik. A szerződés ilyen értelmű kiegészítését a minisztérium a KVI-nél kezdeményezheti.

Az útmutatóban az igazgatóságok vagyonkezelési tevékenysége szakmai elveinek rögzítése történik meg, melyek a helyi döntések meghozatalához és a vagyonkezelés gyakorlati megvalósításához adnak támpontot, illetve azok szakmai megalapozottságát segítik. Az útmutatóban foglaltak nem ütköznek az Alkotmánybíróság (60/1992. (XI. 17.) AB határozat) határozatában foglaltakkal, mivel az kizárólag **jogi iránymutatást** tartalmazó leiratra, **jogértelmezésre** és az ezekkel való irányításra vonatkozik.

Ugyanakkor az útmutató azon részei, amelyek a kezelési tevékenység – az állami feladatellátás – szakmai tartalmának követelményeire irányulnak, már szakmai irányelvként értelmezendők.

Az útmutató sajátos szerepét jelzi, hogy a nemzeti park igazgatóságok számára kijelölt feladatokon túl meghatározott témakörökben a minisztérium javasolt szerepére is utal (döntéshozatal a tervezésben, felügyelet, ellenőrzés stb.).

Az útmutatóban megfogalmazott szabályozást a már megvásárolt (kisajátított) területekre is kiterjedten kell érteni. Mivel ezeknek a területeknek a vagyonkezelésbe adása csupán a vásárlást követően történik meg, és így a vagyonkezelésbe adott területeknél nagyobb területek vannak az igazgatóságok birtokában, ezen területeken ugyanúgy kell ellátni a vagyonkezelési tevékenységet, mint a már jogilag is vagyonkezelésben lévőket.

2. A KvVM irányítása alá tartozó szervek vagyonkezelésében lévő védett természeti területek vagyoni köre

2.1. Vagyonkezelésben lévő vagyon, kincstári vagyon

Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Áht.) 104. § (1) bekezdése szerint: Az államháztartás alrendszereihez kapcsolódó **vagyon** rendeltetése a közérdek szolgálata. Az Áht. 104. § (2) bekezdése kimondja: Az államháztartás körébe tartozik a kincstári vagyon, az a vagyon, amelynek tulajdonjogát törvény köztestületre ruházta, a helyi önkormányzatok, a helyi kisebbségi önkormányzatok és a társadalombiztosítás vagyona.

Kincstári vagyon az állami feladat ellátását szolgáló vagyon, amely a társadalom működését, a nemzetgazdaság céljai megvalósítását segíti elő (Áht. 109/A. § (1)). A 109/A. § (2) bekezdése értelmében: Kincstári vagyonnak kell tekinteni mindazon állami tulajdonban lévő társasági részesedést, az ahhoz kapcsolódó joggal együtt, amely a központi költségvetésből vagy elkülönített állami pénzalapból származó pénzeszközök felhasználásával került vagy kerül állami tulajdonba. A kincstári vagyon körébe tartozó állami tulajdont törvény határozza meg (Áht. 109/B. §).

Az útmutató e kincstári vagyon körből csupán az állami tulajdonú **védett és védelemre tervezett természeti területekkel** foglalkozik (Áht. 109/B. § d) 2.).

A természetvédelmi vagyoni körre az jellemző, hogy meglehetősen „sérülékeny”, így különleges bánásmódot, szakértelmet és óvatos, körültekintő fenntartási tevékenységet feltételez, de megfelelő jogi háttere miatt jól körülhatárolható.

Ez a vagyoni kör várhatóan tovább fog növekedni a védett természeti területek védettségi szintjének helyreállításáról rendelkező 1995. évi XCIII. törvény szerinti földvásárlások alapján a már kincstári vagyoni körbe tartozó területek miatt, továbbá az elővásárlási jog gyakorlása következtében.

2.2. Vagyonkezelésbe vétel

A kincstári természetvédelmi vagyonelemek, kiemelten a védett természeti területek fenntartásának gyakorlati megvalósítása, megőrzése és használata – a természetvédelmi vagyonkezelés – a kincstári vagyonkezelői jog gyakorlásával történik.

A természetvédelmi vagyonkezelés olyan speciális vagyonfenntartási és vagyonbővítési tevékenységek összessége, amelynek elsődleges célja a természeti értékek hosszú távú fenntartása és fejlesztése.

A 2003. évi költségvetésről szóló 2002. évi LXII. törvény 78. § (22) e) bekezdésével módosított Áht. 109/F. § (2) bekezdés e) pont értelmében: A kincstári vagyon tárgyai felett vagyonkezelői jogot gyakorolhat a védett természeti területek tekintetében az, akivel – a földművelésügyi és vidékfejlesztési, valamint a környezetvédelmi és vízügyi miniszter egyetértésével – a KVI vagyonkezelési szerződést köt.

A természetvédelmi kezelést végző nemzeti park igazgatóságok és az idegen vagyonkezelők, illetve tulajdonosok közötti nézeteltérések kiküszöbölésére, a természetvédelmi érdekek maradéktalan érvényesülése, továbbá az állami költségvetés kímélése egyaránt arra ösztönzik a természetvédelem irányítóit, hogy a nemzeti park igazgatóságok mind nagyobb mértékben lássanak el vagyonkezelői feladatokat is.

Földterület nemzeti park igazgatóság általi vagyonkezelési tevékenység ellátásának előfeltételei a következők:

- állami tulajdonlás:
 - vásárlás a védett természeti területek védettségi szintjének helyreállításáról rendelkező 1995. évi XCIII. törvény alapján,
 - vásárlás az elővásárlási jog gyakorlása révén (16/2002. (II. 18.) Korm. rendelet a termőföldre vonatkozó elővásárlási és előhaszonbérleti jog gyakorlásának részletes szabályairól),
 - állami tulajdon átvétele alapján,
- szabályszerűen megkötött vagyonkezelési szerződés (KVI – nemzeti park igazgatóságok között),
- ingatlan-nyilvántartásba történt bejegyzés.

(Vagyonkezelésbe vettnek kell tehát tekinteni azokat a földterületeket, melyek a magyar állam tulajdonában vannak és azokra érvényes vagyonkezelési szerződés vonatkozik függetlenül attól, hogy annak bejegyzése az illetékes földhivatalnál megtörtént-e vagy sem.)

2.3. A nemzeti park igazgatóságok vagyonkezelési tevékenysége

A „*természetvédelmi kezelés*” fogalmát a korábbi értelmezési zavarok után mára már teljességében tisztázottan és elfogadottan a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Tvt.) 36. § (2) bekezdése a következők szerint tartalmazza: **Természetvédelmi kezelésnek minősül a védett természeti terület érték, terület felmérését és nyilvántartását, megóvását, őrzését, fenntartását, bemutatását, valamint helyreállítását célzó valamennyi tevékenység.**

Az elmúlt időszak tapasztalatai azt mutatják, hogy a természetvédelmi kezelés **hosszabb távon, természetvédelmi szakmai szempontból legeredményesebben és a leginkább költségkímélően tulajdonosi pozícióból, azaz jelen esetben a vagyonkezelési jogok birtokában végezhető, vagyis akkor, ha a természetvédelmi kezelő és vagyonkezelő ugyanazon szerv.**

Jelenleg azonban – a nemzeti park igazgatóságok vagyonkezelésében lévő területek kivételével – általános az a gyakorlat, hogy az állami tulajdonú védett természeti területeken más vagyonkezelő végzi az anyagi hasznot hozó tevékenységet és legjobb esetben is csak eltűri, hogy a természetvédelmi kezelő elvégezze az esetleg ráfordítást is igénylő természetvédelmi kezelési feladatokat (pl. felmérés, rekonstrukció, bemutatás).

Az Áht. végrehajtási (183/1996. (XII. 11.) a kincstári vagyon kezeléséről, értékesítéséről és az e vagyonnal kapcsolatos egyéb kötelezettségekről szóló) Korm. rendelete pontosan meghatározza a **vagyonkezelés** fogalmát. **A vagyonkezelés olyan vagyongazdálkodási**

tevékenység, amelynek célja az állami feladatellátás – ezen belül a költségvetési szervek működési feltételeinek – hatékony biztosítása, a vagyon állagának és értékének megőrzése, védelme, továbbá értékének növelése (183/1996. (XII. 11.) 3. §).

Ez a definíció tökéletesen alkalmazható a természetvédelem szakterületére is, a következők szerint: **a „természetvédelmi vagyongazdálkodás” a védett természeti területeken folytatott olyan (kincstári) vagyongazdálkodási tevékenység, amelynek célja az állami feladatok (azaz jelen esetben a természet megóvása) hatékony ellátása, a természeti vagyon állagának és értékének megőrzése, védelme, továbbá értékének növelése.**

Az Áht. 1996. január 1-jén hatályba lépett módosítása (1995. évi CV. törvény az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény és az ahhoz kapcsolódó egyes törvényi rendelkezések módosításáról) rendezte az állami tulajdonban lévő és kincstári vagyongörbe tartozó vagyonelemekkel kapcsolatos jogosultságokat és kötelezettségeket, bevezetve a „kincstári vagyongörbe jog” (Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 109/F. (7) és 109/G. (1)-(2)) jogintézményét, a Tvt. pedig pontosan definiálta a „természetvédelmi kezelés” (Tvt. 40. § (2)) fogalmát.

A kétféle kezelés törvényekben is megjelenő definíciója alapján is érzékelhető, hogy a **természetvédelmi kezelés** elkülönül a vagyongörbe egyéb, gazdasági hasznosítást is feltételező formáitól. A természetvédelmi kezelésnek ugyanis **nem lehet elsődleges célja a nyereség, vagy haszonelvű vagyonszerzés.**

A nemzeti park igazgatóságok vagyongörbe tevékenységének sajátosságait a vagyongörbe kezelésükben lévő természetvédelmi oltalom alatt álló földterületek természetvédelmi kezeléséből eredő kötelezettségek, a területen folytatható gazdálkodásnak a természetvédelmi oltalom miatt korlátozott volta, valamint az őshonos háziállatok állományának génrezervátumként való fenntartása képezi. Az állatállományok (megfelelő létszám, faj- és fajtaösszetétel esetén) a génmegörbe mellett a védett természeti területeken a természetvédelmi érdekeknek megfelelő területfenntartást, -gondozást, és ezzel a természetvédelmi kezelést is biztosítják.

A nemzeti park igazgatóságok vagyongörbe kezelésében lévő kincstári természetvédelmi vagyonelemeknek a természetvédelmi értékek fenntartásának feltétlen elsőbbséget biztosító, más állami tulajdonú védett természeti területet vagyongörbe személyek vagy szervezetek számára **példaértékű vagyongörbe alapvető kötelessége a KvVM-nek és a nemzeti park igazgatóságoknak** egyaránt.

A nemzeti park igazgatóságok természetvédelmi vagyongörbe tevékenységére – ideértve a vagyongörbe kezeléshez kapcsolódó vagyoni értékű jogok (vadászat, halászat stb.) gyakorlását is – vonatkozó **követelmények** (vagyis a nemzeti park igazgatóságok feladatköréi) a következőkben összegezhetők:

- a) a védett és védelemre tervezett természeti területek és azok természetvédelmi értékeinek vagyongörbe tevékenység ellátásával történő megörbe, fenntartása, gyarapítása, helyreállítása,
- b) a vagyongörbe lészeléssel összefüggő természetvédelmi és egyéb jogszabályok (ideértve az adó-, jövedék- stb. törvényeket is), illetve más jogi erővel nem bíró szabályok, továbbá a nemzetközi egyezmények mintaszerű betartása, illetve betartatása,

- c) hagyományos (tájjellegű), természetkímélő és természetközeli gazdálkodási módok bevezetése, fenntartása, terjesztése, bemutatása, létjogosultságuk, adott esetben annak bizonyítása,
- d) a vagyonkezelési tevékenység összehangolása más szakterületekkel (pl.: vízgazdálkodás, közlekedés, erdészet) az oktatás, nevelés, szemléletformálás, ökoturizmus feladataival,
- e) példamutatás más védett természeti területen gazdálkodóknak (vagyonkezelőknek, haszonbérletőknek),
- f) a KVI-val kötött vagyonkezelési szerződésben foglalt egyéb kötelezettségek pontos teljesítése.

2.4. Szerződéskötés (vagyonkezelési szerződés)

A vagyonkezelés a kezelésbe adott vagyon feletti – az Áht.-ben meghatározott korlátok és feltételek közötti – tulajdonosi joggyakorlást jelent. A vagyonkezelés tartalmára vonatkozó részletes szabályokat a kincstári vagyon kezelésének, értékesítésének, valamint e vagyonnal kapcsolatos egyéb kötelezettségek teljesítésének részletes szabályairól szóló 183/1996. (XII.11.) Korm. rendelet tartalmazza. Ezt egészíti ki a kincstári vagyon értékesítésére vonatkozó versenyeztetési szabályzat jóváhagyásáról szóló 1048/1997. (V.13.) Korm. határozat.

A vagyonkezelési jog a törvény erejénél fogva, illetve a KVI-val kötött vagyonkezelési szerződés alapján keletkezik.

A 183/1996. (XII.11.) Korm. rendelet részletesen meghatározza az egyes vagyonkezelési jogosultságok tartalmát.

A vagyonkezelésen az alábbiakat kell érteni (183/1996. (XII. 11.) Korm. rendelet 2. § (4)):

- a) a kincstári vagyon birtoklását, használatát, hasznosítását,
- b) az a) pontban foglalt jogok átengedését (bérbeadás), a vagyonkezelési szerződésben meghatározottak figyelembevételével megkötött polgári jogi szerződések alapján,
- c) a vagyonkezelői jog elcserélését más vagyonkezelővel, illetve a vagyonkezelői jog átruházását,
- d) a kincstári vagyon megterhelését,
- e) a kincstári vagyonhoz kapcsolódó kötelezettségek viselését (ideértve az adó-, vám-, társadalombiztosítási és egyéb, az államháztartás alrendszerei számára teljesítendő fizetési kötelezettséget is),
- f) a kincstári vagyonnal való gazdálkodást, vállalkozást (ideértve vagyon gazdasági társaság, közhasznú társaság használatba adását vagyoni hozzájárulásként, mellékszolgáltatásként),
- g) a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény szerinti, a kincstári vagyonnal összefüggő könyvvezetési és beszámoló készítési kötelezettségek teljesítését,
- h) a kincstári vagyonnal kapcsolatos nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettségek teljesítését,

- i) a központi költségvetést megillető – a kincstári vagyon vagyongazdálkodásából származó – befizetések teljesítését, a kincstári vagyonnal történő elszámolást,
- j) a vagyongazdálkodási szerződésben vállalt, illetve jogszabályok alapján fennálló egyéb jogok gyakorlását, illetve kötelezettségek teljesítését.

A természetvédelmi vagyongazdálkodás ellátásának lehetősége tehát a természetvédelmi területi szervek (nemzeti park igazgatóságok) esetében is fennáll a vállalkozás kivételével, s vagyongazdálkodásba adás (vagyongazdálkodási szerződés kötése) útján valósul meg.

A nemzeti park igazgatóságokkal a KVI köt vagyongazdálkodási szerződést és meghatározza a vagyongazdálkodási jogkör tartalmát is.

A nemzeti park igazgatóságok feladata, hogy a vagyongazdálkodási szerződések mellékleteinek aktualizálásához rendszeresen a szükséges mellékletekkel teljes körűen felszerelve elküldjék az újonnan birtokba vett területek dokumentációját a KVI-nek (illetve a KvVM-nek, a vagyongazdálkodási kijelöléshez történő egyetértés megadásához).

2.5. Saját, illetve idegen használat

A nemzeti park igazgatóság a vagyongazdálkodásba került védett természeti területen a természetvédelmi kezelés részeként a vagyongazdálkodás egyes funkcióit alapvetően kétféle módon láthatja el:

- **saját gondozásban**, amikor a vagyongazdálkodás egészét (a vadászati jog gyakorlásának esetleges kivételével) a nemzeti park igazgatóság a költségvetése terhére (és javára) saját maga, a rendelkezésre álló saját (vagy bérelt) eszközeivel és munkatársaival végzi (azaz nem adja idegen használatába), illetve szolgáltatásként megrendelve másokkal végezteti (a továbbiakban: **saját gondozás**) vagy
- **használatba adással**, amikor a vagyongazdálkodás meghatározott tevékenységeit (vagy valamennyit) egyes területeken ellenszolgáltatás fejében kiadja külső szervezeteknek és/vagy magánszemély(ek)nek (azaz a nemzeti park igazgatóság haszonbérleti szerződés megkötésével más használatába adja).

Természetvédelmi szempontból a **saját gondozásnak** és nem a **használatba adásnak** **célszerű** elsőbbséget adni. Saját gondozás keretében a meglévő erőforrásokat – azok szűkössége miatt – a természetvédelmi szempontból legfontosabb (leginkább veszélyeztetett) területek kezelésére szükséges koncentrálni.

2.5.1. Saját gondozás

Saját gondozásba indokolt venni, illetve abban célszerű tartani (azaz nem adhatók használatba),

- azokat a területeket, amelyeken a természetvédelmi szempontok (a kiemelkedő jelentőségű, értékű védett természeti területek és értékek) miatt gazdasági tevékenység egyáltalán nem kívánatos; a terület hasznosítása tilos, vagy nagy mértékben korlátozott és a hivatkozott hasznosítás elvégzése, tilalom, vagy korlátozás betartása – a Közösségi Jogi szabályoknak megfelelően – a veszteséget kompenzáló támogatás nyújtásával nem biztosítható,

- azokat a (klimax és ahhoz közeli állapotú társulásokkal borított) természeti területeket, amelyek nem igényelnek természetvédelmi fenntartási tevékenységet; a természeti értékek megóvásának elsőbbségéből levezethetően amennyiben az értékek megóvása nem kíván semmiféle természeti beavatkozást, úgy művelési ágtól függetlenül művelésük, s így használatba adásuk nemhogy **nem szükséges**, hanem kimondottan **tilos**,
- az erdőket (a vonatkozó jogi szabályozás szerint erdőgazdálkodó csak a vagyongazdálkodó lehet, ez azonban nem zárja ki, hogy az erdő szakkezelésének egyes feladatait a nemzeti park igazgatóság bér munkában végeztesse el),
- továbbá azokat a védett természeti területeket, ahol az érintett hatóságokkal egyeztetett, természetvédelmi kezelési terv szerinti vagyongazdálkodási tevékenység ugyan kívánatos lenne, de erre nincs megfelelő vállalkozó; (ennek indoka, hogy védett természeti területeken sok esetben éppen az ökológiai adottságokhoz alkalmazandó gazdálkodás tartja (illetve csak az tarthatja) fenn a természeti értékeket, és ha a gazdálkodó a csekély hozam vagy a képződő veszteség miatt felhagy a hasznosításával, akkor ezt a feladatot is a nemzeti park igazgatóságoknak szükséges – az ezzel járó költségeket vállalva – ellátnia),
- ahol a természetvédelmi érdekek érvényesülése a használatba adás esetén nem garantálható,
- valamint a nemzeti park igazgatósági vadászatra jogosultságban kell tartani az igazgatósági önálló vadászati jogú vadászterületeket és azokat a vadászterületet, amelyen belül az igazgatóság területi aránya 50% feletti.

Saját használatban célszerű tartani még azokat a területeket is, amelyeken a természetvédelmi kezelési tervekben foglalt használati módok a nemzeti park igazgatóság rendelkezésére álló eszközeivel, illetve reálisan megszerezhető eszközökkel és személyi állománnyal – a nemzeti park igazgatóság többi állami feladatának ellátását nem hátráltatva – racionálisan megvalósíthatók, és amelyek elengedhetetlenül fontosak a nemzeti park igazgatóság (esetleg más nemzeti park igazgatóság, kht., rt. stb.) tulajdonában, vagyongazdálkodásában, valamint használatában lévő állatállomány fenntartásához, ellátásához.

Saját gondozás esetén az ezzel összefüggő, szolgáltatásként megrendelt egyes kezelési tevékenységek ellenértékét összegeként kell megállapítani. A szolgáltatásról, annak ellenértékéről, a fizetési feltételekről írásbeli szerződésben kell megállapodni, a hatályos jogszabályi előírások betartásával.

Erdő esetében az erdészeti munkák – ha azok a természetvédelmi értékek megóvásához, illetve a természeti állapotok javítása miatt az egyáltalán kívánatos (ideértve a fakitermelést is) – költségeinek fedezetét az erdészeti célleírányzatok támogatásain felül, a kitermelt fatömeg, esetleg termék értékesítésével is biztosítani szükséges.

Az erdészeti munkák megrendelésekor eleget kell tenni a szabadkézi, illetve a közbeszerzésre vonatkozó szabályoknak. Az erdészeti munkák természetvédelmi követelményeit, fakitermelés esetén a kitermelendő fatömeg faj és kor szerinti összetételét és mennyiségét, a kitermelés módját, időpontját, a szerződésben részletesen rögzíteni kell. Az igazgatóság köteles rendszeresen ellenőrizni az erdészeti munkákat, különösen a fakitermelést folyamatát.

Értékesítéskor az értékesítendő fatömeg faj és kor szerinti összetételét és mennyiségét meghatározva, lehetőség szerint több vásárló ajánlatát indokolt bekérni. A szabadkézi

beszerzés szabályait betartva szükséges az összeghatár feletti 3 árajánlat bekérése és az eljárás lefolytatása (126/1996. (VII. 24.) Korm. rendelet a központi költségvetési szervek szabadkézi vétellel történő beszerzéseinek szabályairól). Külön kell ellenőrizni, hogy a megállapodásban szereplő faj és kor összetételű és mennyiségű fatömeget szállítsák el.

Az említett értékesítési módszer maga után vonza, hogy a vágásterület állandó őrzését meg kell szervezni. A fahasználatot végző vállalkozó választékolását, készletezését, ha egyben vásárló is, állandóan nyomon kell követni. A fakitermelőtől független választék értékesítése esetében az őrzési feladatokat szintén meg kell oldani. Néhány esetben – pl. ártéren – fel kellene készülni, hogy a faanyagot ki kell szállítani a területről, mert áradás idején a teljes fakészlet veszélybe kerülhet. Rossz talajviszonyok esetén központi rakodókat kell kialakítani.

Ahol a természeti érték, vagy az erdei életközösség védelme azt megengedi (pl. nem honos monokultúrák kitermelése) megengedhető az állomány lábbon való értékesítése. A szakszemélyzet felméri a fatömeg és a várható választékok alapján az értékesítendő állomány értékét. Az eladási árat a helyszínen, nyilvános licit során határozzák meg. A legmagasabb ajánlatot tevő kockáztat, hogy az általa, előre befizetett értéket ki tudja-e hozni az állományból. Így a vevő kockázata az is, hogy a fakitermelők a megfelelő választékokat termelik-e ki, őrzik-e és a kampányszerűen jelentkező szállítási feladatokat hogyan oldják meg.

Az erdészeti munkák szolgáltatásként történő elvégztetése és az értékesítés történhet oly módon is, hogy annak értékesítik a kitermelt fatömeget, aki a kitermelést végezte. Ehhez azonban eleget kell tenni az előbbi elvárásoknak (tehát mind a szolgáltatás elvégzése, mind az értékesítés tekintetében beadott ajánlatai a legjobbak legyenek). Továbbá, külön szerződést kell kötni a szolgáltatás végzésre és az értékesítésre. Ezzel összhangban pénzforgalmilag is el kell különíteni a szolgáltatás ellenértékét (amelyet az igazgatóság teljesít), valamint az értékesítés árbevételét (amelyet a szolgáltató teljesít).

Ha az erdészeti munka fakitermelés és értékesítés együtt, akkor az nem szolgáltatás megrendelésének és értékelésének minősül, hanem lábbon álló termés értékesítésének, amely a Ptk.-ban is ismert szerződésfajta, és ennek alkalmazása a kincstári vagyon értékesítését jelenti, amely az Áht. 108. § (1) bekezdése szerint – értékhatártól függetlenül – csak nyilvános versenytárgyalás útján, a 109/D. § (3) bekezdése szerinti módokon, az 1048/1997. (V. 13.) Kormány határozatban megjelent Versenyeztetési Szabályzat szerint lehetséges (Tehát az 500.000,-Ft-os értékhatár nem irányadó az értékesítésénél, illetve ha csak beszerzés történik (pl. szolgáltatás megrendelése). Ebben az esetben a szabadkézi vételre vonatkozó Kormányrendelet előírásai érvényesülnek, ahol az értékhatár nettó 700.000,-Ft és nem 500.000,-Ft. Egyébként ez az összeghatár időről időre változik.

Azokban az esetekben, amikor a védett természeti terület fenntartásához a fentiek figyelembevételével kívánatos, illetve szükséges a védett természeti területen fenntartható gazdálkodási tevékenység, de a gondozást a nemzeti park igazgatóság saját maga nem tudja biztosítani, a természetvédelmi gondozást a terület használati jogának (a hasznok szedése jogának) a nemzeti park igazgatóság által meghatározott természetvédelmi fenntartási tevékenység ellenében és emellett – lehetőség szerint – pénzbeni ellenérték fejében történő használatba (a továbbiakban ideértve a haszonbérletet és a bérletet is) adásával kell megoldani.

A nemzeti park igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő területek esetében a saját gondozás vagy a használatba adás kérdésének eldöntése a nemzeti park igazgatóság vezetőjének hatáskörébe tartozik.

A nemzeti park igazgatóságok vagyongazdálkodásába **újjonnan került területek** (feltétel: aláírt adásvételi szerződés és a vételár átutalása) használatáról szóló döntés **igazgatósági hatáskörben** meghozható.

Ez alól **kivétel, ha** az újjonnan vagyongazdálkodásba került területek használatát, gondozását a fenti kritériumok szerint a nemzeti park igazgatóságnak kell végeznie, de ehhez a rendelkezésre álló anyagi, műszaki, személyi feltételrendszere (ideértve a többletbevételek igazgatósági szinten felhasználható hányadát is) nem elégséges. Ebben az esetben az adott terület saját gondozásához szükséges többletforrásokról szóló **döntés fejezeti, felügyeleti hatáskörbe tartozik.**

2.5.2. Használatba adás

Használatba adhatók az előzőek figyelembevételével, tehát mindazon védett természeti területek, amelyek nem állnak saját gondozásban, azaz:

- elsősorban azok az átlagos (nem kiemelkedő) értékű, vagy csak ily módon fenntartható védett természeti területek, amelyek esetében a hagyományos földhasználati módok a természetvédelmi kezelés részét képezik,
- vagy azok a vagyongazdálkodásában lévő védett természeti területek, amelyeken az igazgatóság részére nem áll rendelkezésre saját személyi, eszköz- és állatállomány.

A használatba adás esetében is alapvető követelmény, hogy ebben a konstrukcióban is a természetvédelem érdekei elsőbbséget élveznek. A használatba adás e követelménynek megfelelő lebonyolítása a nemzeti park igazgatóság feladata, az arra vonatkozó konkrét döntés a nemzeti park igazgatóság vezetőjének át nem ruházható hatás- és felelősségi körébe tartozik. A használatba adás **eljárásrendjében a következők szerint kell eljárni:** a használatba adás során – a természetvédelmi (és ezt követően anyagi) szempontból legkedvezőbb ajánlat kiválasztása érdekében – a területek használatba adásának meghirdetése útján a **versenyeztetés minél szélesebb körű alkalmazására kell törekedni**, a kincstári vagyon értékesítésére vonatkozó versenyre szabályzatban foglalt tartalmi követelmények értelemszerű változtatásai és egyszerűsítései mellett.

A következőkben meghatározott védett természeti területek **meghirdetés nélkül** is használatba adhatók:

- az a terület, amelynek használati jogát jogszabály vagy a terület adásvétele során írásban rögzített - és a KvVM-nek az adásvételi szerződéssel megküldött - megállapodás a **korábbi használatos (tulajdonosnak) meghatározott ideig, ellenérték, ellenszolgáltatás fejében** (amely lehet pontosan körülírt természetbeni szolgáltatás is, pl. adott terület meghatározott nagyságú és fajú (fajtájú) állatállománnyal való legeltetése) fenntartja,
- az a terület, amelynek addigi használója kötelezettségeit rendben teljesítette és vállalja az új követelményeknek megfelelő szerződés betartását.

A meghirdetés nélküli használatba adásra vonatkozó szerződésekben is a későbbiekben részletezett tartalmi követelményeket kell érvényesíteni. A meghirdetés nélkül használatba adott területekről a nemzeti park igazgatóság részletes és tételes nyilvántartást köteles vezetni.

Meghirdetés esetén a használatba adást a vonatkozó jogszabályokban előírtak szerint, és a helyben szokásos módon is (legalább az önkormányzati hivatalban történő kifüggesztéssel) közzé kell tenni.

A hirdetményben meg kell jelölni:

1. a használatba adásra kijelölt területeket (a területek nagyságának, helyrajzi szám (részlet/alrészlet) szerinti elhelyezkedésének, jellegének rögzítésével, térkép-vázrajz szerint),
2. az előbbieken megjelölt területek használatára vonatkozó konkrét természetvédelmi követelmény- és feltételrendszert (amennyiben elkészül, a kezelési terv szerint), ideértve, hogy legeltetés esetén csak annak adható bérbe a terület, aki már igazoltan rendelkezik a szükséges fajú és létszámú állatállománnyal,
3. a használat időtartamát, a minimálisan elvárt – figyelemmel a helyben szokásos, azonos értékű terület használatáért fizetett átlagos haszonbérre és a természetvédelmi korlátozásokra is – helyi hagyományoknak megfelelő jellegű, ellenszolgáltatást, pénzbeli ellenértéket (ellenszolgáltatás, ellenérték a továbbiakban együtt: használati díj),
4. az alhaszon-bérletbe adás, más személy, szerv használatába, hasznosításába adása teljes körű tilalmát,
5. lehetőség szerint az ajánlattételi határidőt, továbbá az elbírálás szempontrendszerét és határidejét,
6. a KvVM, illetve a nemzeti park igazgatóság által meghatározott egyéb szempontokat, esetleg igényelt garanciákat (pl. a szerződésszegés esetére fenntartott pénzbeli vagy egyéb vagyoni biztosíték mértékét), illetve referenciákat.

Biztosítékként a használati díj – a szerződéskötést követő – előre kifizetését célszerű előírni. A biztosíték elvárt mértékét úgy kell megállapítani, hogy az arányos legyen mind az egyébként megfizetendő használati díjjal, mind az érintett terület természeti értékeinek – a használatától függő – veszélyeztetettségével. Amennyiben a fizetendő díjat a búza tőzsdei ára alapján határozzák meg, legfeljebb a számított díj alapján történő előleg meghatározása érvényesíthető. Az esetleges elemi kár miatt történő bérleti díj mérséklése a következő naptári év gazdálkodásra fordítandó keretéből egyenlíthető ki. (A biztosítékadással kapcsolatos szabályozás folyamatban van.)

Az 1-2. pontokban felsorolt részletes feltételeket, valamint az ajánlattétel kötelező adattartalmát (ajánlattevő személyi/szervezeti azonosítói, a követelményrendszer feltétel nélküli és visszavonhatatlan elfogadása, a követelményrendszeren felüli többlet természetvédelmi vállalások, a felajánlott használati díj meghatározása) kiegészítő dokumentációba kell foglalni, amelyet az érdeklődők rendelkezésére kell bocsátani. A hirdetményt és a kiegészítő dokumentációt meg kell őrizni, az egyetértéshez és jóváhagyáshoz kötötteket pedig a KvVM-nek is el kell küldeni.

A Versenyeztetési Szabályzatot a haszonbérletnél, a bérletnél nem kötelező alkalmazni. (Az Áht. 108.§ (1) bekezdése a nyilvános értékesítési kötelezettség alól ugyanis kiveszi a bérlet útján való hasznosítást.)

A bírálati szempontrendszerben az anyagi vonatkozásokkal szemben a természetvédelem érdekeinek kell prioritást biztosítani.

A meghirdetett természetvédelmi követelmény- és feltételrendszer vállalása az ajánlat érvényességi feltétele.

Nem jogosult ajánlattételre, szerződésre a kiíró bármely vezetője, alkalmazottja, illetve ezek közvetlen hozzátartozói sem magánszemélyként, sem vállalkozás keretében.

Az ajánlattevők közül a hatályos jogszabályok figyelembevételével **előnyben kell részesíteni** (akár a megajánlott használati díj, illetve a biztosíték figyelmen kívül hagyásával is, ha egyébként teljes körűen megfelelnek a kiírt feltételeknek):

- a helyben, élethivatásszerűen az adott tevékenységgel foglalkozókat,
- azokat a helybelieket, akik még ismerik és gyakorolják az adott tájegységre jellemző hagyományos gazdálkodást,
- az adott területen a korábbi időszakban a természetvédelmi követelményeknek megfelelően gazdálkodókat, illetve
- az adott természetvédelmi célra, feladatra létesült nonprofit szervezeteket.

Az előbbieken megjelölt, előnyben részesítendő kedvezményezett körön túl, a vállalt természetvédelmi követelmény- és feltételrendszer azonossága esetén a nagyobb használati díjat megajánló ajánlattevőt kell elfogadni.

A megajánlott – a hirdetményben megjelölt elvárt használati díjon felüli – többlethasználati díj azonossága esetén pedig azt az ajánlattevőt kell elfogadni, aki a hirdetményben megjelölt természetvédelmi követelmény- és feltételrendszeren felül további természetvédelmi feladatot vállal.

Az ajánlatok kezelése és értékelése során az alapvető összeférhetlenségi és versenysemlegességi szabályokat érvényesíteni kell.

Abszolút összeférhetlenség:

Az ajánlat **elbírálásában nem vehet részt** az a természetes személy, szervezet, illetve képviselőjük, aki maga az ajánlatot benyújtó ajánlattevő, vagy annak

- közeli hozzátartozója (Ptk. 685. § b) pont),
- munkaviszony alapján felettese vagy alkalmazottja,
- más szerződéses jogviszony keretében foglalkoztatója vagy foglalkoztatottja,
- tulajdonosa (résztulajdonosa) vagy tagja, amennyiben az ajánlattevő jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság,
- a tulajdonos által delegált tisztségviselője,

- érdekeltiségbe tartozó az a társaság vagy más jogi személy, továbbá jogi személyiséggel nem rendelkező társaság, amelyet a pályázó közvetlenül vagy közvetve ellenőriz, illetőleg, amelynek az ajánlattevő részben vagy egészben közvetlenül vagy közvetve tulajdonosa, továbbá ezek alkalmazottja vagy más szerződéses jogviszony keretében foglalkoztatottja.

Relatív összeférhetlenség:

A fentiekben foglaltakat kell alkalmazni akkor is, ha az ajánlat elbírálásában a résztvevőtől bármely oknál fogva nem várható el az ügy elfogulatlan megítélése (*elfogultság*).

Az összeférhetlenség és az elfogultság kizárása érdekében az ajánlatok elbírálásában a résztvevők az ajánlatok felbontása előtt nyilatkozatot kötelesek aláírni. Aláírt nyilatkozat hiányában az elbírálásban nem vehetnek részt. Az ajánlat elbírálásakor a résztvevő köteles haladéktalanul bejelenteni, ha vele szemben bármely fenti összeférhetlenségi ok áll fenn.

Valótlan nyilatkozat kitöltése esetén az érintett személy legalább három évig nem vehet részt bírálatban.

Amennyiben a valótlan nyilatkozat miatt az összeférhetlenséget nem lehetett az elbírálás során kizárni, és ennek következtében az összeférhetlenségben érintett, ajánlattevő jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság számára kedvező döntés született, a döntést haladéktalanul vissza kell vonni (a sorban utána következő ajánlat elfogadásával), és a valótlan nyilatkozatot kitöltő személlyel szemben munkáltatójánál (illetve a munkáltatónak, ha az a KvVM felügyelete alá tartozó szerv), illetve delegálójánál fegyelmi eljárást kell kezdeményezni.

Az ajánlatokat zárt borítékban, a nemzeti park igazgatóság által előírt példányszámban és adattartalommal, oldalanként sorszámozottan és az ajánlattevő eredeti aláírásával kell beküldeni. A borítékon a címzésen kívül a feladó ajánlattevő és az ajánlattal érintett, meghirdetett terület megnevezése szerepelhet.

A beérkezett ajánlatokat az elbírálásig zártan, az ajánlattevők esélyegyenlőségét biztosítva kell kezelni. Az ajánlattevőkről az elbírálás lezártaig azonosításra alkalmas információ nem adható. Az ajánlatok felbontására az azt elbíráló testület jogosult.

Az ajánlatok értékeléséről **jegyzőkönyvet kell készíteni**, amelynek tartalmaznia kell különösen:

- meghirdetési eljárás rövid ismertetését, a beérkezett ajánlatok számát,
- a beérkezett ajánlatok rövid értékelését,
- a természetvédelmi szempontból legkedvezőbb ajánlatra vonatkozó javaslat indokait,
- a kikötött biztosítékok megfelelőségének szempontjait,
- az eredménytelennek értékelt eljárás indokolását,
- a versenyeztetési eljárás eredményének összefoglaló értékelését, az első két helyre javasolt ajánlattevő megjelölését (ha erre mód van),
- egyéb, a bíráló(k) által fontosnak tartott körülményeket, tényeket.

Az ajánlatok fentieknek megfelelő kezeléséért a nemzeti park igazgatója, az elbírálás rendjének betartásáért a nemzeti park igazgatója és a bírálók személyesen felelősek.

A részletezett jegyzőkönyvet a kiíró nemzeti park igazgatóság képviselője aláírásával hitelesíti. A jegyzőkönyvet – a hirdetmény, a részletes dokumentáció, valamint az ajánlatok bontásáról készült jegyzőkönyv és a benyújtott ajánlatok egy-egy eredeti példányának csatolásával – meg kell őrizni.

A meghirdetés eredménytelennek minősül, ha

- a kiírásra nem érkeztek be pályázatok,
- a pályázatok formai hiányosságok miatt nem megfelelőek,
- a kiírásban megkövetelt elvárásnak nem tesznek eleget.

Eredménytelen pályázat esetén az igazgatóság:

- a jegyzőkönyv iktatókönyv szerinti kézhezvételétől számított 15 munkanapon belül – szükség esetén módosított feltételekkel történő – újból meghirdeti,
- a természetvédelmi szakmai szempontból legkedvezőbb ajánlatot tevő, formailag hiányos pályázatot beadó pályázót, vagy pályázókat hiánypótlásra szólítja fel, s az azt, illetve azokat teljesítő pályázók között újból dönt,
- esetleg az igazgatóság által ismert, de nem pályázott kedvező természetvédelmi referenciákkal rendelkező haszonbérlet – az eredeti megpályáztatott vagy szükség szerint módosított feltételekkel – használatába adhatja.

2.6. Szerződéskötés (haszonbérleti szerződés)

2.6.1. A szerződéskötés általános szabályai

A használatba adásról szóló szerződés lehet bérleti vagy haszonbérleti szerződés. Mezőgazdasági művelés alatt álló területek (termőföld) esetében **haszonbérleti szerződést** kell kötni. **Bérleti szerződés** megkötése csak mezőgazdasági művelés alatt nem álló terület esetén lehetséges, pl. barlang bérbeadása kulturális rendezvény vagy gyógyászati tevékenység céljára. (A bérleti, illetve haszonbérleti szerződés ingyenes változata a haszonkölcsön szerződés.) A használatba adásról szóló (bérleti, haszonbérleti) szerződéseket írásba kell foglalni. A szerződések a meghirdetés feltételeitől általában nem térhetnek el. Változás csak abban az esetben és mértékben lehetséges, amennyiben a nyertes ajánlattevő ajánlatában természetvédelmi többletvállalásokat tett. A szerződés megkötése előtt az igazgatóság Szervezeti és Működési Szabályzatában szereplő szervezeti egység véleményezi a haszonbérleti szerződés tervezetét. A használatba adással kapcsolatos ügyintézésért a vagyonkezelési osztályvezető a felelős. A szerződéseket – a vonatkozó jogi szabályozás alapján – az igazgató írja alá két ellenjegyzéssel. (Az igazgató által kötelezettségvállalásra feljogosított személy, valamint a pénzügyi és a jogi ellenjegyző.) Az igazgató helyett az általa kötelezettségvállalásra feljogosított személy is aláírhat.

A használatba adásról szóló (bérleti, haszonbérleti) szerződésben – az egyéb jogszabályokban rögzített általános szerződéses kellékeken (felek megnevezése, szolgáltatás és ellenszolgáltatás megjelölése) felül – a hirdetménynek, illetve a részletes kiegészítő dokumentációnak megfelelően egyértelműen rögzíteni kell:

- a) a használatba (bérletbe, haszonbérletbe) adott terület jellemzőit (a terület nagyságának, helyrajzi számát, illetve mellékletként csatolni kell térképvázlatot stb.),
- b) az adott terület használatára vonatkozó konkrét természetvédelmi követelmény- és feltételrendszert (amennyiben van kezelési terv, akkor annak megfelelően), valamint a természetvédelmi többletvállalásokat,
- c) a védett természeti terület állapotának, illetve a védett természeti értékek állományának a szerződéskötés után bekövetkező változása miatt a természetvédelmi követelmény- és feltételrendszerben szükséges módosításoknak a szerződésben történő átvezetésével kapcsolatos eljárásrendet,
- d) a használati díj (bérleti díj, haszonbér) éves, a meghirdetésben megjelölt, illetve ha ez utóbbi több, az ajánlattevő által megajánlott összegét, annak megfizetési módját, ütemezését és határidejét,
- e) a terület használatáért a használati díj (bérleti díj, haszonbér) helyett vagy amellett megállapított bármely egyéb néven nevezett ellenszolgáltatás megnevezését és annak összegszerűen kifejezett értékét (ideértve a gazdálkodás, hasznosítás eredményeként keletkező termény, kitermelt fa, learatott nád stb. értékelését, értékének megosztása módját és arányát),
- f) az alhaszon-bérletbe, albérletbe adás, a használati jog továbbadásának teljes körű tilalmát, a teljesítési segéd igénybevételének feltételeit,
- g) a használat biztosításának időtartamát (a szerződésben meghatározott időtartam elteltével vagy az előtt a fenti eljárásrend szerint új szerződés köthető, vagy az igazgatóság saját használatában tartja. A használat időtartamának letelte („hallgatás” nem jelenti a szerződés automatikus meghosszabbítását. A szerződés a használat tényleges időtartamának meghosszabbítását célzó rendelkezést – a jogszabályban biztosított előbérleti jog kivételével – nem tartalmazhat), a használatba adás időtartamát a nemzeti park igazgatóság a kezelési terv és az adott használati mód figyelembevételével állapítja meg (mezőgazdasági területek haszonbérlete maximum 10 év lehet, más használati szerződések – ide nem értve a haszonbérleteket – csak kivételesen indokolt esetben haladhatják ezt meg). A biztosíték a szerződés lejártá és a szerződéses kötelezettségek jegyzőkönyvben rögzített teljesítése után visszajár a használónak,
- h) a biztosíték – ha az a hirdetményben kikötött – összegét, jellegét (a biztosíték a nemzeti park igazgatóságot illeti a szerződés a haszonbérletnek felrőható okból történő felmondása esetén),
- i) természetkárosítás vagy a megadott természetvédelmi előírások megsértése, illetve a természetvédelmi kezelői feladatok ellátásának akadályozása esetére a szerződésnek a nemzeti park igazgatóság részéről történő – kártérítési vagy egyéb kötelezettség nélküli – azonnali hatályú felmondási jogát, mely esetben a biztosíték a h) pont alapján nemzeti park igazgatóságot illeti,
- j) amennyiben a szerződés a kitűzött határidő előtt szűnik meg, de addig a használó teljesítette szerződéses kötelezettségeit, a biztosíték teljes összegét vissza kell fizetni,
- k) a használati díj (bérleti díj, haszonbér) elemi csapás miatti csökkentésével kapcsolatos eljárásrendet,
- l) a használó a területet ha bekerítheti, milyen módon teheti azt, és használati jogosultságát milyen módon jelölheti meg,

- m) a használó köteles biztosítani a szerződés feltételeinek, különösen a b) pontban megfogalmazott konkrét természetvédelmi követelmény- és feltételrendszer (ideértve a természetvédelmi többletvállalásokat is) teljesítésének rendszeres ellenőrzési lehetőségét a nemzeti park igazgatóság és a KvVM (illetve megbízottja) részére,
- n) az ÁSZ és KEHI ellenőrzési jogosultságáról szóló tájékoztatást, továbbá az Áht. 15/A. §; 15/B. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott nyilvános közzétételről szóló tájékoztatást.

A megkötött szerződésben foglalt használati (termékértékesítési) díj – mint bevételi előírás – része a nemzeti park igazgatóság bevételi előirányzatának, egy naptári éven túlnyúló szerződés esetében a későbbi évek költségvetési előirányzatait is ennek figyelembevételével kell megtervezni.

Az esedékességkor meg nem fizetett használati díjat lejárt követelésként kell kezelni, amelynek behajtásáról a nemzeti park igazgatóság köteles intézkedni. Erről csak törvényben meghatározott módon és esetekben lehet lemondani.

Új használatba adásról szóló szerződést már csak a fenti tartalmi elvárásoknak megfelelően indokolt kötni. Ezért a korábban megkötött szerződések időtartamának meghosszabbítását célzó módosítás a feltételek megváltozása esetén nem engedhető meg.

A korábban megkötött és az adott évben még hatályban lévő szerződéseket, megállapodásokat az adott év április 30-ig kell aszerint megvizsgálni, hogy azok mennyiben felelnek meg az előzőekben részletezett követelményeknek és elveknek (kiemelten a természetvédelmi követelmény- és feltételrendszer konkrétságára, a teljesítés számon kérhetőségére, ellenőrizhetőségére, a szankciókra – akár a szerződéstől való elállásra is –, a vonatkozó törvényi előírásoknak megfelelésre, illetve a szerződés időtartama tekintetében).

Szükség esetén amennyiben az ellenőrzések is ezt igazolják – a várható kártérítési kötelezettségekre is figyelemmel – kezdeményezni kell a szerződések módosítását.

A vagyonkezelés természetvédelmi követelmény- és feltételrendszere meghatározásának alapja – az érintett hatóságokkal egyeztetett – **védett természeti területek kezelési terveinek teljes körű, egységes szemléletű kidolgozása**. Mindaddig, amíg a mai igényeknek megfelelő természetvédelmi kezelési tervek teljes körűen nem készülnek el, a meglévő természetvédelmi fenntartási és fejlesztési, továbbá a korábban készült kezelési terveket szükséges aktualizálni, illetve a követelmények és a feltételek meghatározását – a KvVM szakmai irányítása és felügyelete mellett – a nemzeti park igazgatóságokra indokolt bízni.

További fontos feltétel, hogy a védett természeti területek az ingatlan-nyilvántartásban lehetőség szerint naprakészen szerepeljenek. A nemzeti park igazgatóságoknak ezért fokozott figyelmet kell fordítaniuk a használati szerződések bejelentésére és bejegyzés-köteles voltára. A bejelentési kötelezettség csak a termőföldre – erdő kivételével vonatkozik. A földhasználatban minden változást – így a megszűnést is – 30 napon belül kell bejelenteni.

A vagyonkezelés egyéb tárgyi feltételeit nemzeti park igazgatóságokként, a saját használatban lévő, illetve a jövőben saját használatba kerülő területektől, az azon folytatható használati módoktól és az aktuális költségvetési feltételrendszerrel függően szükséges áttekinteni, felülvizsgálni és a felülvizsgálat eredményének megfelelően – a KAC vonatkozó részleírányzatának adott vagyonkezelési célhoz rendelésével, vagy területtől függő normatív kezelési előirányzat formájában – biztosítani.

2.6.2. A haszonbérleti szerződés követelményei

Mezőgazdasági földterület (termőföld) ellenérték fejében történő használatba adása esetén arra haszonbérleti szerződést kell kötni. A mezőgazdasági földterület haszonbérleti szerződésének érvényességi kelléke az írásba foglalás és a bejelentési kötelezettség teljesítése.

A nemzeti park igazgatóság a szerződés jogosultja, mint haszonbérbeadó, a szerződés kötelezettje pedig a haszonbérlő. A nemzeti park igazgatóság, mint haszonbérbeadó fő kötelezettsége a haszonbérelt terület birtokba adása, és a haszonbérleti szerződés időtartama alatt esetleg szükségessé váló rendkívüli felújítás elvégzése. A haszonbér az igazgatóság és a haszonbérlő megállapodásától függően lehet pénz vagy természetbeni szolgáltatás.

A mezőgazdasági földterület **alhaszonbérbe adása általában kizárt**, semmisnek tekintendő, kivéve a termelési integráció érdekében történő alhaszonbérbe adást. Védett vagy védelemre tervezett természeti terület haszonbérletbe adása esetén az alhaszonbérlet lehetőségét a haszonbérleti szerződésben ki kell zárni.

A termőföld haszonbérletének sajátos fajtája a *feles-bérleti szerződés*, ennek alapján a bérlő meghatározott termőföld időleges használatára, és hasznainak szedésére jogosult. Köteles ennek fejében a megtermelt termés felét vagy más hányadát a bérbeadónak természetben átadni. A feles bérletre nem vonatkoznak a haszonbérlet időtartamának felső határára, valamint a haszonbérelhető terület nagyságára megadott korlátozások.

A haszonbérbe adáskor figyelembe kell venni a termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény 22. § (1) és (2) bekezdésében, illetve a 23. §-ában, a haszonbérbe vehető maximális területnagyságra vonatkozó alábbi korlátozásokat:

- belföldi magán- és jogi személy, illetőleg jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet – a Magyar Állam és az önkormányzatok kivételével – legfeljebb 300 hektár nagyságú vagy 6 000 AK értékű termőföldet vehet haszonbérbe;
- gazdasági társaság és szövetkezet legfeljebb 2 500 hektár nagyságú 50 000 AK értékű termőföldet haszonbérelhet, e korlátozás szempontjából figyelmen kívül kell hagyni azt a termőföldet, amelyet a szövetkezet a tagjától, illetve a gazdasági társaság a tagjától vagy névre szóló részvénye tulajdonosától, illetve a Nemzeti Földalaphól haszonbérel;
- külföldi magán- és jogi személy legfeljebb 300 hektár nagyságú vagy 6 000 AK értékű termőföldet vehet haszonbérbe.

(A fenti korlátozások a feles-bérletre nem vonatkoznak.)

A szerződés megkötése előtt figyelembe kell venni **az előhaszonbérlet szabályait**. Termőföldre és tanyára kötendő haszonbérleti szerződés esetén az alábbi sorrendben előhaszonbérleti jog illeti meg:

- a volt haszonbérlőt, illetve ha a volt haszonbérlő a tulajdonos hozzájárulásával ültetvényt telepített vagy halastavat létesített, az általa kijelölt személyt, feltéve, hogy a haszonbérlet nem a tulajdonos azonnali hatályú felmondása következtében szűnt meg,
- a helyben lakó szomszédot,

- a helyben lakót.

A helyben lakó szomszédokon, illetve a helyben lakókon belül az előhaszonbérleti jog sorrendje a következő:

- a családi gazdálkodó,
- a nyilvántartási (regisztrációs) számmal rendelkező östermelő, egyéni mezőgazdasági vállalkozó,
- jogi személy és jogi személyiség nélküli más szervezet.

Nem áll fenn az elő-haszonbérleti jog, ha a haszonbérleti szerződést közeli hozzátartozók (Ptk. 685. § b) pont) kötötték, illetve ha a haszonbérlet tárgya olyan külterületi földrészlet, amely 2002. szeptember 2. napja előtt zártkertnek minősült.

Az elő-haszonbérleti jog gyakorlásával kapcsolatos haszonbérbe adói kötelezettség csak „termőföld” haszonbérbe adás esetén jelentkezik.

A haszonbérleti szerződés lehet határozott vagy határozatlan idejű. Termőföld esetében a haszonbérlet leghosszabb időtartama legfeljebb 10 év lehet, az alábbi kivételekkel:

- az erdő művelési ágú termőföldre a 2.5.1. pontban foglaltak az irányadók,
- a szőlő és gyümölcsös művelési ágú és más ültetvényvel betelepített termőföldre, illetőleg szőlő, gyümölcsös vagy más ültetvény telepítése céljából kötött haszonbérleti szerződés, amelyet legfeljebb annak az évnek a végéig lehet megkötni, amíg a szőlő, gyümölcsös, illetőleg ültetvény értékkel bír (értékcsökkenési leírási időszak),
- a korlátozás a feles-bérletre nem vonatkozik.

A haszonbérlő a rendes gazdálkodás szabályainak megtartásával jogosult a dolog használatára és hasznainak szedésére, ide értendő a rendeltetésszerű használat és az állagmegóvás.

A mezőgazdasági földterület haszonbérlete esetén a haszonbérlőnek nem csak a szerződés időtartama alatt a hozadékot – amely a szerződés megkötésére indította – kell biztosítania, hanem meg kell őriznie a jövőre nézve is a föld termőképességét. A haszonbérleti szerződésben lényeges kikötni, hogy a rendeltetésszerű használat és az állagmegóvás magában foglalja a védett vagy védelemre tervezett természeti terület állapotának, állagának megóvását, a területen található természeti értékek megőrzését. Célszerű az adott terület sajátosságainak megfelelően konkrétan is rögzíteni, hogy melyek azok a természetvédelmi követelmények, amelyeket különösen be kell tartani. Szükséges kifejezetten rögzíteni a szerződésben, hogy ezeknek a követelményeknek a be nem tartása szerződésszegésnek minősül, ami az igazgatóság részéről a szerződés felmondására ad okot, továbbá kártérítési igényt keletkeztet.

A haszonbérelt dolog rendeltetésszerű használatra alkalmas állapotban tartásához szükséges felújítási és javítási költségeket a haszonbérlőnek kell viselnie. A rendkívüli felújítás költségei az igazgatóságot mint haszonbérbeadót terhelik. Rendkívülinek tekintendők azok a szükséges javítások, illetőleg felújítások, amelyek a rendes használat folytán szükségessé vált helyreállítást meghaladják. Ezeknek szükségességéről a haszonbérlő köteles az igazgatóságot értesíteni, és ezt a szerződésben célszerű rögzíteni. A haszonbérelt dologgal kapcsolatos rendszeresen ismétlődő közterheket a haszonbérlőnek kell viselnie.

A haszonbér a felek megállapodása alapján lehet **pénz, vagy természetbeni juttatás** (pl. termés vagy ezek kombinációja). A Ptk. értelmében a felek eltérő megállapodása hiányában a haszonbért időnként utólag kell fizetni. A Ptk. értelmében a haszonbérlet mezőgazdasági haszonbérlet esetén megilleti a méltányos **bérmérséklés**, illetőleg a **bérelengedés** igénylésének lehetsége két konjunktív feltétel fennállása esetén:

- a termés kiesést elemi csapásnak vagy más rendkívüli eseménynek kell okoznia vagy
- ezzel okozati összefüggésben az átlagos termés kétharmadának meg nem léte esetén,
- illetve rendeltetésszerű használathoz szükséges mezőgazdálkodási szolgáltatás szükségére esetén.

Ha a kétharmadhoz közeli mennyiség terem meg, a haszonbérlet bérmérséklést igényelhet, ha egyáltalán nincs termés, vagy jóval a várható termés kétharmadát el nem érő, igényelheti a haszonbér elengedését. Az elemi csapást, illetőleg a rendkívüli eseményt, valamint az ezzel okozati összefüggésben jelentkező terméseszköket, a haszonbérletnek kell bizonyítania.

A bizonyítás sikere esetén az igazgatóság mint haszonbérbe adó, nem tagadhatja meg a méltányos haszonbér-csökkentést, illetőleg annak elengedését. Ennek az is feltétele, hogy a haszonbérlet igényét még a betakarítás előtt közölje. A haszonbérlet állításait ellenőrizni kell. A haszonbér mérséklésének vagy elengedésének mértéke függ attól is, hogy a haszonbérlet mennyiben tett eleget a kárelhárítási, kárenyhítési kötelezettségének.

A termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény 15. § (1) alapján: Ha a haszonbérlet területre elemi csapás okozta kár címén földadó-fizetési kedvezmény (földadómérséklés vagy -elengedés) illeti meg, legalább ilyen arányú haszonbér-fizetési kedvezményre jogosult (haszonbérmérséklésre vagy haszonbér-elengedésre). A haszonbérlet a haszonbér-fizetési kedvezmény igénybevételét és mértékét a földadó-fizetési kedvezmény biztosításáról szóló határozat kézhezvételétől számított 8 napon belül írásban köteles a haszonbérbe adóval közölni.

Az adott évben mérsékelt, illetőleg elengedett haszonbérlet később nem lehet a haszonbérletől pótlólag igényelni.

Ha a haszonbérlet az esedékes haszonbérlet határidőben nem fizeti meg, akkor az igazgatóságot a hátralékos haszonbérlet erejéig a terület hasznain (pl. termés), valamint a haszonbérletnek a haszonbérlet területen lévő vagyontárgyain törvényes zálogjog illeti meg. A haszonbérlet, ha az igazgatósággal szemben követelése van, a Ptk. alapján nem illeti meg zálogjog.

A határozott időre vagy meghatározott feltétel bekövetkezéséig kötött haszonbérlet szerződés az idő lejártával, illetőleg az esemény bekövetkezésével megszűnik.

A határozatlan időre kötött haszonbérlet szerződést a szerződő felek rendes felmondással, és/vagy rendkívüli (azonnali hatályú) felmondással szüntethetik meg. **Rendes felmondás esetében csak a gazdasági év végére lehet felmondani, és a felmondás időtartama minimum hat hónap lehet.** A haszonbérlet szerződésben rögzíteni kell a gazdasági év végének időpontját, és ennek megfelelően azt a legkésőbbi időpontot, amikor minden évben a szerződés felmondható.

Az igazgatóság a Ptk. alapján **rendkívüli (azonnali hatályú) felmondással** élhet a következő esetekben:

- ha a hasznóbérlő a hasznóbérelt, illetve azzal összefüggő védett vagy védelemre tervezett természeti területet vagy természeti értéket rongálja, vagy épségét súlyosan veszélyezteti,
- ha a hasznóbérlő a földet nem műveli meg,
- ha a hasznóbérlő olyan gazdálkodást folytat, amely súlyosan veszélyezteti a termék eredményességét, a föld termőképességét, az állatállományt vagy a felszerelést, illetőleg
- ha a hasznóbérlő nem fizeti meg a lejárt hasznóbéret vagy közterheket.

A felmondás előtt figyelmeztetést, felszólítást kell küldeni a hasznóbérlő részére, kivéve akkor, ha a kár már bekövetkezett, vagy késlekedés esetén bekövetkezne. A felmondást írásban kell közölni, célszerű ajánlott, tértivevényes küldeményként küldeni, vagy a hasznóbérlővel aláírtni az átvétel elismerését.

Az azonnali felmondás elfogadására nyitva álló határidő három nap, ha a hasznóbérlő ez alatt az idő alatt a felmondást nem fogadja el, akkor az igazgatóság további nyolc napon belül a bírósághoz fordulhat a felmondás érvényességének megállapítása érdekében. E határidő elmulasztása jogvesztő, ami azt jelenti, hogy a közölt felmondás hatályát veszti.

Termőföld esetén az igazgatóság a következő esetekben is élhet az azonnali hatályú felmondás jogával:

- ha a hasznóbérbe adó hozzájárulása nélkül, vagy attól eltérően engedte át a termőföld használatát másnak,
- ha a termőföldön a rendes gazdálkodás körét meghaladóan végzett beruházást vagy a termőföld művelési ágát megváltoztatta,
- ha a természetvédelmi jogszabályok vagy a természetvédelmi hatóság előírásaitól eltérő, illetőleg a természeti terület állagát vagy állapotát kedvezőtlenül befolyásoló tevékenységet folytat, vagy a természeti értékek fennmaradását bármely módon veszélyezteti.

Érdemes a hasznóbérleti szerződésben rögzíteni, hogy melyek azok a súlyosan természetkárosító tevékenységek, amelyek rendkívüli felmondásra adnak okot.

Ha a hasznóbérlő a területen kárt okoz, akkor az igazgatóság kártérítési igénnyel élhet. Mivel a természeti értékekben okozott kár kiszámítása bonyolult, illetve ennek általánosan elfogadott bírósági gyakorlata még nem alakult ki, ezért a hasznóbérleti szerződésben rögzíteni ajánlott a területen található fontosabb természeti értékek pénzbeni értékét, amely a kártérítés alapjául szolgál, (pl. hogy védett növény egyedeinek az elpusztítása esetén a hasznóbérlő az egyed jogszabályban meghatározott eszmei értékének megfelelő kártérítés fizetésére kötelezett, de ami nem mentesíti az egyéb jogkövetkezmények (bírság, stb.) alól).

Termőföld esetén a magánszemély hasznóbérlő is jogosult az azonnali hatályú felmondásra, ha egészségi állapotának megromlása, vagy családi és életkörülményeiben bekövetkezett tartós változás miatt akadályozva van a szerződésből eredő kötelezettségei teljesítésében. A hasznóbérlő ilyenkor az azonnali hatályú felmondás helyett megnevezheti azt a magánszemélyt, aki a hasznóbérleti szerződésbe a helyébe lép, és változatlan feltételekkel folytatja a hasznóbérleti jogviszonyt, ehhez azonban az igazgatóság beleegyezése szükséges. Ilyen esetben az új hasznóbérlővel is meg kell kötni a szerződést.

A magánszemély haszonbérlő halála esetére a Ptk. szerinti lehetőségek állnak fenn, így pl. az örökösei a gazdasági év végére akkor is felmondhatják a haszonbérleti szerződést, ha abból a minimális hat hónapos felmondási időnél rövidebb idő van hátra. E jogukat csak a hagyatéki eljárás jogerős befejezésének időpontjától számított harminc napon belül gyakorolhatják. Ennek elmulasztása esetén a haszonbérlet tovább folyik, az örökös tekintendő haszonbérlőnek, és csak a fentiekben ismertetett általános szabályok szerint van lehetőség a szerződés megszüntetésére.

A haszonbérleti szerződés bármilyen okból is szűnik meg, a haszonbérlő köteles a haszonbérelt területet az igazgatóság birtokába visszaadni. A fentiek értelmében a haszonbérleti szerződés időtartama alatt a haszonbérlőnek fenn kell tartania a dolog állagát, és el kell végeznie mindazokat a kisebb javításokat és felújításokat, amelyek szükségessé válnak, rendeltetésszerűen kell használnia a földet és meg kell őriznie folyamatosan annak termőképességét, a területet olyan állapotban kell visszaszolgáltatni, hogy azonnal folytatni lehessen rajta a gazdálkodást.

Termőföldre vonatkozó haszonbérleti szerződés bármely okból történő megszűnése esetén a haszonbérlő elviheti az általa létesített berendezési és felszerelési tárgyakat, és követelheti az el nem vihető berendezéseknek, az általa telepített növényzetnek, valamint a talaj minőségének javítását eredményező talajvédelmi beavatkozások és létesítmények a szerződés megszűnésekor megállapítható tényleges értékének a megtérítését. A szerződés fennállása alatt ideiglenesen létesített építmények sorsát illetően a felek megállapodása az irányadó. Ha erre nézve külön megállapodás nem volt, a haszonbérlő saját költségén köteles az ilyen építményt lebontani (eltávolítani), azért kártalanítási igényt sem érvényesíthet. Ha a haszonbérlő a lebontási (eltávolítási) kötelezettségének nem tesz eleget, azt helyette – de az ő költségére – az igazgatóság végeztetheti el.

Az igazgatóság mint haszonbérlő köteles a haszonbérlet fennállása alatt a területet ellenőrizni. A természetvédelmi jogszabályok alapján biztosított hatósági ellenőrzési jogosítványok változatlanul fennállnak.

2.7. A vagyonnekelt vagyonszámbavétele, nyilvántartása, adatszolgáltatás

A vagyonnekeltben lévő vagyonszámbavétele a számviteli törvény szerinti nyilvántartások és elszámolások, a KVI vagyonszámlakönyve mellett a természetvédelmi vagyonnekelti információs rendszerben is naprakészen kell vezetni.

A természetvédelmi vagyonnekelti információs rendszer kezelésének feladatát a KvVM-TvH látja el.

A birtokügyi adatbázisra épülő és a használatba adási szerződések adatain alapuló vagyonnekelti szoftver minden igazgatóságon megtalálható.

A szoftver működtetésének elsődleges célja a **vagyonkezeléssel kapcsolatos operatív (igazgatósági) feladatok ellátásának segítése és a központi információs igények (tárcavezetés tájékoztatása, döntés-előkészítés stb.) gyors kiszolgálása**. Az előbbi céloknak alárendelve a program alkalmazásával lehetővé válik a legtöbb vagyonnekelti kapcsolatos adat rögzítése és rendszerezett formában történő későbbi felhasználása.

A megállapodások tárgyát képező földrészetek paramétereinek birtokügyi adatbázisban történő változása maga után vonja azok vagyonnekelti programban történő automatikus

frissülését. A program a későbbi térinformatikai rendszerekhez történő csatlakozáshoz is elő van készítve.

Az adatokról információt csak az illetékes nemzeti park igazgatóság, illetve a TvH adhat.

A kimutatások több fontos téma köré csoportosíthatók. Ezek az **állatállományok összetétele és nagysága, a bérbe adott és bérbe adható területek, használatba-adási megállapodások**, valamint ez utóbbiakhoz kapcsolódó **pénzügyi háttér**. A legtöbb kimutatás elkészítése során lehetőség van tájegység, TK-TT, település, művelés vagy bérlő szintű paraméterezésre. A program kiszámítja a megállapodásokból eredő esedékes kötelezettségeket és nyomon tudja követni azok teljesítését is.

A területi kimutatásokkal párhuzamosan automatikusan elkészíthető az illetékes hivatalnak megcímezett földhasználati bejelentő.

A rendszer segítségével hiteles és naprakész adatokkal rendelkezünk, ami nagymértékben segíti a vagyongazdálkodási tevékenység eredményességét.

A vagyonkezelést ellátó nemzeti park igazgatóságok adatszolgáltatási kötelezettségének (adattartományok, adatkezelés, határidők stb.) szabályozása érdekében hatályba lépett az 1/2003. (K. Ért. 2.) számú **miniszteri utasítás**. Az utasítás szerint végzett adatszolgáltatás és adatkezelés az igazgatóságok és a főhatóság számára egyaránt lehetőséget teremt a vagyonkezelési tevékenység értékelésére. A természeti értékek megóvására és gyarapítására irányuló felügyeletnek (ellenőrzésnek) súlyozottan kell megvalósulnia. Az igazgatóságok ezen túlmenően a KVI felé a vagyontasztertet illetően jelentést, illetve éves vagyongazdálkodási tervet és beszámolót készítenek a jogszabályban meghatározott időpontig.

3. A nemzeti park igazgatóságok természetvédelmi vagyonkezelésével szembeni követelmények

A védett természeti területek – művelési ágak szerinti – természetvédelmi vagyonkezelésének az élő és élettelen természeti értékek hosszú távú fenntartását, a tájképi, kultúrtörténeti értékek megőrzését kell szolgálnia.

A nemzeti park igazgatóságok természetvédelmi vagyonkezelésére vonatkozó szakmai követelményeket – a 2003. március 12-i Miniszteri Értekezlet által elfogadott koncepcióban szereplő alapelvek (2. számú melléklet) érvényesítése mellett – az alábbiakban részletezzük.

3.1. Mezőgazdasági jellegű tevékenységek

Mezőgazdasági művelés alatt álló védett természeti területek és értékek fenntartása leghatékonyabban akkor biztosítható, ha azok kincstári tulajdonban és természetvédelmi vagyonkezelésben vannak.

A természetvédelmi kezelés során az adott terület, az ott lévő élő és élettelen természeti értékek megőrzési igényeinek megfelelően, a tevékenység jellege szerinti jogszabályi előírásokat kell alkalmazni.

A megóvandó értékek többsége a védett gyepek és erdők művelési ágához kötődik. A védelem hatékonyságának biztosítása érdekében a gyepek és erdők művelési ágak esetén indokolt a saját vagyonkezelésben tartandó területek további növelése. Ennek lehetséges módja a jelenleg még szövetkezeti használatban lévő területek kisajátítása (megvásárlása) és az állami tulajdonban lévő területek közül (Erdőgazdasági Rt., ÁPV Rt., Honvédelmi Minisztérium, vízügy stb.) a legfontosabbak vagyonkezelésbe vétele. Szántók esetében újabb területek állami tulajdonba vonása csak kifejezett szakmai indokok alapján javasolható.

A mezőgazdasági tevékenységekre vonatkozó általános alapelvek:

Tápanyag-utánpótlás: Elsősorban szerves trágyázásra és pillangósok vetésére, zöldtrágyázásra kell alapozni. A szerves trágya felhasználásakor figyelembe kell venni a külön jogszabályban közzétett „jó mezőgazdasági gyakorlat szabályait” a vizek nitrátszennyezésének megelőzése, csökkentése, a növények optimális tápanyag-ellátása, valamint a talajok termékenységének fenntartása érdekében. Műtrágya használata csak tápanyagvizsgálaton alapuló szaktanácsadás alapján, az abban meghatározott mennyiségben és időzítésben, bedolgozás mellett alkalmazható, a hatósági engedélyeztetést követően. Mikrobiológiai készítmények, talajkondicionáló anyagok előzetes egyeztetés után alkalmazhatók.

Agrotechnika: Minimális munkaműveleti rendszert kell alkalmazni. Ennek alapvető feltétele az optimális időszakban és talajállapotban történő művelés.

Mélyítő szántás nem végezhető.

A tarló- és szalmaégetés jogszabályhoz kötött (az Országos Tűzvédelmi Szabályzat kiadásáról szóló 35/1996. BM rendelet 67. §).

A gyepek szántó kialakult határvonalát meg kell őrizni.

A szántóval határos gyepekbe történő beszántás, vagy egyéb durva károsítás idegen használat esetén a haszonbérleti szerződés azonnali felmondását vonja maga után.

Kaszáló és aratógép csak úgy üzemeltethető, ha a vadriasztóval úgy van felszerelve, hogy a munkagép előtt lévő riasztóláncokat tartó gerendely abban az irányba nyúlik túl, ahol a kasza dolgozik.

Vetésszerkezet: Idegen használat esetén a vetésterveket a természetvédelmi tájegységvezetővel kell egyeztetni és írásba foglalni, amelyek a haszonbérleti szerződés mellékletét képezik. Elsősorban a hagyományos, tájra, illetve tájegységre jellemző növények, fajták és változatok természetők, melyek géntechnológiával nem módosítottak, s nem igényelnek intenzív természetstechnológiát, így pl. a pohánka, kender, köles, len, herefélék és egyéb növényvédelmi beavatkozást kevésbé igénylő kultúrnövények, melyek termesztése az ökológiai gazdálkodás keretein belül is megvalósítható.

Növényvédelem: A védekezésnél a megelőzést és a károsítók elleni mechanikai és biológiai eljárásokat kell előtérbe helyezni. A kijuttatandó készítményt elsősorban az ökológiai gazdálkodásban engedélyezett készítmények közül kell kiválasztani.

Peszticidok kizárólag földi kijuttatással alkalmazhatók, légi permetezés nem engedélyezhető. Szintetikus úton előállított növényvédő szerek használata csak indokolt esetben, illetve zárlati vagy vizsgálatköteles veszélyes károsítók esetén, előzetes szemle alapján, egyedi engedélyeztetés után lehetséges. Ezeknél törekedni kell az integrált környezetkímélő növényvédelmi rendszerben engedélyezett készítmények alkalmazására. A készítmények közötti választásnál figyelembe kell venni a készítmények vízi szervezetekre, madarakra, emlősökre, hasznos ízeltlábúakra gyakorolt veszélyességét, toxicitását, a hatóanyag felezési idejét, mobilitását, perzisztenciáját.

Ezen általános feltételeken túl, egyedi elbírálás alapján, további szabályozás alkalmazható. Ilyen pl.:

- az éjszakai munkavégzés tilalma,
- az eltérő kezelésű terület megjelölése,
- a kötelezően előírt vetésszerkezet, vagy
- a lucernatelepítés egyéb szabályozása, ami vonatkozik a lucerna feltörésének tilalmára, a spontán visszagyepesedés elősegítésére, a kaszálás módjára, időpontjára.

Szántó

Alapelvek:

1. Meg kell vizsgálni, hogy természetvédelmi szempontból **indokolt-e a védett természeti terület szántóként való fenntartása és használata** (domborzati és talajadottságok, mikroklíma, vízháztartás stb.). A 7%-nál magasabb lejtőkategóriánál a szántót célszerű gyepesíteni vagy erdősíteni.

Erdők közé ékelődött szántókon, ahol ez természetvédelmi szempontból indokolt, elsősorban hullámtéri területeken, célszerű a természetes beerdősülést maghullás előtti tárcsázással elősegíteni. Itt az elegyként megtelepedő tájidegen fa- és cserjefajokat tisztítóvágással kell visszaszorítani.

A szántók visszagyepesítése általában természetvédelmi szempontból indokolt, de esetenként bizonyos fokozottan védett állatfajok (például túzok, daru őszi, téli táplálékának biztosítása) hatékonyabb védelme érdekében szükséges, hogy a szántókat saját kezelésben hagyjuk, és ott olyan mezőgazdasági kultúrákat tartsunk fenn, amelyek védett állatfajok hosszú távú

megtartása érdekében elengedhetetlenül szükségesek. Indokolt a szántók meghagyása ott is, ahol saját állatállományok téli és kiegészítő takarmányszükségleteit kell biztosítani.

A szikes és vizes élőhely-rendszerbe ékelődő zárványszántókon, illetve a szikes tavakkal közvetlenül érintkező területrészekben a gyepterületek helyreállítása, a szántó művelés felszámolása támogatandó. Ez történhet pl. spontán gyepesedéssel illetőleg őshonos gyep fajtákkal történő gyepesítéssel. A visszagyepesedés során átmeneti degradációt jelent a gyomfajok időszakos feldúsulása, de többszöri kaszálással és legeltetéssel a gyep záródása során e fajok lassan kiszorulnak.

2. **Természetkímélő szántóföldi növénytermesztés**, takarmánytermesztés folytatható, ha a földhasználat természetvédelmi célokat szolgál (tájba illő, a táj ökológiai adottságainak megfelelő növényfaj és fajtaszerkezet, vetésforgó alkalmazása, műtrágyázás helyett szerves trágya használatra alapozott tápanyag-gazdálkodás, megfelelő agrotechnika, talajművelés, növényvédelem stb.).

3. Szántó művelési ágban az **ökológiai termesztés** a kívánatos használati mód, mert az így alkalmazott talajművelés, tápanyag-gazdálkodás, vetésforgó, termesztett növényfaj/fajta megválasztása, növényvédelem biztosítja a természetkímélő használatot. Ez vonatkozik a legeltetésre alapozott állattartás szálas- és tömegtakarmány igénye miatt termesztett növényekre is.

4. Szántó művelési ágú védett természeti terület általában csak zárványterületként, természeti értékekben bővelkedő, más művelési ágú területek közé ékelődve tartható fenn akkor, ha a természetes növénytakaró rekonstrukciója valamely oknál fogva nem lehetséges, vagy

- ha **tájvédelmi, gazdálkodástörténeti szempontok** ezt indokolják, és
- ha a szántóföldi műveléshez kötött, vagy azt (is) igénylő **természeti értékek** (pl. tűzokállomány) **ezt szükségessé teszik**.

Szántó területek vagyonkezelése:

- a **terület megjelölése, határolása** csak természetes anyaggal történhet,
- nedves talajviszonyok mellett a talaj szerkezetét romboló, **a talajfelszínét károsító agrotechnikát, nehéz gépeket tilos használni**,
- **kaszálás, aratás** a tábla közepétől kifelé haladva, a tábla szélét utoljára vágva végzendő,
- a területen **széna vagy szalmakazal, depónia** és bármilyen anyag csak az illetékes igazgatóság (kijelölt szomszéd igazgatóság) engedélyével helyezhető el,
- **növényvédő és rovarirtó szerek, szervesetlen trágya** használata csak előzetes engedély alapján lehetséges,
- **tarló- és gyepégetés**, valamint a növényi hulladékok és melléktermékek nyílt téri égetése tilos,
- a területen esetlegesen található **hulladék** eltávolítása kötelező,
- **meliorizáció, altalajjavítás** nem végezhető.

Utóbbi esetben a terület haszonbérbe adásánál a természeti értékek fenntartása prioritást élvez, melynek során az érték megóvásával összefüggő korlátozások következményeit mérlegelni kell.

Rét, legelő (gyep)

A rét és legelő művelési ágak korábban *gyep* művelési ágként szerepeltek. Természetvédelmi kezelésüket védett természeti területeken a jogszabályokban, a kezelési tervben, illetve az e témában kiadott szakmai irányelvekben* leírt korlátozások és előírások szerint kell végezni.

A gyepeket mezőgazdasági használatuk módja szerint a hatályos jogi szabályozás alapján két művelési ágban – rét és legelő – tartják nyilván (Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény végrehajtásáról szóló 109/1999. (XII.29.) FVM rendelet 41., 42. §).

A hagyományos legeltetés és a jószágállomány (főként szarvasmarha és juh) folyamatos fejlesztése kívánatos a gyepek eltartó-képességének függvényében. Túllegeltetés csak természetvédelmi érdekből történhet, míg az alullegeltetést az állatállomány létszámának növelésével szükséges elkerülni.

A vagyonkezelés során az alábbi alapelőírásokat kell érvényesíteni:

A területen végezhető tevékenységekre vonatkozó használati korlátozások, tilalmak:

- **gyepfeltörés, melioráció,**
- **gyepégetés,**
- a jelentkező **felszíni vizek** nem vezethetők el, és mindennemű **talajvíz** csökkentési beavatkozás tilos,
- **vegyszerhasználat** (műtrágyázás stb.),
- a kívülről befelé haladó **spirálvonalú kaszálás,**
- a **kaszálást** a területen megtelepedett fajok igényének megfelelően a természetvédelmi tájegységvezető az igazgatóság zoológiai, valamint botanikai felügyelőjének együttes egyetértésével és engedélyével lehet végezni.
- **felülvetés,**
- a mechanikai jellegű **ápolási munkák** (boronálás, tisztító kaszálás, hengerezés) térbeli és időbeni korlátozások alá esnek, az igazgatóság külön írásos engedélyéhez kötöttek,
- a gyepterületeken **gépjárművel közlekedni tilos**, kivéve az utakon, de ott is időbeli korlátozásokkal,
- **gépjárművel** történő közlekedésre kizárólag a hivatalosan nyilvántartott utak használhatók,
- a **közlekedő utak** használhatóságát akadályozó károsítást (kátyúsodás) a használó köteles helyreállítani,
- **légtérhasználat,**
- a **területhatárok megjelölése** csak természetes anyagokkal történhet,

* Kelemen Judit (szerk.) (1997): *Irányelvek a füves területek természetvédelmi szempontú kezeléséhez*, TermészetBÚVÁR Alapítvány Kiadó, Bp.

- **legeltetés ideje** a megállapodás időtartama alatt nincs korlátozva, lehetőleg mégis április 20. és október 30. között történjen,
- a legeltethető **állatok fajtát, fajtáját** (elsősorban régi magyar háziállatok, illetve tájfajták; speciális élőhely-fenntartásra korlátozott számban sertés és liba), a legeltethető **állatlétszámot**, valamint a **legeltetés időszakát és a legeltetési fordulókat** úgy kell megválasztani, hogy az hatását tekintve optimálisan biztosítsa a legeltetett terület prioritással rendelkező természeti értékeinek megmaradását, ilyen formán szélsőséges esetben akár túllegeltetés is megengedett, amennyiben célunk bizonyos fokozottan védett állatfajok megtelepedésének elérése (például székicsér),
- a legelő állatok hajtása, intenzív terelése a gyepeken nem megengedett,
- a legelőn tartott állatállomány elhelyezésére előzetesen egyeztetett helyen állandó, illetve ideiglenes jellegű, elsősorban természetes anyagokból (fa, nád) készült **karám**, továbbá **villanykarám** is létesíthető,
- a **karámos elhelyezés helyéről** a felhalmozódott **trágyát el kell szállítani** és a területet eredeti állapotába kell visszaállítani,
- az állatállomány **gondozószemélyzetének elhelyezésére** csak a természetvédelmi tájegységvezetővel előzetesen egyeztetett ideiglenes szálláshely telepíthető,

Kötelezettségek a használat során:

- **kaszálás megkezdésének** bejelentése,
- kaszálás és legeltetés csak a **védett madárfajok fészkelése**, illetve a **védett növények magérése utáni** időben történhet,
- megtalált **tűzokfészek** azonnali bejelentése, a kaszálás mellőzésével védőzóna (min. 50 x 50 m) biztosítása a tűzokfészek körül, e védőzónától számított 500 méteren belül a kaszálást a tojó nyugalma érdekében csak 4-5 óra elteltével szabad folytatni,
- általában szükséges a gyepek kis részét évente más-más helyen fennhagyni, és **hariskímélő kaszálást** kell alkalmazni, kisebb területek esetén – ha adott évben haris fészkel ott – javasolt a kaszálás elhagyása,
- a **kaszálást a tábla közepétől indulva** kifelé kell végezni,
- a kaszálógép típusát helyesen kell megválasztani (lehetőleg alternáló legyen),
- kaszáláskor hatékony **vadriasztó** használata,
- az **invazív fajok** (pl. selyemkóró, ezüstfa stb.) **elleni védekezés**,
- ártéri és erdei gyepársulások védelme érdekében az **invazív fajok** (gyalogakác, ezüstfa, selyemkóró stb.) **viasszorítása** kiemelt feladat,
- a legelőn megtelepedő **mérgező vagy szúrós gyomnövények** kiirtása,
- azokon a területeken, ahol jelentős a **gerinctelen, kétéltű és hulló fauna**, védelmük érdekében magas tarló hagyandó, illetve a kaszálást területrészenként rotációban kell végezni,
- a **csomós gypszerkezet** megőrzése érdekében minimum 5 cm (helyenként 8 cm) magasságú fűtarló visszahagyása kötelező,

- **traktoros kaszálás** csak akkor végezhető, ha a talaj kellően száraz, keréknyomok nem képződnek,
- a **magassásosok** csak kézi, vagy kézi motoros géppel kaszálhatók, évenkénti kezelést azonban nem igényelnek, ha a talaj száraz és védett növényt vagy állatot nem veszélyeztet, lelegeltethetők, de fenntartásukhoz gyakran elegendő a vegetációs időn kívül végzett kézi cserjeirtás,
- a **zsombéksásosok** csak kézi cserjeirtással és kaszálással kezelhetők,
- egyes **sovány gyepek** csak kis szénatermést adnak, átmenetileg szárzúzással is fenntarthatók, hosszabb távon azonban a kaszálás és a széna lehordása nem maradhat el, mert a növénytársulás megváltozik,
- a **lekaszált, bebálázott szénát** lehetőség szerint a bálázás utáni 2 héten belül el kell szállítani a területről,
- amennyiben a terület állapota **sarjúkaszálást** is lehetővé tesz, az ebből származó szénát a bálázást követő 2 héten belül el kell szállítani,
- gyomosodásra hajlamos gyepek esetén a **gyommentességet** minimum egyszeri tisztító kaszálással, legeltetéssel vagy egyéb, a megbízóval előzetesen egyeztetett módon ajánlott biztosítani,
- az **állatok behajtását** az időjárási viszonyoktól függően (de általában november 30-ig) be kell fejezni,
- a **vadon termő gombák és gyógynövények** gyűjtésére az általános területhasználati jog nem vonatkozik,
- a területhasználó köteles az oda kikerülő **szemetet** saját költségén eltávolítani,
- **építmények** elhelyezése a területen engedélyhez kötött.

Ezen felül további, a terület jellegéből adódó előírásokat alkalmazhatunk, így pl.:

- legeltetés tilalma,
- legeltethető állatlétszám csökkentése,
- szikpadkás terület külön kezelése (csak kézi kaszálás lehetséges), eltérő módon kezelendő terület megjelölése, a kezelés meghatározása (szükség esetén a bolygatás, zavarás tilalmával).

Rét

Azt a füves területet, melynek fűtermését rendszeresen kaszálással hasznosítják, tekintet nélkül arra, hogy esetenként legeltetik, rét művelési ágban kell tartani.

A hazai klimatikus adottságok a réteken általában kétszeri kaszálást tesznek lehetővé, de természetvédelmi szempontból inkább az egyszeri kaszálás a kívánatos, azonban adott terület kaszálásából való teljes kivétele is indokolt lehet (pl. tűzok, csíkosfejű nádiposzáta, de egyes gerinctelen fajok előfordulása esetében is).

A földön fészkelő madarak esetében a költés befejezéséig nyugodt fészkelésük érdekében a kaszálást a fészkelő terület körül legjobb elhagyni, és védelmükben a következő **kaszálási módok** javasoltak:

- a rét sávokban történő levágása;
- a bejárattól a központ felé, majd körkörösen kifelé tartó kaszálás (a középső részt későbbre lehet halasztani, amikor már megfelelő hely van a forduláshoz),
- a kaszáló belülről kifelé tartó kaszálása (a felső és alsó részekben szükség lehet egy-egy sáv előzetes levágására).

Legelő

Legelő művelési ágban indokolt tartani:

- a) azt a füves területet, amely fűtermését rendszeresen legeltetéssel hasznosítják, tekintet nélkül arra, hogy esetenként kaszálják,
- b) a külön jogszabály szerint fásított legelőnek nem minősülő, azonban fákkal elszórtan borított füves területet, amelynek fűtermését rendszeresen legeltetéssel hasznosítják,
- c) az erdei tisztás területét.

A legeltetés a gyepek kezelésének legfontosabb módja. A terület szerkezetét, biológiai sokféleségét az állatfaj, a fajta, az egyedszám, a legeltetés technológiájának és idejének megválasztásával, illetve kombinálásával lehet befolyásolni. A **túllegeltetés** és az **alullegeltetés** egyaránt kerülendő, mindkettő a legelő degradációját okozza.

Az **optimális állatlétszámot** a legelő állattartó képessége alapján kell kiszámítani, a területen élő természeti értékek speciális igénye, a fű hozama, a gyp típusa, a gyp regenerációs képessége, a talaj sérülékenységének figyelembevételével.

3.2. Erdőgazdálkodási tevékenység

Az erdő művelési ágú védett természeti területek nemzeti park igazgatóságok általi természetvédelmi vagyonkezelésének kereteit a **hatályos jogszabályok** (1996. évi LIV. törvény az erdőről és az erdő védelméről, egységes szerkezetben a végrehajtásáról szóló 29/1997. (IV. 30.) FM rendelettel), valamint a KVI és a nemzeti park igazgatóság között megkötött **vagyonkezelési szerződés** határozza meg. A erdővagyon kezelésének konkrét szakmai alapját az erdőgazdálkodási tevékenység folytatásának tervszerűségét biztosító **gazdálkodási tervek** képezik, ezek pedig a következők:

1. Körzeti erdőterv

A körzeti erdőterv erdőgazdálkodási körzetre készül 10 éves időtartamra. Elkészítéséről az Állami Erdészeti Szolgálat útján a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter állami feladatként gondoskodik. Az erdőtervezés előzetes egyeztető tárgyalásán és zárótárgyalásán mind az erdőgazdálkodók, mind pedig az illetékességgel rendelkező szakhatóságok véleményt nyilváníthatnak. A nemzeti park igazgatóságok tehát mindkét minőségükben (vagyonkezelőként és szakhatóságként) – közreműködnek az erdőterv előkészítésében. A körzeti erdőtervet az erdő elsődleges rendeltetése szerint illetékes miniszterekkel (tehát védett természeti területen a természetvédelemért felelős miniszterrel) egyetértésben, valamint a természetvédelemért felelős miniszter véleménye alapján a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter, illetve megbízásából az FVM Erdészeti Hivatalának elnöke állapítja meg (hagyja jóvá).

A tervezés során a következő célok érvényesüljenek:

- a termőhelynek megfelelő őshonos fafajú állományok átlagos vágáskora a biológiai vágáskor közelében legyen megállapítva,
- törekedni a kiegyenlített korosztályviszonyok kialakítására,
- a nem őshonos fafajok területarányát erdőszerkezet-átalakítások betervezésével szükséges csökkenteni,
- az erdőszerkezet-átalakítások ütemezése csak oly módon történhet, hogy ez a kiegyenlített korosztályviszonyok kialakulását nem akadályozhatja,
- a nem őshonos fafajok területarányát az erdőfelújítások és élőhasználatok során is szükséges csökkenteni úgy, hogy a természetes erdőtípust alkotó fő- és mellékfafajok a lehető legkedvezőbb elegyarányt ériék el és a megfelelő koronaszintbe kerüljenek,
- törekedni kell az elnyújtott fokozatos felújító vágások, esetleg szálalóvágások alkalmazására,
- erdősítési célállományként csak a termőhelynek megfelelő őshonos fafajok szerepelhetnek.

2. Erdőgazdálkodási üzemterv

Az üzemterv elkészítéséről a körzeti erdőterv alapján az erdőgazdálkodó gondoskodik. Az ugyancsak 10 évre szóló tervet az erdészeti hatóság hagyja jóvá, védett természeti területet érintő rész vonatkozásában a természetvédelmi hatóság előzetes szakhatósági hozzájárulásával. Tekintettel arra, hogy a nemzeti park igazgatósági vagyonkezelésben lévő erdőterület vonatkozásában az adott igazgatóság ügyfél (erdőgazdálkodó), az üzemtervnek hatósági jóváhagyási eljárásában való társhatósági közreműködésre a Környezet- és Természetvédelmi Főfelügyelőség természetvédelmi szakhatóságként más nemzeti park igazgatóságot jelöl ki.

3. Éves erdőgazdálkodási terv

Az éves erdőgazdálkodási tervet az üzemterv alapján az erdőgazdálkodó készíti el és az erdészeti hatóság hagyja jóvá, védett természeti területet érintő rész vonatkozásában a természetvédelmi hatóság előzetes szakhatósági hozzájárulásával. A nemzeti park igazgatósági vagyonkezelésben lévő erdőterület vonatkozásában az adott igazgatóság ügyfél (erdőgazdálkodó), ezért éves tervének hatósági jóváhagyási eljárásában való társhatósági közreműködésre a Környezet- és Természetvédelmi Főfelügyelőség természetvédelmi szakhatóságként más nemzeti park igazgatóságot jelöli ki.

A fenntartható erdőgazdálkodási tevékenység tervszerűségét biztosító, fentiekben felsorolt gazdálkodási terveket a jövőben a készülő természetvédelmi kezelési tervekkel kell összhangba hozni. Azokon a területeken, ahol még nincsen természetvédelmi kezelési terv ott azokat a körzeti erdőtervvel helyettesítik.

A természetvédelmi erdőkezelést az átvett erdők gazdasági értékeit is szem előtt tartva végezni. Az átvett, nem őshonos állományok átalakításának alapja lehet az abból kitermelt érték, azt – ha a védelem ténye nem szenved csorbát – nem szabad veszni hagyni. Ahol osztatlan közös erdőben van a nemzeti parknak kezelői joga, ott törekedni kell az egész erdőrészlet gazdálkodási jogának megszerzésére. Az állomány-átalakításokat is csak olyan

ütemben szabad tervezni, amilyen ütemet gazdaságilag is képes a költségvetés finanszírozni. Figyelmet kell fordítani az állományok előhasználatára.

Az erdők vagyonkezelésére vonatkozó feladatok:

- Az igazgatóság vagyonkezelésébe került erdőterületeket be kell jelenteni erdőgazdálkodóként az erdészeti hatóságnál.
- A fenntartható erdőgazdálkodási tevékenység tervszerűségét biztosító körzeti erdőterveket, az erdőgazdálkodási üzemterveket és az éves erdőgazdálkodási terveket összhangba kell hozni az egyéb érintett hatóságokkal egyeztetett természetvédelmi kezelési tervekkel.
- A vágásos üzemmódban kezelt volt szövetkezeti erdőterületek esetében – ahol mód van rá – a Pro Silva elveken alapuló erdőkezelésre kell áttérni.
- Az erdei tisztások, az erdők közé ékelődő gyepek védelmére programot kell kidolgozni (ezek a tisztások helyenként már invazív fajokkal, gyertyán konszociációkkal borítottak).

3.3. Vadgazdálkodási tevékenység

A nemzeti park igazgatóságok vagyonkezelésében lévő területek – a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény (a továbbiakban: Vtv.) 8. § (1) bekezdése értelmében – egyben vadászterületek is. A vagyonkezelésben (tulajdonban) lévő terület és a vadászterület azonban gyakran nem esik egybe, ami társult vadászati jogú vadászterületeket eredményez.

A nemzeti park igazgatóságok vadászatra jogosultsága alatt álló önálló vagy társult vadászati jogú vadászterületek kezelésének kereteit **a hatályos jogszabályok** (a Vtv. és végrehajtási rendelete), **a különleges rendeltetést megállapító határozat** (az FVM által kiadandó határozat meghozatala több éves késéssel jelenleg van folyamatban), valamint társult vadászati jog esetén **a vadászati tulajdonközösség döntései** és **a Működési Szabályzat** határozza meg. A vadgazdálkodás-vadászat konkrét szakmai alapját a vadgazdálkodási tevékenység tervszerűségét biztosító következő **gazdálkodási tervek** képezik:

1. Körzeti vadgazdálkodási terv

A körzeti vadgazdálkodási terv vadgazdálkodási körzetre készülő (közérdekű, állami) előírás 10 éves időtartamra. Elkészítéséről a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter állami feladatként gondoskodik.

A körzeti vadgazdálkodási tervet – a védett természeti területre vonatkozó rész, valamint a fenntartandó legkisebb vadlétszám (törzsállomány) és a fenntartható legnagyobb vadlétszám vonatkozásában a természetvédelemért felelős miniszterrel egyetértésben a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter adja ki.

2. Vadgazdálkodási üzemterv

Az üzemterv elkészítéséről a körzeti vadgazdálkodási terv alapján a vadászatra jogosult gondoskodik. Az általában ugyancsak 10 évre szóló tervet a vadászati hatóság hagyja jóvá,

védett természeti terület, valamint a fenntartandó legkisebb vadlétszám (törzsállomány) és a fenntartható legnagyobb vadlétszám vonatkozásában a természetvédelmi hatóság előzetes szakhatósági hozzájárulásával. Tekintettel arra, hogy a nemzeti park igazgatósági vadászatra jogosultság esetén az adott igazgatóság ügyfél (vadgazdálkodó), az üzemtervnek hatósági jóváhagyási eljárásában való társhatósági közreműködésre a Környezet- és Természetvédelmi Főfelügyelőség természetvédelmi szakhatóságként más nemzeti park igazgatóságot jelöl ki.

3. Éves vadgazdálkodási terv

Az éves vadgazdálkodási tervet az üzemterv alapján a jogosult készíti el és a vadászati hatóság hagyja jóvá, védett természeti területet érintő rész vonatkozásában a természetvédelmi hatóság előzetes szakhatósági hozzájárulásával. A nemzeti park igazgatósági vadászatra jogosultság esetén az adott igazgatóság ügyfél (vadgazdálkodó), ezért éves tervének hatósági jóváhagyási eljárásában való társhatósági közreműködésre a Környezet- és Természetvédelmi Főfelügyelőség természetvédelmi szakhatóságként más nemzeti park igazgatóságot jelöl ki.

A vadgazdálkodási tevékenység tervszerűségét biztosító, fentiekben felsorolt gazdálkodási terveket a jövőben a jelenleg készülő természetvédelmi kezelési tervekkel kell összhangba hozni. A természetvédelmi kezelési tervnek meg kell határoznia a vadállomány-fenntartás és kezelés (vadgazdálkodás) vonatkozásában is a természetvédelmi vagyonkezelés szakmai követelményeit.

3.4. Halgazdálkodási tevékenységek

A halastavak – mint mesterséges vízi élőhelyek – különleges természetvédelmi értéket képviselnek hazánkban.

A halastórendszerek fenntartásakor elsősorban azt kell szem előtt tartani, hogy **a madárvilág és más egyéb természetvédelmi oltalom alatt álló élőlény számára élő-, táplálkozó-, és szaporodó helyként szolgálnak**. Okszerű halgazdálkodás hiányában a természeti értékek sem tarthatók meg.

A természetvédelmi (elsősorban zoológiai) jelentőségük miatt az állami természetvédelem mintegy 2500 hektár halastavat vett vagyonkezelésbe. Ezek összefüggő rendszerek, illetve a rendszereken belül egyes – természetvédelmi szempontból – értékesebb tőegységekből állnak.

A jelentősebb védett halastavakat – mint vízi élőhelyeket – a természetvédelemnek hosszú távon fenn kell tartania, hiszen ezek a hajdani vizes élőhely láncolatok maradványai. A védett tavakon, szemben az intenzív termelési módozattal, az extenzív halgazdálkodást kell preferálni. Az egyes tórendszerek jelentőségét és természetvédelmi szerepét minden védett természeti terület esetében külön-külön meg kell vizsgálni – különösen a **madárvonulás, fészkelő, táplálkozó területek** vonatkozásában – és ez alapján kell meghatározni a hosszú távú fenntartó stratégia irányvonalait. Egy halastórendszeren belül jelentős előny, hogy az egyes tőegységeket egymástól függetlenül is lehet kezelni, így egyidejűleg változatos édesvízi élőhely együttes alakítható ki és tartható fenn. Célirányos kezeléssel a madártani jelentőségen túl javítani lehet a halak, kételtűek, vízi gerinctelenek életfeltételeit, továbbá a különböző szukcessziós stádiumok egyidejű jelenlétével változatos mocsári asszociációk kialakulása érhető el. A tavak kezelésének megtervezésekor a technikai szempontok mellett a meder és a

környező területek ökológiai adottságait kell figyelembe venni, az élőhely fejlesztési terveket ennek alapján kell kialakítani.

A kezelt tórendszerek felületének legalább felén **fenn kell tartani a nyíltvízi életteret**, hiszen a legtöbb természetvédelmi szempontból értékes madárfaj ehhez az életterhez kötődik, másrészt viszont ez az érdeke a halgazdálkodásnak is. Ehhez bizonyos fenntartó jellegű beavatkozások feltétlenül szükségesek (a vízi növényzet kaszálása, időszakos lecsapolás stb.) hiszen egy halastó sekély, eutróf vízi életter, ahol a tavi üledékképződés is viszonylag gyors.

A legmélyebb fekvésű tómedreket kell nyíltvízes tavaknak meghagyni. A nyíltvízes állapot fenntartása egy extenzív termelési célú haltenyésztéssel jól megőrizhető. Az extenzifikáció egyik legfontosabb szempontja, a csökkentett szervesanyag-bevitel (trágyázás, etetés csökkentése) és a tavi ökoszisztéma természetes eltartó képességét is igénybe kell venni, és erre alapozva tervezendő meg a halgazdálkodás adott tőegységeken. Tény, hogy a mai halgazdálkodás ennek megfelelően történik, intenzív rendszerek hazánkban nem jellemzőek. Jelenlegi halastavaink nem is alkalmasak igazi intenzív gazdálkodásra.

Telepítésre a polikultúrás **halasítás** javasolt, a halasítás és lehalászás több éves rendszerben történik. Halgazdálkodásunkat a 3 éves forgó jellemzi, vagyis az ún. „áruhalat” kb. 1.5 kg-os egyedsúlyban a harmadik év végére érik el. Természetvédelmi szempontból lehetséges ezt az időszakot növelni (4-5 éves forgó), amely nagyobb testű halat eredményez, melyet a megnövekedett horgászipiac vesz fel. Gazdasági és természetvédelmi szempontból is pozitív lehet a mérleg, egy minimális (normatív) támogatással.

A nyíltvízes tavak **partszegélyén meg kell hagyni nádas zónákat**, mert a legtöbb madárfaj a nádszegélyeket részesíti előnyben, és a földművek legjobb természetes védelmét is ezek a szegélyek biztosítják.

A nagy lehalászások közös tervezése azért fontos, hogy az őszi és a tavaszi vonulási ciklusban egyaránt biztosítsuk a sekélyvízi, illetve iszapos tófelszíneket a parti madarak számára. Az ilyen tőegységeket csak később lehet feltölteni és az ebből fakadó gazdasági károkat kompenzálni kell, hiszen itt aktív tófelületet veszít a gazdálkodó. A tavaszi időszakban történő feltöltéseket úgy kell szabályozni az egyeztetések után, hogy egyes fajok (pl. a gulipán) a használatba kerülő tómederbe ne tudjanak fészkelni. Gondos mérlegeléssel azonban megköthetők azok a kompromisszumok, melyek lehetővé teszik az élővilág-védelmi szempontok maradéktalan érvényesülését.

A madarak riasztását olyan módon kell megszervezni, hogy az összhangban legyen a nemzetközi természetvédelmi egyezményekben foglalt elvekkkel, az **EU Madárvédelmi Irányelve alapján kijelölt Natura 2000 madárvédelmi területeken folyó gazdálkodás** elveivel, a hazai természetvédelmi jogszabályokkal, valamint a riasztás módszereit egyébként még szabályzó kapcsolódó jogszabályokkal. A halastavakon **a madarak riasztása** kizárólagosan csak akkor engedélyezhető, ha a kártételek más módon nem háríthatók el, illetve csak olyan feltételekkel, amely biztosítja a területen előforduló más védett és fokozottan védett állatfajok nyugalmát. A riasztásokat kizárólag egyedi engedélyek alapján lehet végezni, és a riasztásban csak olyan személyek vállalhatnak részt, akiket a jogszabályok által biztosított jogosítványok minden tekintetben felhatalmaznak az alkalmazott módszerek alkalmazására, és a természetvédelmi hatóság terepi fajismeretből részükre igazolást állított ki.

Azon tavak esetében, melyek kedveznek a hínártársulások kialakulásának, 4-5 éves forgójú haltelepítéssel célszerű kalkulálni, **a hínárnövényzetet védelme érdekében.** Ezekben a tavakban a természetes vízi halivatas eredményeképpen jelentősége lehet a természetes szaporulatnak is, mint tápláléknak a vízimadarak számára.

Az előregedett halastavak esetében a legsekélyebb, feliszapolódott tavakon a hínártársulásokat rendszerint felváltja a gyors ütemben előretörő nádas, ilyen körülmények között célszerű némi teret hagyni az értékes nádas társulások kialakulásának, amely nem haladhatja meg a tófelszín 30%-át, de a tómeder többi részén el kell végezni a szükséges rekonstrukciós beavatkozásokat.

A partvonalakon **fűzek telepítésével** fokozni lehet az élőhely változatosságát. A vízpótlás költségeit részben a nádasok részleges és rotációs aratási bevételeiből lehet fedezni, illetve kiegészíteni.

A nagyobb tradicionális tórendszerek a fokozott szervesanyag-bevitel következtében felgyorsult tavi feltöltődés előrehaladott stádiumában vannak, **feliszapolódtak, csak a tómeder kotrásával hasznosíthatók újra, vagy különösebb rekonstrukció nélkül spontán módon elmocsarasodnak.** Ez természetvédelmi szempontból sem előnyös, hiszen ez jelentős mértékű diverzitás csökkenéshez vezet.

A kotrást úgy célszerű végezni, hogy az eredeti termelési célú egysíkú medence jelleget megtörjük, növeljük a meder felszínének tagoltságát. **Költőszigetek** létesítése, sekélyebb-mélyebb területek kialakítása is az élőhely változatosságát növeli. Ez természetesen nem történhet a lecsapolhatóság kárára.

Vonulási időszakban a **lecsapolásokkal** táplálkozó és éjszakázó helyet teremthetünk a vízi madaraknak. A tórendszerek természetvédelmi fenntartásának jelentős költségvonzatait a későbbiekben az ökoturizmus feltételeinek megteremtésével lehet enyhíteni. A halastavakon ugyanis jobban bemutatathatók a vízi világ természeti értékei, mert a gátrendszereken jól kiépíthetők a nádszegéllyel takart zavartalan megközelítési útvonalak, zárt leshelyek.

A halastavak vagyonekezelése:

- a saját használatú halastavakon elsősorban a **vízi madarak táplálkozó-, fészkelő- és pihenőhelyeinek biztosítása** érdekében a mindenkori ökológiai vízpótlásról és halivadék kihelyezéséről szükséges gondoskodni,
- a saját és az idegen használatban lévő tavakba egyaránt célszerű az **őshonos halfajok** telepítését előtérbe helyezni,
- a **haszonbérlo köteles a telepíteni kívánt halfajok mennyiségét és arányát írásban ismertetni** az igazgatósággal,
- a halastó meghatározott **vízszintjének tartásáról, a vízutánpótlásról** a haszonbérlo – a vízjogi engedélyben meghatározott módon – köteles gondoskodni,
- április 1-től július 31-ig a tó vízszintjének bármilyen megváltoztatásához az igazgatóság külön engedélye szükséges (havária események kivételével),
- a halak etetésének módját, a tó tápanyag-utánpótlásának adatait a **halászati tervnek** kell tartalmaznia, amelyet a haszonbérlo készít el, és véleményezésre átadja az illetékes igazgatóság részére,

- **elektromos halászati eszközöket** a haszonbérelő, csak a hatályos jogszabályok megtartása mellett használhat,
- **a mocsári és vízi növényzet ritkítása, kezelése, a madarak és egyéb állatok riasztása**, csak az illetékes igazgatóság külön engedélyével végezhető,
- a halastó rendszer mellett megtalálható nedves, vízállásos területek elmocsarasíthatók és bennük ki lehet alakítani a megfelelő táplálkozó területeket (az ún. „szemét” halakkal telepítve).

3.5. Nádgazdálkodási tevékenységek

A nádas botanikai értelemben összetett, számos növénytársulást magába foglaló gyűjtőfogalom.

A nádasokat vagyonkezelési szempontból két nagyobb egységre bonthatjuk:

- kísérő fajokban viszonylag szegény tavi és,
- kísérő fajokban viszonylag gazdag mocsári nádasok.

A magas biológiai, természetvédelmi és egyben jelentős gazdasági értékük miatt a nádasok kezelése megfontolt, tudományos felmérésekre alapozott kezelést igényel.

A nádasok vagyonkezelése:

- **kedvező vízszint fenntartása**,
- **a nádaratás** a vonatkozó jogszabályok [a vizek és a közcélú vízi létesítmények fenntartására vonatkozó feladatokról szóló 120/1999. (VIII. 6.) Korm. rendelet 9. § (5) és (6)] értelmében védett természeti területen **engedélyköteles tevékenység**, az aratás **időpontja, az aratható és nem aratható területek lehatárolása, a nádelőkészítő helyek, a szállító útvonalak kijelölése** az engedélyező határozat részei,
- a törmelék égetése általában **tilos**, csak külön eseti egyedi engedély birtokában végezhető,
- javasolt az ún. **rotációs aratási módszer** alkalmazása,
- az aratás térbeli korlátozását, az avas nádterületek fenntartását elsősorban zoológiai szempontok (gerinctelen fauna védelme, nádi fészkelő közösségek megóvása stb.) indokolják; a nádfelület egyidejű teljes ún. **felújító vágása csak kivételes esetben, megalapozott természetvédelmi céllal engedélyezhető**,
- az aratás az igazgatóság által meghatározott és írásban kiadott **kezelési szabályzat** betartásával történhet (időpontok, technológia),
- védett természeti területen **a nád tisztítása és osztályozása** általában **nem kívánatos**,
- időnként **tisztítívágás** indokolt (csak a nemzeti park igazgatóságok által kijelölt helyen történhet),
- a **nádkészletező helyek teljes feltakarítását** a haszonbérelőnek legkésőbb a nádkiszállítást követő 15 napon belül el kell végeznie,

- **intenzív kezelés** (évente vágás) **csak indokolt esetben** - nádas terjeszkedésének megállítása, visszaszorítása, nyílt vízfelület fennmaradása érdekében -, illetve a természetvédelmi szempontból nem jelentős nádasoknál történhet,
- **szikes tavakon** a nádvágás célja a benádasodás teljes visszaszorítása a szikes tó vízfelületének és jellemző struktúrájának megőrzése céljából,
- a **nádasok égetése** is csak kivételesen, speciális természetvédelmi indokból engedélyezhető,
- egybefüggő nádfelületek megbontása, nyílt vízfelületek létrehozása (pl. kotrással) a biodiverzitás növelése és táplálkozó helyek kialakítása céljából indokolt lehet,
- nád aratása csak vegetációs időn kívül, általában október 1. és február 15. között indokolt,
- a nád vágását lehetőleg jégen kell elvégezni.

A haszonbérleti szerződések mellékletét képező kezelési szabályzatnak – amely az érintett hatóságokkal egyeztetetten készül – részletesen tartalmaznia kell a fenti természetvédelmi elvárásokat.

3.6. Művelés alól kivett területek

Természetvédelmi szempontból az igazgatóságok vagyongazdálkodásában lévő védett természeti területek közül az alábbi kiemelt jelentőségű élőhelyek tartoznak ebbe a kategóriába.

- **Szentély típusú holtágak, vizes élőhelyek**

Ezek a hazai vízi növényzet és vízi fauna génrezervációs helyei. Legalapvetőbb kezelési követelmény **a megfelelő vízállapotok fenntartása.**

A vonatkozó jogszabályok alkalmazásával szakmailag indokolt elérni, hogy

- a hazai halfauna fenntartása és a vízi madarak nyugalmanak biztosítása érdekében ezeken a területeken intenzív halászat, horgászat és vízi vad vadászata visszaszorulhasson,
- ezek a vízfelületek célszerűen, mind a halászat, mind pedig a vadászat szempontjából kíméleti vagy különleges rendeltetésű területek legyenek,
- egyéb (pl. üdülési) célú hasznosításuk csak kivételes esetben, térben és időben korlátozott formában történhessen.

A fentiek mellett a sajátos jellegű **szikes vizek és tavak esetében** nagy figyelemmel kell lenni arra, hogy

- a szikes tavak vízgyűjtő területe fokozott védelmet élvezzen,
- „édesvízzel” történő feltöltésük csak kivételes esetben történhessen meg.

Minden esetben indokolt lehet **a „felesleges” növényzet eltávolítása**, a megfelelő nagyságú **szabad vízfelületek biztosítása.**

- **Sík-, domb- és hegyvidéki mocsarak, lápok**

Ezek a területek a hazai gerinctelen fauna és növényvilág ritka védett fajainak szentélyei.

Növényzetüket különböző sástársulások, tőzegmoha közösségek, cserjések és láperdő alakzatok alkotják.

Fenntartásukban döntő tényező:

- a **kedvező vízborítottság fenntartása, illetve biztosítása,**
- a **vízminőség** megőrzése,
- a növényzet egy részének megfelelő időben történő eltávolítása (pl. kaszálással) a **beerdősülés megakadályozása** érdekében,
- mesterséges erdősítésük kizárása.

3.7. Gyümölcsös és szőlőterületek, kertek

A gyümölcsös, szőlő és kert művelési ágban lévő területek haszonbérbe adása támogatandó azok saját gondozása helyett.

Ezekben a művelési ágakban általában a **7-17%-os lejtőkategória** esetén javasolt tartani adott termőföldet. Az adott táj tájtermesztési hagyományaihoz alkalmazkodó rezisztens, illetve toleráns fajtákat kell telepíteni, melyek géntechnológiával nem módosítottak, de rezisztenciagénekkel rendelkezhetnek.

Új telepítés esetén a szőlőtermelés termesztési feltétele a **150 m feletti tengerszint feletti magasság**. Amennyiben a szőlő művelési ág a gyakorlatban természetvédelmi érdekből nem tartható fenn, akkor a célszerű művelési ág változtatás iránya a rét, a legelő vagy az erdő művelési ág. Olyan agrotechnika alkalmazására van szükség a gyümölcs-, szőlőtermesztés terén, amely a legmesszebbmenőkig figyelembe veszi a környezet sajátosságait, a tájképet, a területen élő növény- és állatfajokat, a biológiai sokszínűséget.

Telepítés, ültetés

Telepítés, ültetés, vetés előtt tápanyag-feltöltést az arra akkreditált laboratóriumi vizsgálatok alapján készített talajtani szakvélemény szerint kell elvégezni és a szerves trágyán kívül csak a szükséges műtrágya mennyiséget szabad kijuttatni. A műtrágyát zöldtrágya-növény vetésével kell kombinálni, elsősorban gyümölcsfák telepítése esetén. Az istállótrágyát – melynek felhasználása biológiai szempontból nagyon kedvező – sem szabad korlátlanul felhasználni, figyelembe kell venni a szakvéleményeket. A talajjavításnak kémiai, fizikai, biológiai módja egyaránt fontos, hiszen a talaj biológiai aktivitásának e három elem együttes alkalmazása a feltétele.

Talajművelés

A termőnövények gyommentesen tartása korábban szinte teljesen vegyszermentesen, mechanikai úton (kapálás, kézi szerszámos, gépi szerszámos talajművelés) történt. Ez az eljárás a talaj vízgazdálkodásának, vízháztartásának is kedvez.

Lejtős területeken ajánlatos a fűvesítés és a lejtőre merőlegesen végzett művelés, ami védelmet nyújt az erózió ellen. A módszer további terjedésére nagy szükség van, mert az eróziós folyamat sok lejtős területen okoz jórátételetlen károkat.

A gyomirtó szerek használatát kerülni kell. A technológia pontos betartásával – amennyiben a növénykultúra ezt megengedi –, mechanikai műveléssel kell a gyommentességet biztosítani. A tápanyag-gazdálkodás alapja a rendszeres gyom- és talajanalízis, amelynek felhasználásával csak a szükséges tápanyagot kell pótolni. Az ún. fenntartó trágyázás keretében a növény tápláltsága és a talaj tulajdonsága alapján a megfelelő időben, módon, a megfelelő tápanyagot tartalmazó trágyaféleséget kell pótolni. Mindennek fontos szerepe van abban, hogy a környezet kímélése a tápanyag-gazdálkodás terén is megvalósuljon. Sok helyen alkalmaznak a gazdálkodók már olyan természetes eredetű anyagokat, melyek a növények fejlődését kellő mértékben elősegítik, de a környezetkímélő gazdálkodásba bevonhatók (különbéle zöld trágyák, humuszok, tőzegek stb.).

Növényvédelem

A környezetkímélő növényvédelmi technológia több alapelvet hordoz magában:

- a környezet, a természetes élőhelyek kemikáliákkal történő terhelésének csökkentését,
- a biodiverzitás fenntartása, megőrzése,
- a védekezés kizárólag olyan fajok ellen és azon időszakban végezhető, amelyek megjelenésére és károsítására a növényvédelmi előrejelzés, megfigyelés, monitoring alapján számítani kell,
- figyelembe kell venni a kártételi küszöb (ökonómiai) értékét, valamint
- a végtermékek szermaradvány-tartalmát,
- a szelektív hatású növényvédő szereket kell előnyben részesíteni, melyek kimondottan a károsító szervezetek ellen hatnak, a környezet hasznos és közömbös fajaira pedig semleges hatással bírnak.

Az integrált környezetkímélő gazdálkodást a szőlőben és a gyümölcsösben szigorú ellenőrzés mellett kell folytatni. A különféle növénykultúrákkal foglalkozó szaktanácsadói hálózat közreműködésével alakul ki az a követelményrendszer, amelynek betartásával a megtermelt termékekre felkerülhet a **környezetkímélő gazdálkodást igazoló jelzés**. A környezetkímélő gyümölcs- és szőlőtermesztés több kézi munka ráfordítást igényel, mint az akár nagy termést is elérő intenzív, nagyüzemi termesztés, és nagyobb a költségigénye is. Ezzel szemben áll viszont a megtermelt termék magasabb értéke és a természeti környezetre nézve kisebb terhelése.

Egyre nagyobb teret nyer az integrált termesztés is, amellyel mind a Balaton-felvidéken, mind pedig az Alföld egyes régióiban találkozni lehet. Az integrált művelés az optimális eszközzel a megfelelő időben, helyen elvégzett célzott művelési elemek sorozata. Új telepítés esetén az utóbbi időben különösen terjedő gombás betegségek ellen rezisztens fajták megválasztásával is lehet védekezni.

Javasolható megelőző intézkedések:

- a) gyümölcsnél a megfelelő koronaforma kialakítása, szőlőnél a helyes metszéspólus révén a lombzat szellőssé tétele (mivel a gombák a magas páratartalmú körülmények között tenyésznek legjobban, életterük korlátozása csökkenti elszaporodásukat);
- b) a védekezés idejének meghatározása céljából feromoncsapdák alkalmazása a károsítók rajzásdinamikájának nyomon követésére;
- c) előrejelzési módszerek alkalmazása, előrejelzési hálózat kialakítása;
- d) a hasznos élő szervezetek védelme **alapvető cél** az integrált környezetkímélő gazdálkodásban alkalmazható készítmények kiválasztásánál, de az előbbi növényvédelmi rendszer alkalmazása már önmagában elősegíti ezen fajok védelmét;
- e) jelentős ellenállóképesség-javulás érhető el vad-, illetve gyógynövények kivonatának permetezésével;
- f) az ökológiai gazdálkodásban használatos növényvédelmi eljárások szükség szerinti használata;
- g) bizonyos gombabetegségek (monília) ellen hatásos lehet a mechanikai védekezés (a beteg ágak eltávolítása és elkülönített helyen, felügyelet mellett történő elégetése).

A betegség tüneteinek megjelenése, vagy az előrejelzéses módszerek kedvezőtlen jelei esetén szükség lehet kémiai védekezés végrehajtására is, de alapvető szempont, hogy a kár elhárítására fordított erőfeszítés minősége és nagysága, és az általa okozott kár arányban álljon a megóvott termés értékével. A szintetikus vegyi anyagok közül a réz- és kéntartalmú szerek használata az ökológiai (bio)termesztésben is elfogadott, azonban a felszívódó szerek használatát lehetőség szerint kerülni kell.

Vissza kell fordulni a hagyományos fajták és módszerek használatához, hogy ne csupán a termés mennyisége és piacossága legyen a meghatározó. A tájképi értékek megőrzésének fontos tényezője a gyümölcs- és szőlőtermesztés. A táj az adott tájegységekben hagyományokkal rendelkező gyümölcsök és gyümölcsfajták újbóli elterjesztésével egyedi arculatot nyer.

Gyümölcsösök vagyonekezelése:

- a terület megjelölése, határolása **csak természetes anyaggal** történhet,
- **évente legalább egyszeri kaszálást** szükséges végezni a gyümölcsfák alatt,
- a kaszálást követő 20 napon belül össze kell gyűjteni a szénát, és le kell szállítani a területről,
- a területen szénakazal, depónia csak az illetékes igazgatóság engedélyével helyezhető el,
- **növényvédő és rovarirtó szerek, valamint szerves trágya** használata csak korlátozott mennyiségben lehetséges,
- **gyümölcs szedése** csak a fákat (törzs, ágak) nem károsító kíméletes módszerekkel történhet,
- a területen esetlegesen található **hulladék eltávolítása** kötelező,

- a területről **fa kivágása** csak az illetékes igazgatóság előzetes engedélye alapján lehetséges,
- a kivágott fa szállítása előzetesen bejelentett időpontban az illetékes igazgatóság képviselője által kiállított szállítólevéllel lehetséges.

3.8. A vagyonkezelési tevékenységre vonatkozó javaslatok

Területkezelési szempontból nem előnyös a területek *elaprózottsága*, mozaikossága. Az egyes jelenlegi – nagyüzemi módszerekkel is hasznosítható – tömbök területe ugyan valamelyest növelhető a vásárlásokkal, de pl. a földcseréhez nem minden igazgatóság rendelkezik arra felajánlható területtel (egyébként is igen körülményes az állami tulajdonú védett természeti területek elidegenítése), illetve a védett természeti területek és értékek mozaikos előfordulása természetszerűleg elszórtságot, elaprózottságot eredményez.

Az Országgyűlés az állami tulajdonban lévő termőföldvagyonnal való ésszerű gazdálkodás szabályozására 2001 decemberében törvényt alkotott a *Nemzeti Földalapról* (NFA) (2001. évi CXVI. törvény a Nemzeti Földalapról). Az akkori jogi szabályozás a gazdaságosság és a jövedelmezőség mellett a családi gazdaságokon alapuló birtokszerkezet kialakítását kívánta előmozdítani. A törvény hatályba lépésével az NFA vagyoni körébe kerültek a tartós állami tulajdonú erdőgazdasági részvénytársaságok vagyonkezelésébe adott erdők, továbbá a védett és védelemre tervezett természeti területek kivételével gyakorlatilag minden állami tulajdonú termőföld. A törvény 2002. augusztus 1-jén hatályba lépett módosítása (2002. évi XXIV. törvény a Nemzeti Földalapról szóló 2001. évi CXVI. törvény módosításáról) az NFA vagyoni körébe vonta az erdőgazdasági rt.-k vagyonkezelésébe adott erdőterületeket is. Továbbra sem tartoznak azonban oda a védett és védelemre tervezett (állami tulajdonú) területek.

A jelenlegi jogi szabályozás szintjén a tárcát illetően (a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 68. § (1) és (5) bekezdése, valamint a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény 6.§ (5) alapján):

- kizárólagos állami tulajdonban áll és forgalomképtelen valamennyi barlang,
- a barlang kivételével a védett természeti értékek és területek korlátozottan forgalomképesek; külföldi természetes és jogi személy védett természeti terület tulajdonjogát nem szerezheti meg,
- az állami tulajdonban lévő természetvédelmi szempontból védett, fokozottan védett, illetve védelemre tervezett területeken lévő vizek forgalomképtelenek.

A hatályos tűzvédelmi jogszabályok (14/2002. (K. Ért. 5.) KvVM utasítás „a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Tűzvédelmi Szabályzatáról”) alapján az igazgatóságok tűzvédelmi szabályzatának elkészítése során indokolt külön szerepeltetni a vagyonkezelt földterületek, továbbá a vagyonkezelést szolgáló eszközök épületek stb. tűzvédelmi kérdéseit.

4. Vagyongazdálkodás közgazdasági és pénzügyi követelményei

A közgazdasági és pénzügyi követelményeket szervezetsemlegesen kell megfogalmazni, és ezeket mind költségvetési szerv, mind kht, vagy egyéb gazdasági forma keretében is biztosítani kell.

Általános elvként kell azonban leszögezni, hogy az igazgatóságok a védett természeti területeken folytatott vagyongazdálkodási tevékenységüket kizárólag **alaptevékenységként**, és nem vállalkozási körbe tartozóan folytathatják (a vállalkozási tevékenység végzését a környezetvédelmi felügyelőségek, valamint a nemzeti park igazgatóságok feladat- és hatásköréről, továbbá a Környezet- és Természetvédelmi Főfelügyelőségről szóló 211/1997. (XI. 26.) Korm. rendelet tiltja).

4.1. Tervezés

4.1.1. Hosszú távú (10 éves) stratégiai természetvédelmi vagyongazdálkodási program

4.1.1.1. A természetvédelmi kezelési terv

A nemzeti park igazgatóságok hosszú távú stratégiai természetvédelmi vagyongazdálkodási programjai alapját képezik az egyéb hatóságokkal is egyeztetett természetvédelmi kezelési terveknek, illetve ezek hiányában a meglévő kezelési előírásoknak. (A védett természeti területeken található erdők vonatkozásában a természetvédelmi kezelési terveket azok jogszabályban történő megjelenéséig a körzeti erdőtervek helyettesítik.)

Tekintettel arra, hogy egyelőre csak a védett természeti területek csekély hányadára rendelkeznek a nemzeti park igazgatóságok az új előírásoknak megfelelő és az egyéb hatósági szervekkel egyeztetett kezelési tervekkel, a vagyongazdálkodási munka megalapozása szempontjából is létfontosságú a kezelési tervek elkészítésének felgyorsítása.

4.1.1.2. Stratégiai természetvédelmi vagyongazdálkodási program

A stratégiai természetvédelmi vagyongazdálkodási program (a továbbiakban: Program) a nemzeti park igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő védett természeti területek és a védett természeti értékek fenntartását, megőrzését és fejlesztését szolgáló, a Nemzeti Természetvédelmi Alapterv prioritásaival, célkitűzéseivel összehangolt és közvetlenül a miniszter által jóváhagyott *a nemzeti park igazgatóságok állami tulajdonú védett és védelemre tervezett természeti területein végzett természetvédelmi vagyongazdálkodási tevékenység koncepciójának alapelveiről és kidolgozásának jövőbeni irányiról* szóló koncepcióra épülő, **hosszú távú (10 éves) regionális irányelv**.

Tartalmilag az egyes területek vagyongazdálkodására vonatkozik, de annál szélesebb hatókörű. Egy-egy kezelési terv ugyanis csak az érintett védett természeti terület szempontjából határozza meg a szükséges és lehetséges tennivalókat, a területhasználat módját.

A Program a nemzeti park igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő valamennyi védett természeti területére megadja a területen elérni kívánt célállapotot, és azt, hogy ezt a célállapotot saját gondozásban vagy használatba adással tervezik elérni.

A Program leírja, hogy az egyes területeken a kitűzött célállapot eléréséhez milyen tevékenységeket kell a Program időtartama alatt, évenkénti bontásban elvégezni. A tevékenységeket területi, **működési típusú** (fenntartó) és **felhalmozási típusú** (fejlesztési) bontásban is bemutatja.

A Program a **feladatokat** a korlátos kapacitások és feltételek reális, a tervekészítés időszakában ismert paramétereinek figyelembevételével természetvédelmi fontosság szerint (a megőrzendő területek, értékek veszélyeztetettsége, értékessége) **rangsorolva** tartalmazza.

A Program feladatait rendszeresen (évente) aktualizálni kell az elvégzett, és a megvalósítani szükséges feladatok szerint (éves igazgatósági természetvédelmi vagyongazdálkodási terv), valamint az adott évre rendelkezésre álló források (kölségvetés) alapján. Amennyiben a költségvetési törvény egy éves időtávtatú előirányzatok mellett, több évre is tartalmaz előirányzatokat, az éves igazgatósági természetvédelmi vagyongazdálkodási tervet – az ismertté váló paraméterek mellett – azokra az évekre is ki kell dolgozni.

A Programot a miniszter, az éves igazgatósági természetvédelmi vagyongazdálkodási tervet a természetvédelemért felelős helyettes államtitkár – az éves munkaterv mellékleteként - hagyja jóvá. Az aktualizált program jóváhagyott tárgyévi munkarésze képezi a KVI-hoz benyújtandó éves vagyongazdálkodási terv alapját. (A vagyongazdálkodási terv tartalmilag a védett természeti területeken kívül az igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő egyéb kincstári vagyonelemre is kiterjed.)

A nemzeti park igazgatóságok éves vagyongazdálkodási feladataival összefüggő döntéseket (új saját gondozású területek többletköltségeinek fedezete, a Program éves aktualizálása stb.) a minisztérium az igazgatóságok előző évi vagyongazdálkodási tevékenységének áttekintésével, értékelésével együtt hozza meg. A minisztérium meghatározhatja, hogy a tárgyévi, az eredeti előirányzaton felüli, helyben maradó többletbevételeket milyen – az eddigi döntésekből forráshiány miatt kimaradt – természetvédelmi vagyongazdálkodási feladatra fordíthatja az igazgatóság.

4.1.2. Éves tervek

4.1.2.1. Éves igazgatósági természetvédelmi vagyongazdálkodási terv

Az éves igazgatósági természetvédelmi vagyongazdálkodási terv (a továbbiakban: Évtv.) a fentiek alapján, a 10 éves stratégiai természetvédelmi program szerint az igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő védett természeti területein az adott évben megvalósítandó (határszemplével is alátámasztott) feladatokat, azok teljesítési módját és költségvetését tartalmazza.

A jóváhagyott feladatok ellátásában a figyelembe vett forrásoktól függően a következő – szervesen egymásra épülő – szintek különböztethetők meg.

Minden egyes szinten pontosan meg kell határozni

- az érintett védett természeti területeket,
- területenként az elvégzendő, rangsorolt feladatokat,
- az egyes feladatokra tervezett kiadásokat (kölségeket) és bevételeket, a különböző előirányzati jogcímek szerint, területenkénti és igazgatósági szintű összesítésben.

Itt is fel kell hívni a figyelmet a várható saját bevételek reális és megalapozott megtervezésére.

Az Évtv.-ben megtervezett kiadások és bevételek nem haladhatják meg az igazgatósági költségvetés kereteit, hiszen a természetvédelmi vagyonkezelés része az igazgatóság állami alaptevékenységének és a vagyonkezeléssel összefüggő bevételek más igazgatósági feladatok fedezetét is adják (bevételek megosztása). Ezért figyelemmel kell lenni arra is, hogy a vagyonkezeléssel összefüggő bevételek megosztása ne eredményezzen fedezethiányt más igazgatósági feladatnál (kiadási előirányzattal szemben). Nem szabad azt sem szem elől téveszteni, hogy a ténylegesen teljesült bevételeknek egy részét a központi költségvetésbe be kell fizetni, erre a bevételrészre tehát semmilyen igazgatósági feladatot nem lehet tervezni.

Az egymásra épülő feladatokat az egyes szintek sorrendjében célszerű megosztani, tehát kiindulópontként az eredeti előirányzatból teljesítendő feladatokat kell tekinteni, erre épülhet a KvVM fejezeti kezelésű előirányzatból, illetve más tárca által kezelt fejezeti kezelésű előirányzatból teljesítendő feladat, és csak ezután következhet az egyéb forrásból finanszírozott feladat.

Amennyiben egy adott területen ugyanolyan jellegű feladat kettő vagy több szintben is szerepel, akkor a feladatok szintenkénti lehatárolását is meg kell oldani.

1. szint, amely az igazgatóság elemi költségvetésben meghatározott eredeti előirányzatokból megvalósítható vagyonkezelési feladatokat tartalmazza. Az Alaptervbe kell foglalni a természetvédelmi szempontok alapján legfontosabb feladatokat (elsősorban a saját gondozásban lévő területeket érintően). Azon feladatokat, amelyek megfelelnek ugyan az előbbi feltételeknek, de az állami költségvetésben van olyan előirányzat, amely normatív módon finanszírozza az adott feladatot, akkor azt nem ezen a szinten, hanem a 3. szinten kell szerepeltetni. Ezen a szinten csak az előbbieket szerint nem finanszírozott, de szakmailag szükséges munkák jelenjenek meg.

2. szint, amely a KvVM fejezet fejezeti kezelésű előirányzataiból megvalósítható vagyonkezelési feladatokat tartalmazza.

3. szint, amely más fejezetek (minisztériumok) fejezeti kezelésű előirányzataiból (pl. agrártámogatásokból, erdészeti cél-előirányzatból) megvalósítható vagyonkezelési feladatokat tartalmazza. E szinten belül el kell különíteni a pályázati és a normatív alapon működő előirányzatokból teljesíthető feladatokat.

4. szint, amely egyéb, az államháztartáson kívüli hazai, illetve külföldi – pl. uniós – pénzügyi forrásokból megvalósítható vagyonkezelési feladatokat tartalmazza.

Az előbbiekből következik, hogy az Évtv. egyes szintjeinek mindenkor meg kell felelniük az igazgatósági költségvetés aktuális, természetvédelmi vagyonkezelésre fordítható költségvetési előirányzatainak. Ezért az Évtv.-t a költségvetéssel szoros összhangban kell kidolgozni.

4.1.2.2. Igazgatósági költségvetés

A költségvetés képezi az Évtv. pénzügyi alapját, kereteit. Bár a költségvetés tervezésekor nincs olyan jogszabályi kötelezettség, hogy a természetvédelmi vagyonkezelésre belső részköltségvetés készüljön, ez a feladat mégsem kerülhető meg, mert ez a részköltségvetés

(illetve az idetartozó költségvetési előirányzatok és azok módosításai) kerül az Évtv. pénzügyi költségvetési munkarészébe.

Külön figyelmet kell fordítani arra, hogy előirányzat módosításkor a részköltségvetés előirányzatai is megfelelően módosuljanak.

Követelmények valamennyi tervvel kapcsolatban:

- a költségvetési, tervezési és számviteli szabályoknak feleljenek meg, azokkal összevezethetők legyenek,
- tevékenységenként is elkülönültek legyenek,
- részletes háttérszámítások alapján készüljön,
- világítson rá az esetlegesen kritikus pontokra.

4.2. A jóváhagyott tervek végrehajtása

A tervekben meghatározott, illetve a későbbiek szerint újonnan belépő feladatok (kiadások) teljesítése tervszerűen, szabályszerűen (kiemelten a közbeszerzés, szabadkézi beszerzés, költségvetési gazdálkodás szabályaira), költségtakarékosan, átlátható módon és ellenőrizhetően történjen.

A jóváhagyott feladatok adott évi teljesítésének elmaradása esetén a felszabaduló forrásokat az igazgatósági rangsorban következő feladatra kell átcsoportosítani. Felszabaduló forrásként az elmaradt feladatra jutó költségvetési támogatási összeget és a teljesített bevételt szabad csak alapul venni.

A bevételek realizálására a költségvetési bevételekre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Tehát ezeket teljesíteni kell, és csak kivételesen, jogszabályokban meghatározott módon és keretek között lehet lemondani róluk. Ebben az esetben a kiadásokat (feladatokat) is csökkenteni kell (hacsak más feladat többletbevételéből a helyben maradó hányad nem ellensúlyozza a bevételkiesést).

4.3. Nyilvántartások

4.3.1. Számviteli nyilvántartás (könyvvezetés)

A nemzeti park igazgatóságok a vonatkozó jogszabályok keretei, tartalmi követelményei között önállóan alakítják számviteli politikájukat. Az igazgatóság egészét átfogó, a számviteli alapelveknek megfelelő könyvvezetés keretein belül – a belső szabályozásban foglaltak alapján – el kell különíteni a természetvédelmi vagyongazdálkodással összefüggő számviteli nyilvántartásokat (szakfeladat). Az elkülönítés biztosíthatja, hogy beszámolóskor, illetve a természetvédelmi vagyongazdálkodás éves értékelésekor számviteli szempontból is megalapozott pénzügyi adatok álljanak rendelkezésre.

A számviteli nyilvántartások vezetését a vonatkozó jogszabályok szerint kell végezni.

4.3.2. Szakmai nyilvántartások

Ide tartozik a birtokügyi és a vagyonkezelési adatbázis (szoftver). A birtokügyi (a korábbi földkönyvi adatokra épült) adatbázisnak az igazgatóság vagyonkezelésében lévő, illetve oda kerülő területek községhatáronkénti, teljes körű ingatlan-nyilvántartási adatait kell tartalmaznia, megjelölve azt is, hogy az adott terület saját gondozásban van vagy használatba adták. Utóbbi esetben a használót és a használatba adási szerződést is be kell jegyezni.

A „saját gondozás – használatba adás” besorolás megváltoztatása, illetve annak szükség szerinti felülvizsgálata, igazgatói írásbeli intézkedés alapján történik, az ezt követő aktualizálás pedig már folyamatosan történik.

A természetvédelmi vagyonkezelés céljainak teljesülését legjobban a területek állapotfelmérésének, megfigyeléseinek adatai mutatják (különös tekintettel a védett természeti értékekre, az életközösségekre). Ezért az ezeket tartalmazó nyilvántartásokat is a vagyonkezeléshez kapcsolódó nyilvántartások között indokolt kezelni. Az állapotfelmérések, megfigyelések adataiból következő tendenciák alapozzák meg a kezelési tervek szakmai feladatainak felülvizsgálatát, aktualizálását, ebből következően az Évtv.-k szakmai tartalmát.

A szakmai nyilvántartások vezetésével szembeni természetes követelmény a naprakészség, a bejegyzések bizonylati megalapozottsága, az utólagos bejegyzések, korrekciók szigorú szabályozása, és ezek érvényre juttatása a napi munka során.

4.4. Felügyeleti feladatok

Az Áht. a kincstári vagyonskörbe tartozó védett természeti területek vagyonkezelésével kapcsolatban a miniszter számára a következő hatásköröket állapítja meg:

- egyetértési jogot gyakorol a kincstári vagyonnak – az állami vagyonért felelős miniszter vagy a KVI által kezdeményezett – **jelzáloggal** vagy **haszonélvezettel** való megterhelése tekintetében;
- egyetértési jogot gyakorol **a vagyonkezelő kijelölése**, személyének megváltozása, a vagyonkezelő jog visszavonása, továbbá a vagyonkezelési megállapodás, illetve vagyonkezelési szerződés megkötése tekintetében (a megállapodásnak, illetve a szerződésnek a védettséget érintő vagyonkezelési kérdéseiben);
- egyetértési jogot gyakorol a kincstári vagyon **elidegenítése** (tulajdonjogának átruházása) során (figyelemmel a Tvt. előírásaira is).

Az előbbieken felsorolt törvényi szinten meghatározott feladatok mellett a miniszter, illetve munkaszervezete, a KvVM számára, az Áht. 49. §-a (kiemelten a vagyonnal való szabályszerű és hatékony gazdálkodás követelményeinek érvényesítése) alapján a **felügyeleti hatásköréből**, a vagyonkezelés és a természetvédelmi szakmai munka összehangolása érdekében – a korábbiakban már említettek összefoglalásaként – a következő feladatok vezethetők le:

- a természetvédelmi érdekek elsőbbségének felügyeleti eszközökkel történő biztosítása,
- döntés az újonnan vagyonkezelésbe került területek saját kezelésének többletforrásairól,
- a vagyonkezelésre vonatkozó általános szabályok megállapítása, betartásuk ellenőrzése,

- a régi – de még hatályos – használati szerződések, megállapodások felülvizsgálatának szükség szerinti kezdeményezése,
- a tényleges használatok rendszeres ellenőrzése.

A nemzeti park igazgatóságok rendszeres beszámoltatása, a nemzeti park igazgatóságok vagyonkezelési tevékenységének rendszeres értékelése a fentiek hiánya esetében is természetszerű része a felügyeleti tevékenységnek.

4.5. Beszámolás

Az igazgatóság természetvédelmi vagyonkezelési tevékenységéről többféle szempont szerint készül beszámoló.

A költségvetés végrehajtásáról szóló beszámoló tartalmi követelményeit jogszabályok határozzák meg.

Az igazgatóság beszámolási kötelezettségét a KVI felé jogszabály határozza meg.

A felügyeleti szerv részére történő beszámolás tartalmi követelményeit a KVI, illetve a minisztérium határozza meg.

4.5.1. Számviteli előírásoknak megfelelő beszámolás

Ez a beszámolótípus alapesetben az igazgatóság egészére vonatkozik. Az előbbieket szerinti számviteli elkülönítés azonban lehetővé teszi, hogy a természetvédelmi vagyonkezelésről is készüljön részbeszámoló. A részbeszámoló képezi a pénzügyi-számviteli alapját az Évtv.-k végrehajtásának, értékelésének. Az igazgatósági éves költségvetési beszámoló elkészítési (leadási) határideje meghatározza a vagyonkezelési részbeszámoló elkészítését is.

4.5.2. A tulajdonos képviselőjének történő beszámolás

A beszámolási kötelezettséget jogszabály írja elő. Ennek keretében az éves beszámolóhoz kapcsolódóan írásban értékelni kell az éves vagyongazdálkodási program szakmai, tárgyi és számszaki végrehajtását. Az értékelésről készített dokumentumot április 30-ig el kell küldeni a KVI-nek.

4.5.3. A felügyeleti szervnek történő beszámolás

A beszámolási kötelezettség adja a természetvédelmi vagyonkezelés felügyeleti értékelésének alapját, amelynek komplex módon ki kell terjednie a természetvédelmi vagyonkezelési tevékenység szakmai (természetvédelmi szempontú), pénzügyi és jogi (szabályszerűségi) értékeléseire. Az értékelések meghatározzák a következő évi Évtv.-k tartalmát is.

Az Évtv.-ről szóló beszámolóban leginkább a következőkre kell kitérni:

- a kitűzött szakmai célok teljesülésére,
- a vagyonkezelési tevékenységet befolyásoló főbb külső folyamatokra és körülményekre,

- a jóváhagyott, illetve újonnan belépő feladatok határszemplével is alátámasztott teljesítésére, a teljesítés szakmai és pénzügyi eredményességére,
- a kapott támogatások felhasználására,
- a feladat-elmaradások indokolására,
- a külső ellenőrzések (ideértve a tulajdonosi ellenőrzést is) megállapításaira,
- visszacsatolás a Programhoz: az Évtv. teljesítése, a területek állapota, a védett fajok és társulások állománya a Program korábbi célkitűzéseiben, feladataiban milyen változtatásokat igényel.

4.6. Támogatások felhasználása

A támogatások felhasználásáról nem csak a felügyelet részére készítendő beszámolóban kell jelentést tenni, hanem a támogatást nyújtó szerv felé is el kell számolni, mind szakmailag, mind pénzügyileg, a támogató által meghatározott módon, tartalommal, határidővel.

4.7. Ellenőrzés

A belső és a felügyeleti típusú ellenőrzések minimális kötelező szempontrendszere:

- szakszerűség,
- szabályszerűség (ideértve az irányadó jogszabályokat is),
- a kiadott utasítások teljesítése és
- a teljesítés eredményessége.

4.7.1. Belső, igazgatósági ellenőrzés

Mind a saját gondozásban, mind a használatra kiadott területek és állatok esetében indokolt, hogy a nemzeti park igazgatóság vezetése rendszeresen meggyőződjön arról, hogy a természetvédelmi vagyongazdálkodás a vonatkozó jogszabályi előírások, a kiadott utasítások szerint eredményesen történik. Az eredményességen egyfelől a természetvédelmi célok, másfelől az adott területre előírt használati mód által elérhető legnagyobb hozam elérését kell érteni.

Az ellenőrzés első szintjét a vagyongazdálkodási részleg munkafolyamatba épített vezetői ellenőrzése képezi. Ez alapvetően a vezető által kiadott feladatok végrehajtásának rendszeres, a végrehajtás eredményességét is figyelő a szervezeti egység vezetője által végzett ellenőrzési feladat.

Az ellenőrzés második szintjét az igazgató által végzett munkafolyamatba épített vezetői ellenőrzés képezi, pl. a vagyongazdálkodási részleg vezetőjének rendszeres beszámoltatásával, az igazgatói kiadományozású, vagyongazdálkodást érintő iratok tartalmi, formai ellenőrzésével.

A fenti munkafolyamatba épített vezetői ellenőrzés azonban nem elégséges a vagyongazdálkodási tevékenység kellő ellenőrzésére.

Az ellenőrzési rendszerben helyi szinten a munkafolyamatba épített ellenőrzést az intézmény első számú vezetőjének alárendelt általános hatáskörű belső ellenőrzés egészíti ki. A

hagyományos belső ellenőrzés azonban a vagyonkezelési feladat nagyságrendje (amely igazgatóságoként különböző) és összetettsége miatt erre a feladatra önmagában nem elégséges.

4.7.2. Külső (igazgatóságon kívüli) ellenőrzés

4.7.2.1. Felügyeleti ellenőrzés

A felügyeleti ellenőrzések közül jelen útmutatóban a felügyeleti szakmai ellenőrzésre kell kitérni.

A **felügyeleti költségvetési ellenőrzés** rendjét, módszerét jogszabály határozza meg (a Környezetvédelmi Minisztérium Ellenőrzési Szabályzatának kiadásáról szóló 9/1999. (K. Ért. 7.) KöM utasítás), ez az ellenőrzés típus a természetvédelmi vagyonkezelést csak az igazgatóság, mint központi költségvetési szerv egészén belül, az igazgatóság tevékenységének részeként, alapvetően szabályszerűségi szempontok szerint vizsgálja.

A *felügyeleti szakmai ellenőrzést* a Természetvédelmi Hivatal munkatársai végzik.

4.7.2.2. Tulajdonosi ellenőrzés

A tulajdonosi ellenőrzés a KVI jogszabályban meghatározott feladata, amelynek célja a kincstári vagyonnal való gazdálkodás folyamatos figyelemmel kísérése, a kincstári vagyon számszerű, mérhető alakulásának naprakész állapotban tartása, a nem jogszerű, illetve a központi költségvetést súlyosan és károsan érintő eljárások, szerződések és folyamatok feltárása. A felügyeleti elvárás a tulajdonosi ellenőrzés során azt jelenti, hogy a tulajdonos maximálisan együttműködik az ellenőrző szervekkel és az ellenőrzés előrehaladásáról, a várható megállapításokról rendszeres, a felmerülő problémákról azonnali tájékoztatást nyújt a minisztérium részére.

4.7.2.3. ÁSZ, KEHI ellenőrzés

Az államháztartás ellenőrző szervei a természetvédelmi vagyonkezelési tevékenységet célvizsgálatok keretében, illetve az igazgatóság egészének ellenőrzése részeként vizsgálják, az ellenőrzési tervükben meghatározottak szerint. Ezekre az ellenőrzésekre is az előző pontban megfogalmazott felügyeleti elvárások vonatkoznak.

5. A nemzeti park igazgatóságok természetvédelmi vagyonkezelésének tárgyi és személyi feltételei

Munkaszervezési szempontból kedvezőtlen, hogy *elaprózottság* jellemzi az igazgatóságok vagyonkezelésében lévő területeket. A gyepterületeket illetően kedvező, ha a nagyobb tömböket saját gépparkkal és állatállománnyal lehet karbantartani, a kisebb területeket a helyi lakosság és vállalkozók vehetik bérbe, vagy bér munkában végeztethetők el a gyepterületek tevékenységei.

A védett természeti területeken alapvetően az érintett hatóságokkal egyeztetett *természetvédelmi kezelési terv*nek kell meghatározni azokat a feladatokat és vagyonkezelési lehetőségeket, amelyek a természeti értékek megóvását, őrzését, fenntartását és a védett természeti területek fenntartható használatát, bemutatását és az esetleges helyreállítását szolgálják. A védett természeti területeken található erdők vonatkozásában a természetvédelmi kezelési terveket a körzeti erdőtervek helyettesítik.

Az elmúlt években a földterületek vásárlásának üteme olyan nagy volt, amelyet a *természetvédelmi vagyonkezelés* (szervezeti, személyi, tárgyi és nem utolsó sorban anyagi) *feltételeinek megteremtése* nem tudott követni. Számos igazgatóság ezen feltételek hiánya miatt – átmenetinek tekinthető – egyéb megoldásokkal (bérbeadás, fenntartási megállapodás stb.) kényszerült megfelelni a kezelési feladatoknak.

A védett természeti területek nemzeti park igazgatóságok által végzett természetvédelmi vagyonkezelés kereteit – a természetvédelmi kezelési tervek mellett – *a hatályos jogszabályok*, valamint a KVI és a nemzeti park igazgatóság között megkötött *vagyonkezelési szerződés* határozza meg.

A kezelési tervek készítése általánosságban is fontos, törvényben előírt feladatnak minősül, ugyanakkor a nemzeti park igazgatóságok vagyonkezelésében lévő területekre *vonatkozó közgazdasági és pénzügyi terv* elkészítésének egyenesen elemi feltétele.

A nemzeti park igazgatóságokon általában kialakult már (különböző elnevezéssel és létszámmal) a *vagyonkezelési szervezeti egység* (osztály, csoport, részleg, személy(ek) stb.). A feladatellátáshoz szükséges további státuszok biztosítása után az egység a természetvédelmi kezelési tervre építve – tíz és egy évre lebontva – számba tudja venni az őrzés, a fenntartás és fenntartható hasznosítás, a bemutatás és az esetleges helyreállítás feladatait. Mindezek ismeretében a tíz évre vonatkozó mellett, éves költség- és eredmény- (fejlesztési, működési, bevételi terv), valamint finanszírozási tervet tud készíteni. Ez az egység tesz az igazgatónak javaslatot (a kezelési tervbe foglalt feladatok éves teljesítéséhez szükséges személyi, technikai és anyagi feltételeinek mérlegelésével) arra, hogy az igazgatóság *képes-e a természetvédelmi kezelési feladatokat maga ellátni* vagy ideiglenesen külső fél bevonása (is) szükséges.

A természetvédelmi vagyonkezelési koncepcióban a művelési ágakat, a vagyonértékű jogokat és az állatállományt figyelembe vevő személyi és technikai feltételekre vonatkozó iránymutató, általános normákat nem lehet megadni, hiszen igazgatóságoként az előzőekben felsorolt tényezők egymást erősítő vagy gyengítő hatásaival általánosan nehéz számolni. Ezek mérlegelésével *helyi szinten hozhatók megalapozott döntések*. Itt kell megjegyezni, hogy az erdő-, vad- és halgazdálkodási jogszabályok meghatározzák a minimális személyi feltételeket, melyek részletezésére a későbbiekben kerül sor.

Annak előrebocsátásával, hogy a személyi állomány összetételének meghatározása igazgatói hatáskör, a továbbiakban csupán elvek rögzítése történik, amelyek a helyi döntések megalapozottságát segíthetik.

5.1. Feltételek a szántó, rét, legelő területek esetében

Az igazgatóságokon a vagyonnekelt vagyon többségének mezőgazdasági jellege miatt **agrármérnök(ök)** alkalmazása feltétlenül szükséges.

Szántók saját vagyonnekeltése esetén **középfokú mezőgazdasági irányítóval, gépkezelőkkel és karbantartókkal** szükséges számolni. Természetesen szolgáltatások igénybevételével a személyi feltételek részben vagy egészben kiválthatók.

A legeltetési állattartáshoz az **ellátó személyzet** (gulyás, juhász, csikós stb.) szükséges.

Mindezeket túl **állatorvos, állategészségügyi szaksegéd, tenyésztésvezető** igénybevételével is kell számolni.

Az agrármérnök az igazgatóság által végzett természetvédelmi vagyonnekeltés mellett a megbízási és bérleti szerződések szakmai előkészítésében és az ellenőrzésében is részt vesz. Itt azonban támaszkodnia kell a vagyonyilvántartással, a szerződések jogi és pénzügyi előkészítésével, továbbá az ökológiai kérdésekkel foglalkozó kollégák segítségére is.

5.2. Feltételek erdőterületek esetében

A hatályos jogszabályi előírások szerint az erdőgazdálkodó erdőgazdálkodási tevékenysége szakszerűségének biztosítása érdekében köteles a szakirányítási feladatok ellátásához **erdészeti szakszemélyzet** közreműködését igénybe venni. 300-1000 ha közötti erdőterület-nagyság esetén **erdésztechnikus**, 1000 ha feletti erdőterület-nagyság esetén pedig **erdőmérnök** igénybevétele szükséges. Az erdőgazdálkodó **az erdő őrzésével megbízott erdészeti szakszemélyzettel** gondoskodik az erdő őrzéséről is. (Az erdészeti szakszemélyzetnek a működés helye szerint illetékes erdészeti hatóság előtt esküt kell tennie.)

Meghatározóan ellenőrzési és őrzési feladatokra erdészeti szakképzettségű **természetvédelmi őrök erdészeti szakszemélyzetkénti közreműködése** is igénybe vehető. A Természetvédelmi Őrszolgálat Szolgálati Szabályzatáról szóló 9/2000. (V.19.) KöM rendelet 6. § (1) bekezdése alapján: Az állami természetvédelmi őr kötelessége az illetékességi területén a természeti, valamint a védett természeti területek és értékek, természetvédelmi célú létesítmények, valamint az igazgatóság vagyonnekeltésében lévő vagyontárgyak, műtárgyak védelme, őrzése, megóvása, károsításuk megelőzése.

5.3. Feltételek vadászterületek esetében

A nemzeti park igazgatóságok vagyonnekeltésében lévő területek – a Vtv. 8. §-a alapján – egyben vadászterületek is. A vagyonnekeltésben (tulajdonban) lévő terület és a vadászterület azonban gyakran nem esik egybe, ami társult vadászati jogú vadászterületeket eredményez.

A hatályos jogszabályok értelmében a **vadászatra jogosult vadászati szakszemélyzetként** köteles meghatározott képesítéssel és vadászlőfegyver-tartási engedéllyel rendelkező – vadászterületenként 1 fő, illetve minden megkezdett 3000 ha vadászterület után legalább

1 fő – **hivatásos vadász** igénybevételéről önállóan, vagy más jogosulttal közösen gondoskodni. 10.000 ha feletti, valamint különleges rendeltetésű vadászterületeken felsőfokú képzettségű hivatásos vadász igénybevétele kötelező.

Az „igénybevétel” fogalmának értelmezhetősége, valamint a Vtv. alapján kiadott kommentár (Dr. Mikó Z. - Vajai L. – Dr. Cs. Nagy A. (1996): A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló törvény; Útmutató és kommentár a vadászati jog gyakorlásához, hasznosításához) szerint (lásd 238. oldalon) hivatásos vadász bármilyen munkavégzésre irányuló jogviszony – tehát nem kizárólag munkaviszony – keretében foglalkoztatható. Az igénybevétel gyűjtőfogalmába tehát beletartozik a munkaviszony, és a nem munkaviszony alapján történő foglalkoztatás egyaránt. A hatályos jogszabály szerint hivatásos vadásznak minősül a jogosultnál vadgazdálkodási szakfeladatokat ellátó személy, aki legalább középfokú szakirányú képesítéssel rendelkezik, hatósági esküt tett és a vadászati hatóság hivatásos vadászként nyilvántartásba veszi.

A nemzeti park igazgatóságok vadászatra jogosultsága alatt álló vadászterületek természetvédelmi célú „különleges rendeltetésűek”, ahol a két legfontosabb cél a természetvédelmi érdekeknek alárendelt vadállomány-fenntartás és vadállomány-szabályozás. Ennek keretében tehát nem gazdasági célú állomány-fenntartás és vadászat folyik.

Ezekon a vadászterületeken a hagyományos vadgazdálkodási feladatok végzésére és a vadgazdálkodás egészének irányítására a természetvédelmi őri munkakörtől függetlenített hivatásos vadászok alkalmazása, illetve igénybevétele szükséges, míg a meghatározóan őrzési feladatokra kapcsolt munkakörben természetvédelmi őri állományban lévő hivatásos vadászok is foglalkoztathatók. A természetvédelmi célú különleges rendeltetés miatt vadászterületenként 1 fő felsőfokú végzettségű hivatásos vadász igénybevétele kötelező.

Természetvédelmi őrok hivatásos vadászként való igénybevételének vadgazdálkodási szempontú előnyei, illetve indokoltsága a következőkben foglalhatók össze:

1. a természetvédelmi célú különleges rendeltetésnek megfelelő szakkezelést legmegelőbbben a vadászati szakképzettséggel is rendelkező természetvédelmi szakemberek tudják biztosítani;
2. az igazgatóságok vagyonkezelésében lévő vagyontárgyak (területek) vagyonőrzése a természetvédelmi őrok jogszabályban előírt feladata;
3. a természetvédelmi őrok törvényben előírt feladata nem csak a védett természeti területek és értékek, hanem a természeti értékek őrzése és megóvása is, amely utóbbi körbe tartozik a vad is;
4. a természetvédelmi őr szélesebb körű intézkedési jogosultságokkal rendelkezik, mint a hivatásos vadász, tehát a vad és élőhelyének védelme természetvédelmi őri kapcsolt munkakörű hivatásos vadászokkal hatékonyabban biztosítható.

A természetvédelmi őr meghatározóan nem hagyományos vadgazdálkodási, hanem természetvédelmi célú vadállomány-fenntartási, vadállomány-szabályozási és őrzési feladatokat ellátó hivatásos vadászként való igénybevétele – kizárólag a természetvédelmi célú különleges rendeltetésű vadászterületeken – természetvédelmi szempontból előnyös és célszerű, természetvédelmi őrszolgálati szempontból pedig a természetvédelmi szakszemélyzet korlátozott létszáma miatt megengedhető megoldás.

A nemzeti park igazgatóság vadászterület-kezelési tevékenységének területi szervezését a természetvédelmi kezelés és őrzés területi egységeit képező, újonnan kialakított természetvédelmi tájegységekre és természetvédelmi örkerületekre célszerű alapozni.

5.4. Feltételek halászati vízterületek fenntartása esetében

A nemzeti park igazgatóságok vagyonkezelésében lévő területek – 1997. évi XLI. törvény a halászatról és a horgászatról (a továbbiakban: Hhtv.), egységes szerkezetben a végrehajtásáról szóló 78/1997. (XI. 4.) FM rendelet alapján – egyben halászati vízterületek is lehetnek. A vagyonkezelésben lévő terület és a halászati vízterület azonban gyakran nem esik egybe, ami társult halászati jogú halászterületeket eredményez.

A hatályos jogszabályok értelmében a halászatra jogosult halászati szakszemélyzetként köteles meghatározott képesítéssel és lőfegyver-tartási engedéllyel rendelkező, a halászati felügyelet által nyilvántartásba vett **halászati őr** igénybevételéről önállóan vagy más jogosulttal közösen gondoskodni. 500 ha feletti halászati vízterületen felsőfokú képzettségű halászati szakember igénybevétele kötelező és 500 hektáronként két halászati őr igénybevétele javasolt (a halászati őrök igénybevételekor a 1997. évi CLIX. törvény 20.§-a alapján, valamint a Hhtv. 34.§-a alapján kell eljárni, továbbá a védett területeken egyedi döntés alapján ezt a munkát a természetvédelmi őrszolgálat is elláthatja; ez esetben viszont az illetékes halászati felügyelő előtt vizsgát kell tennie).

5.5. Feltételek nádas és művelés alól kivett területek fenntartása esetében

E területek ez ideig általában bérbeadással hasznosított területek és hosszú távon sem számíthatunk e területen változásra. Nemzeti park igazgatóságaink a vagyonkezelők a hazai nádtermő területek jelentős részén. Tekintettel a nádpiacon megszerzett pozíciókra feltétlenül szükséges a tenderek és szerződések rendszerének egységesítése. Kezelésük, aratásuk, gondozásuk irányítása, a szakterületen a gyakorlatban is jártasságot szerzett **főleg agrár-, illetve kertész-, erdő- stb. mérnök** alkalmazásával oldható meg.

5.6. Feltételek gyümölcsösök, szőlőterületek és kertek esetében

Szinte minden igazgatóság vagyonkezelésében található ilyen művelési ágú területek, azonban a többi művelési ághoz képest arányuk csekély. Nem feledkezhetünk meg azonban néhány kiemelt jelentőségű arborétum és kastélypark esetén arról, hogy e szakterületeken legalább megbízással **kertészeti szakember** (kertészmérnök, kertésztechnikus) szakértelmére támaszkodjunk.

Melléklet

1. számú melléklet

A vagyonkezeléssel kapcsolatos jogszabályok

- Polgári Törvénykönyv
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- 1994. évi LV. törvény a termőföldről
- 1996. évi LIV. törvény az erdőről és az erdő védelméről, egységes szerkezetben a végrehajtásáról szóló 29/1997. (IV. 30.) FM rendelettel
- 1996. évi LV. törvény a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról, egységes szerkezetben a végrehajtásáról szóló 30/1997. (IV. 30.) FM rendelettel
- 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról
- 1997. évi XLI. törvény a halászatról és a horgászatról, egységes szerkezetben a végrehajtásáról szóló 78/1997. (XI. 4.) FM rendelettel
- 1995. évi XCIII. törvény a védett természeti területek védettségi szintjének helyreállításáról
- 1995. évi XL. törvény a közbeszerzésekről
- 1992. évi XXXVIII. törvény az államháztartásról
- 1995. évi CV. törvény az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény és az ahhoz kapcsolódó egyes törvényi rendelkezések módosításáról
- 2002. évi LXII. törvény a Magyar Köztársaság 2003. évi költségvetéséről
- 1997. évi CXLI. törvény az ingatlan-nyilvántartásról, egységes szerkezetben a végrehajtásáról szóló 109/1999. (XII. 29.) FVM rendelettel
- 2001. évi CXVI. törvény a Nemzeti Földalapról
- 2002. évi XXIV. törvény a Nemzeti Földalapról szóló 2001. évi CXVI. törvény módosításáról
- 2000. évi C. törvény a számvitelről
- 1997. évi CLIX. törvény a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról
- 183/1996. (XII. 11.) Korm. rendelet a kincstári vagyon kezeléséről, értékesítéséről és az e vagyonnal kapcsolatos egyéb kötelezettségekről
- 16/2002. (II. 18.) Korm. rendelet a termőföldre vonatkozó elővásárlási és előhaszonbérleti jog gyakorlásának részletes szabályairól
- 126/1996. (VII. 24.) Korm. rendelet a központi költségvetési szervek szabadkézi vétellel történő beszerzéseinek szabályairól

- 211/1997. (XI. 26.) Korm. rendelet a környezetvédelmi felügyelőségek, valamint a nemzeti park igazgatóságok feladat- és hatásköréről, továbbá a Környezet- és Természetvédelmi Főfelügyelőségről
- 120/1999. (VIII. 6.) Korm. rendelet a vizek és a közcélú vízi létesítmények fenntartására vonatkozó feladatokról
- 217/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet az államháztartás működési rendjéről
- 1048/1997. (V. 13.) Korm. határozat a kincstári vagyon értékesítésére vonatkozó versenyeztetési szabályzat jóváhagyásáról
- 35/1996. BM rendelet az Országos Tűzvédelmi Szabályzat kiadásáról
- A környezetvédelmi és vízügyi miniszter 1/2003. (K. Ért. 2.) KvVM utasítása a nemzeti park igazgatóságok adatszolgáltatási kötelezettségéről
- 9/1999. (K. Ért. 7.) KöM utasítás a Környezetvédelmi Minisztérium Ellenőrzési Szabályzatának kiadásáról
- 9/2000. (V. 19.) KöM rendelet a Természetvédelmi Őrszolgálat Szolgálati Szabályzatáról

2. számú melléklet

A nemzeti park igazgatóságok természetvédelmi vagyonkezelésével szembeni szakmai követelmények

A természetvédelmi vagyonkezeléssel kapcsolatosan az alábbi alapelveket kell érvényesíteni:

- a védett és védelemre tervezett természeti területek megvásárlása (kisajátítása), illetve azokon a saját természetvédelmi vagyonkezelés végzése a természeti értékek **garantáltan eredményes, költségkímélő és konfliktusmentes megőrzésének igényéből fakadó össznemzeti természetvédelmi alaptörekvés;**
- az adott védett természeti terület **természeti értékeinek fenntartása és fejlesztése**, mint szakmai (földtani, botanikai, ökológiai, hidrobiológiai stb.) munka **képezi a természetvédelmi kezelési és a vagyonkezelési tevékenység alapját**, és azzal napi szakmai kapcsolatban (visszajelzés) kell lennie;
- a természetvédelem
 - a hatósági és szakhatósági tevékenység során,
 - a természetvédelmi kezelési tevékenység során,
 - és a természetvédelmi vagyonkezelési tevékenység végzése alkalmával egyaránt **ökológiai összefüggéseken alapuló szakmai munkára épül;**
- a vagyonkezelés a tudományos megalapozottságú természetvédelmi kezelésnek, illetve a **hatósági-szakhatósági feladatoknak alárendelten végzett tevékenység;**
- a természetvédelmi vagyonkezelés végzését **nem a** vagyonnal való gazdálkodásból származó **nyereség elérése** indokolja, hanem a természeti értékek (mint nemzeti kincs, nemzeti vagyon) megóvása és gyarapítása, és ezt az állam tulajdonjogából származó jogosultságok szabad gyakorlása teszi lehetővé;
- **a természetvédelmi vagyonkezelés a vagyonkezelés speciális esete**, ami nem más, mint „természetvédelmi fenntartási” tevékenység, melynek során – bár egyáltalán nem ez a fő cél, de – bevétel is képződhet (természetvédelmi vagyonkezelés ugyanis az is, amikor a tevékenység bevételt nem eredményez, sőt az is, amikor hagyományos gazdálkodási értelemben véve ráfizetéses);
- a vagyonkezelésből származó bevétel a központi, működési költség támogatást szerény mértékben enyhítheti, de meg nem szüntetheti, a természetvédelmi vagyonkezelés ezért **főként központi költségvetési forrásból**, valamint alapokból, támogatásokból, kártalanításból és más forrásokból, és a vagyonkezelés bevételeiből **teljesíthető;**
- az egyes természetvédelmi **vagyonkezelő szervek** (nemzeti park igazgatóságok) **alkalmassá tétele az egyre nagyobb kiterjedésű területen végzendő speciális természetvédelmi vagyonkezelési feladatok ellátására** (az adottságoknak megfelelő szakmailag képzett struktúrák kiépítésével, technikai és adminisztratív eszközökkel, belső átszervezéssel és folyamatos létszámbővítéssel teljesíthető);

- a saját vagyongazdálkodásban lévő védett és védelemre tervezett természeti területek természetvédelmi fenntartása és gondozása rövid és középtávú haszonbérbe adással, valamint az igazgatóságok saját erejéből elláthatók; a vásárlással „örökölt” haszonbérleti jogok lejártával, illetve az igazgatóságok erősödésével az **önerőből gondozott terület arányát folyamatosan növelni kell**;
- a védett és védelemre tervezett természeti területek vagyongazdálkodása nem történhet intenzív, természetkárosító módszerekkel (pl. gyepek felülvetésével, műtrágyázással), hanem csakis a **hagyományos, a természetközeli és az ökológiai(bio) „gazdálkodás”** adta lehetőségekkel (mező-, erdő-, vad-, hal-, nád-, kertgazdálkodás) élve történhet;
- konkrét gazdálkodási értelmű vagyongazdálkodási tevékenységet – éppen annak a természetvédelmi fenntartás mivoltából adódóan – **nem kell** (vagy nem is szabad) **minden vagyongazdálkodásba vett területen végezni**. E területeket tudományos alaposágú szakmai megítélés alapján lehet megszabni.

A védett természeti területek – művelési ágak szerinti – természetvédelmi vagyongazdálkodásának az élő és élettelen természeti értékek hosszú távú fenntartását, a tájképi, kultúrtörténeti értékek megőrzését kell szolgálnia.

3. számú melléklet

Szakmai javaslatok a vállalkozási és megbízási szerződésekhez

A saját gondozásban álló területek esetében, amennyiben valamilyen feladat (pl. mezőgazdasági munka, építés) elvégzéséhez külső szakember, szolgáltató igénybevétele szükséges, abban az esetben a szolgáltatóval **vállalkozási szerződést** kell kötni.

A Polgári Törvénykönyv (a továbbiakban: Ptk.) alapján a vállalkozó a vállalkozási szerződésben valamely dolog tervezésére, elkészítésére, feldolgozására, átalakítására, üzembe helyezésére, megjavítására vagy munkával elérhető más eredmény létrehozására, a megrendelő pedig a szolgáltatás átvételére és díj fizetésére köteles. (A vállalkozási szerződés a **megbízási szerződés**hez hasonló szerződés, az alapvető eltérés, hogy a vállalkozási szerződés alapján a vállalkozó eredmény létrehozását garantálja, míg a megbízási szerződés alapján a vállalkozó azt vállalja, hogy valamilyen ügyben eljár és megteszi a szükséges intézkedéseket, de eredmény elérését nem garantálja.) A természetvédelem érdekeit garantáló követelményrendszer a vállalkozási szerződés mellékletét képezi.

A vállalkozó a munkát saját költségén végzi el. Köteles a munkavégzést úgy megszervezni, hogy biztosítsa a munka gazdaságos és gyors befejezését. A vállalkozó alvállalkozó igénybevételeire jogosult, kivéve, ha a felek ezt a szerződésben kizárják. A vállalkozó a jogosan igénybe vett alvállalkozóért úgy felel, mintha a munkát maga végezte volna; alvállalkozó jogosulatlan igénybevétele esetén pedig felelős minden olyan kárért is, amely anélkül nem következett volna be.

A vállalkozó a megrendelő utasítása szerint köteles eljárni. Az utasítási jog a munka megszervezésére akkor terjed ki, ha ebben a felek megállapodtak. A vállalkozó köteles a megrendelőt minden olyan körülményről haladéktalanul értesíteni, amely a vállalkozás eredményességét vagy kellő időre való elvégzését veszélyezteti vagy gátolja. A vállalkozó felelős az értesítés elmulasztásából eredő kárért. Ha a megrendelő alkalmatlan anyagot vagy pedig célszerűtlen vagy szakszerűtlen utasítást ad, erre a vállalkozó köteles őt figyelmeztetni. A figyelmeztetés elmulasztásából eredő kárért a vállalkozó felelős. Ha azonban a megrendelő a figyelmeztetés ellenére utasítását fenntartja, vagy nem szolgáltat megfelelő anyagot, a vállalkozó a szerződéstől elállhat. Ha nem áll el, a kapott anyaggal, illetőleg a megrendelő utasítása szerint a megrendelő kockázatára köteles a munkát elvégezni. A vállalkozó utasítás alapján, illetve a megrendelő által adott anyaggal nem végezheti el az adott munkát, ha ez jogszabály vagy hatósági rendelkezés megsértéséhez, vagy az élet-, vagyon- és környezetbiztonság (élő és élettelen környezeti elemek) veszélyeztetéséhez vezetne.

Ha a munkát a megrendelő által kijelölt helyen kell végezni, a megrendelő köteles a munkahelyet alkalmas állapotban a vállalkozó rendelkezésére bocsátani. A vállalkozó a munka megkezdését mindaddig megtagadhatja, amíg a megrendelő e kötelezettségét nem teljesíti. Ha a megrendelő e kötelezettségének a vállalkozó által megszabott megfelelő határidőn belül nem tesz eleget, a vállalkozó elállhat a szerződéstől és kártérítést követelhet.

Ha ugyanazon a létesítményen több vállalkozó tevékenykedik, a megrendelő a munka gazdaságos és gyors, a vállalkozókkal összehangolt elvégzéséhez szükséges feltételeket köteles megteremteni, a vállalkozók pedig kötelesek a munkavégzést összehangolni. A munka nem megfelelő megszervezésével másnak okozott kárt a mulasztó köteles megtéríteni.

A megrendelő a munkát és a felhasználásra kerülő anyagot ellenőrizheti, a szerződésben, illetőleg jogszabályban meghatározott esetben pedig ellenőrizni köteles. Nem mentesül a vállalkozó a felelősség alól, ha a megrendelő az ellenőrzést elmulasztotta vagy nem megfelelően végezte el. Ha egyes munkarészeket a vállalkozó beépít (eltakar), és ezután az ellenőrzés a munka egy részének újbóli elvégzését tenné szükségessé, a vállalkozó köteles előzetesen megfelelő időben a megrendelőt a beépítésről értesíteni. Ha a megrendelő az értesítés ellenére az ellenőrzést elmulasztja, később a beépített munkarészt csak akkor ellenőrizheti, ha az újból végzett munkával kapcsolatos költségeket a vállalkozónak megfizeti.

A megrendelő a szerződéstől bármikor elállhat, köteles azonban a vállalkozó kárát megtéríteni. Ha a szerződéskötés előtt fennállott helyzetet nem lehet visszaállítani, vagy ha ezt nemzetgazdasági érdek vagy különös méltánylást érdemlő egyéb érdek indokolja, a bíróság a megrendelő elállása esetében – bármelyik fél kérelmére – a szerződést a jövőre nézve szünteti meg. A megrendelő ilyenkor is köteles a vállalkozó kárát megtéríteni. Ha a megrendelő a szerződéstől azért állt el, mert a teljesítési határidő lejárt előtt nyilvánvalóvá vált, hogy a vállalkozó a munkát csak olyan számottevő késéssel tudja elvégezni, hogy a teljesítés emiatt a megrendelőnek már nem áll érdekében, a megrendelő a szerződésszegésre vonatkozó szabályok szerint kártérítést követelhet. Ha a munka végzése során a körülmények arra engednének következtetést, hogy a teljesítés hibás lesz, a megrendelő a fogyatékoság kiküszöbölésére tűzött megfelelő határidő sikertelen eltelte után gyakorolhatja a hibás teljesítésből eredő jogokat.

A vállalkozói díj kifizetése főszabályként a vállalkozás teljesítésekor esedékes. Kivétel, ha a szerződésben előleg fizetéséről, vagy ha a szerződésben vállalt feladat szakaszolásában állapotok meg. A vállalkozót a díj biztosítására zálogjog illeti meg a megrendelőnek azokon a vagyontárgyain, amelyek a vállalkozási szerződés következtében birtokába kerültek.

Ha a teljesítés olyan okból válik lehetetlenné, amelyért egyik fél sem felelős, és

- a lehetetlenné válás oka mindkét fél érdekkörében vagy érdekkörén kívül merült fel, a vállalkozót az elvégzett munka és költségei fejében a díj arányos része illeti meg;
- a lehetetlenné válás oka a vállalkozó érdekkörében merült fel, díjazásra nem tarthat igényt;
- a lehetetlenné válás oka a megrendelő érdekkörében merült fel, a vállalkozót a díj megilleti, de a megrendelő levonhatja azt az összeget, amelyet a vállalkozó a lehetetlenné válás folytán költségben megtakarított, továbbá amelyet a felszabadult időben másutt keresett vagy nagyobb nehézség nélkül kereshetett volna.

4. számú melléklet

Vagyonkezelési szerződés minta

készült: 4 pld-ban,

..... sz. pld.

VAGYONKEZELÉSI SZERZŐDÉS

(KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSI SZERVEKKEL)

amely létrejött

egyrésztől: a **Kincstári Vagyon Igazgatóság**, amely a Magyar Állam tulajdonosi jogait gyakorolja

székhelye:
 statisztikai számjele:
 törzskönyvi nyilvántartási száma:
 képviseli:.....

a továbbiakban: KVI,

másrésztől a

székhelye:
 felügyeleti szerv:
 alapító okirat száma:
 statisztikai számjele:
 törzskönyvi nyilvántartási száma:
 képviseli:

a továbbiakban: Vagyonkezelő

között, mai napon, az alábbi feltételek szerint.

1. A szerződés célja

A szerződést a KVI és a Vagyonkezelő azzal a céllal kötik, hogy a Vagyonkezelő állami feladatai ellátásának és működési feltételeinek biztosítása érdekében elősegítsék a szerződés 2. pontjában megjelölt kincstári vagyonnal való szakszerű vagyongazdálkodást.

2. A szerződés tárgya

2.1 A szerződés tárgyát képezi a szerződés mellékleteiben definiált kincstári vagyoni kör.

2.2 A szerződés tartalmát képező vagyonelemeket, valamint a teljességi és köztartozási nyilatkozatot az alábbiakban felsorolt melléklettípusok tartalmazhatják:

1. típus: a mindenkori utolsó évre vonatkozó intézményi költségvetési beszámoló 01. sz. űrlapja, valamint a 38. sz. - immateriális javak és tárgyi eszközök állományának alakulása megnevezésű - űrlapja,
2. típus: a Vagyonkezelő alapító okiratában megjelölt, az állami feladatként ellátott alaptevékenységhez kapcsolódó kincstári vagyonkör – a kincstári vagyon kezelésével kapcsolatos 183/1996. (XII.11.) Korm.rendelet (továbbiakban: Kormányrendelet) 10.§ (2) bekezdés o.) pontjában foglaltak alapján - tételes jegyzéke,
3. típus: a vagyonkezelésben lévő ingatlanok összesítő kimutatása, amely jegyzékszerűen tünteti fel azokat településenként, hrsz-onként, művelési ágak szerint,
4. típus: teljességi nyilatkozat a kezelt vagyonelemekről,
5. típus: nyilatkozat a köztartozásokról,
6. típus: erdőterületekre vonatkozó kiegészítő rendelkezések és ezen ingatlanok összesítő kimutatása, amely jegyzékszerűen tünteti fel azokat településenként, hrsz-onként, művelési ágak szerint,
7. típus: védett természeti területekre és értékekre vonatkozó kiegészítő rendelkezések és ezen ingatlanok összesítő kimutatása, amely jegyzékszerűen tünteti fel azokat településenként, hrsz-onként, művelési ágak szerint,
8. típus: termőföldekre vonatkozó kiegészítő rendelkezések és ezen ingatlanok összesítő kimutatása, amely jegyzékszerűen tünteti fel azokat településenként, hrsz-onként, művelési ágak szerint,
9. típus: műemlékekre és műemlék jellegű ingatlanokra vonatkozó kiegészítő rendelkezések és ezen ingatlanok összesítő kimutatása, amely jegyzékszerűen tünteti fel azokat településenként, hrsz-onként, művelési ágak szerint,
10. típus: „Részesedések”-re vonatkozó kiegészítő rendelkezések
11. típus: a kijelöléssel vagyonkezelésbe került vagyonelemek listája,
12. típus: a vagyonkezelői jog átruházására vonatkozó megállapodás,
13. típus: jogszabály, öröklés, stb. által (amikor kijelölésre nincs szükség) vagyonkezelésbe került vagyonelemek listája,

14. típus: a vagyonkezelői jog megszűnésének dokumentumai, vagyontárgyak listája,
15. típus: az 1997. évi CXL. törvény 1.sz. mellékletében meghatározott, a kulturális javakra vonatkozó vagyonelemek listája.

3. A szerződés időbeni hatálya

Vagyonkezelő vagyonkezelői joga - az 1999. évi LII. törvény 1.§-a alapján - 2000. január 1. napjával keletkezett.

A szerződés időtartama: határozatlan

4. A vagyonkezelői jog gyakorlásának ellenértéke

Az államháztartásról szóló, többször módosított 1992. évi XXXVIII. törvény (továbbiakban: Áht.) 109/F. § (4) bekezdés alapján a Vagyonkezelőnek vagyonkezelői joga megszerzéséért és gyakorlásáért ellenértéket nem kell fizetnie.

5. A Vagyonkezelő jogai és kötelezettségei

5.1 A Kormányrendelet 2.§ (2) és (3) bekezdése szerinti vagyonkezelő vagyonkezelői joga az ugyanezen paragrafus (4) bekezdésben megjelölt tevékenységekre terjed ki. Vagyonkezelőt megilletik a tulajdonos jogai és terhelik a tulajdonos kötelezettségei, az Áht. 109/G. §-ban foglalt korlátozásokkal. Kincstári vagyon megterhelése az Áht. 109/H. §-ban foglaltak alapján történhet.

5.2 Vagyonkezelő a 2.1 pontban meghatározott kincstári vagyonra vonatkozó vagyonkezelői jog gyakorlásakor a jó gazda gondosságával biztosítja annak fenntartását és javítását célzó felújítását, karbantartását, állagvédelmét.

5.3 Vagyonkezelő vagyonkezelői jogát indokolt esetekben átruházhatja, az alábbi szabályok betartásával:

5.3.1 Vagyonkezelő vagyonkezelői jogát ellenérték nélkül is átruházhatja más központi költségvetési szervre – a vagyonhoz kapcsolódó jogokkal és kötelezettségekkel együtt – a KVI egyidejű értesítése mellett, a vonatkozó szerződés másolati példányának megküldésével.

A Vagyonkezelő az átruházást megelőzően köteles beszerezni a felügyeletét ellátó szerv vezetőjének arra vonatkozó nyilatkozatát, hogy az átruházással érintett vagyontárgy már nem szükséges a Vagyonkezelő által ellátott feladatokhoz, továbbá az átvevő központi költségvetési szerv felügyeletét ellátó szerv nyilatkozatát, hogy ezen szerv feladatai ellátásához szükséges az érintett vagyontárgy.

5.3.2 Vagyonkezelő vagyonkezelői jogát versenyeztetés (pályázat) útján, ellenérték fejében ruházhatja át – a vagyonhoz kapcsolódó jogokkal és kötelezettségekkel együtt – más, az 5.3.1 pont alá nem tartozó egyéb vagyonkezelésre jogosult szervre a Kormányrendelet, valamint a „vagyonkezelési versenyeztetési” szabályzat előírásai alapján.

5.3.3 A Kormányrendelet 10.§ (2) bekezdés e.) pontjában előírtak szerint Vagyonkezelő a jelen szerződés hatálya alá tartozó vagyonból a következő vagyonelemek vagyonkezelői jogát csak a KVI részére adhatja át engedményezéssel, ellenérték nélkül:

- a.) a műemlékvédelemről szóló 1997. évi LIV. törvény mellékletében felsorolt műemlékingatlanok,
- b.) iroda funkciójú épületek,
- c.) beépítetlen belterületi földingatlanok,
- d.) üdülőingatlanok,
- e.) termőföldek.

5.4 Amennyiben a Vagyonkezelő ingatlanokat vásárol, illetve beruházásaihoz szükség esetén ingatlanokat sajátít ki, úgy ezen vagyontárgyak a Magyar Állam tulajdonába, majd – a felügyeleti szerv vezetőjének egyetértése esetén – a KVI kijelölési eljárásait követően a Vagyonkezelő vagyonkezelésébe kerülhetnek. A kisajátított, de eredeti célra fel nem használt ingatlanok csak a kincstári vagyon értékesítésére vonatkozó eljárás szerint értékesíthetők.

5.5 Vagyonkezelő felelős a jelen szerződés létrehozását megelőzően az általa vállalt – kincstári vagyont érintő – kötelezettségekért (pl. bérleti, haszonbérleti szerződések, vagyonértékű jogok létesítése).

A Vagyonkezelő a Kormányrendelet 2.§ (4) bekezdés b.) pontja szerinti bérbeadás esetén a jelen vagyonkezelési szerződésben foglalt jogokkal és kötelezettségekkel, külön szerződés keretében állapodik meg a bérlővel.

Vagyonkezelő 10 évnél hosszabb időre szóló bérleti-, haszonbérleti szerződést csak a KVI-vel való előzetes írásbeli egyeztetés alapján köthet. Amennyiben a 10 évnél rövidebb időre kötött, de többször meghosszabbított időtartam meghaladná a 10 évet, a vagyonkezelő a KVI-vel előzetesen írásban egyeztetni köteles.

5.6 Vagyonkezelő a kincstári vagyonnal a Kormányrendelet 12-13. §-aiban foglaltak szerint folytathat vállalkozási tevékenységet.

Vagyonkezelő vállalja, hogy a kincstári vagyon megterhelése, a vagyon gazdasági társaság, illetve közhasznú társaság használatába adása esetén lefolytatandó eljárásoknál - a KVI bevonásával - kezdeményezi a kincstári vagyonért felelős miniszter jóváhagyásának megszerzését.

5.7 A Vagyonkezelő köteles a „kincstári vagyon-nyilvántartási” szabályzatban foglaltaknak megfelelően adatszolgáltatási és nyilvántartási kötelezettségének eleget tenni. A Vagyonkezelő felel az adatok hitelességéért, naprakészségéért.

- 5.8** Vagyonkezelő az általa kezelt kincstári vagyon könyv szerinti nettó összértékében bekövetkezett – 15%-os mértéket meghaladó – csökkenésről, annak tudomására jutásakor írásban tájékoztatja a KVI-t (pl. elemi kár, a gazdasági tevékenység körében bekövetkező veszteség, stb.)

Értéktől függetlenül a Vagyonkezelő azonnali bejelentést tesz a KVI-hez, ha kezelt vagyonában súlyos környezeti veszélyeztetés alakul ki, illetve beavatkozást igénylő természeti és környezeti károkozás történt.

- 5.9** Vagyonkezelő köteles a KVI-vel előzetesen írásban egyeztetni és az egyeztetés eredménye szerint eljárni a vagyonkezelésében lévő vagyonnal kapcsolatos birtokügyekben. (Birtokügyek körébe értendők például: ingatlan megosztása, harmadik személy javára szóló, az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezhető jogok létesítése, birtokvédelem, stb.) Az ezzel kapcsolatos ügyintézés, valamint a szerződések megkötése a Vagyonkezelő feladata.
- 5.10** Vagyonkezelő vállalja, hogy az építési engedélyhez kötött beruházásról és funkcióváltotatásról előzetesen az első fokú építési hatóság által kiadott engedély megküldésével tájékoztatja a KVI-t.
- 5.11** Vagyonkezelő köteles a kincstári vagyont érintő, a vonatkozó jogszabályokat, szabványokat, hatósági-, szakhatósági- és műszaki előírásokat betartani az állag-, föld-, környezetvédelem, a természeti területek védelme során, valamint a kincstári vagyon használatából adódó minden egyéb esetben.

6. A KVI jogai és kötelezettségei

- 6.1** A KVI a vagyonkezelési szerződés megkötését követően folyamatosan együttműködik a Vagyonkezelővel a szerződés teljesítése érdekében.
- 6.2** A KVI jogosult a Kormányrendelet 21.§-ában foglaltak alapján ellenőrizni a vagyonkezelést, különösen a fenntartásra és üzemeltetésre vonatkozó előírásokat, valamint a kincstári vagyonnal való gazdálkodás eredményességét, továbbá jogosult ehhez adatokat, dokumentumokat bekérni a Vagyonkezelőtől.
- 6.3** A Vagyonkezelő kincstári vagyon értékesítésére vonatkozó kezdeményezésekor a KVI a dokumentumokat köteles felülvizsgálni és a kincstári vagyontörvényből való kikerülésre a jogszabályok előírásainak megfelelően intézkedni.
- Az értékesítési eljárás során be kell tartani az 1048/1997.(V.13.) Korm. határozattal jóváhagyott versenyeztetési szabályzat előírásait.
- 6.4** KVI a kincstári vagyon könyv szerinti nettó összértékének 15%-os mértékét meghaladó csökkenése, vagy nem megfelelő használata esetén jogosult – ennek kiküszöbölése érdekében – a Vagyonkezelő felé intézkedni.

Amennyiben a Vagyonkezelő részéről szándékos, vagy súlyosan gondatlan magatartás tapasztalható, a KVI jogosult a jelen szerződés 7.2 pontja szerint eljárni.

- 6.5** Az 5.3.3 pontban foglalt vagyonkezelői jog engedményezésére vonatkozó kezdeményezést a KVI köteles fogadni, a vagyon átvételére vonatkozó egyeztetést a bejelentéstől számított 90 napon belül lebonyolítani.
- 6.6** Az 5.5 pontban meghatározott, 10 évnél hosszabb időtartamra szóló bérleti-, haszonbérleti szerződéssel kapcsolatos egyetértéséről vagy elutasításáról a KVI köteles az írásbeli értesítés kézhezvételét követő 30 napon belül írásban tájékoztatni a Vagyonkezelőt.
- 6.7** A kincstári vagyonnal összefüggő kijelölési eljárást a Vagyonkezelő kezdeményezése alapján a KVI köteles a kezdeményezés kézhezvételét követő 90 napon belül lefolytatni.
- 6.8** A KVI köteles a Vagyonkezelő által szolgáltatott adatok alapján a vagyont nyilvántartani a vonatkozó jogszabályok, szabályzatok figyelembevételével.
- 6.9** A 8.2 pontban meghatározott vagyonkezelői elszámolásokat a KVI köteles véleményezni, arról a kézhezvételt követő 60 napon belül nyilatkozatot kiadni.

7. A szerződés megszűnése

- 7.1** A szerződés a Kormányrendelet 6. § (1) bekezdés a.-e.) pontjaiban foglalt feltételek bármelyikének bekövetkezése, valamint a kijelölés visszavonása esetén szűnik meg.
- 7.2** A jelen szerződés 5.11 és 6.4 pontjában foglalt szabályok, illetve rendelkezések be nem tartása olyan súlyos szerződésszegésnek minősül, amely esetén a KVI a szerződést rendkívüli felmondással megszüntetheti.

8. Elszámolás a vagyonnal

- 8.1** Vagyonkezelő köteles a vagyonkezelésében lévő vagyonnal folyamatosan elszámolni a költségvetési szervezetek elszámolására vonatkozó mindenkor hatályos jogszabályok alapján és a „kincstári vagyon-nyilvántartási” szabályzat szerint. Az elszámolás alapját a vagyonkezelésbe-adás időpontjában és az elszámoláskor a KVI és a Vagyonkezelő nyilvántartásában szereplő kincstári vagyon képezi.
- 8.2** A vagyonkezelési szerződés rendes felmondással történő megszűnése esetén a Vagyonkezelő a felmondást követő hat, rendkívüli felmondás esetén két hónapon belül köteles tételesen elszámolni az általa vagyonkezelt kincstári vagyonnal átadás-átvételi eljárás útján, a 8.1 pontban rögzített feltételek szerint.
- 8.3** A vagyonkezelői jog egyéb – a 7.2 pont szerinti – megszűnése esetén a vagyonkezelő által kezelt kincstári vagyonnal való elszámolás a 8.1 pont szerint történik, 2 hónapon belül.

9. A jogviták rendezése

- 9.1** A felek a szerződés teljesítése során felmerült vitás kérdésekben kötelesek megkísérelni az egyezségkötést.

Egyezség esetén a felek – a jogszabályokban foglalt feltételek betartásával – a szerződést közös megegyezéssel módosíthatják.

- 9.2** Jelen szerződésben nem szabályozott kérdésekben a Polgári Törvénykönyv, a többször módosított 1992. évi XXXVIII. törvény (Áht.), a 183/1996. (XII.11.) Korm.rendelet, az 1048/1997. (V.13.) Korm.határozat, a hatályos, többször módosított költségvetési törvény, valamint a számvitelről szóló 1991. évi XVIII. sz. törvény vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

10. Egyéb rendelkezések

- 10.1** Vagyonkezelő kijelenti, hogy részéről a vagyonkezelési szerződés megkötését kizáró körülmény nem áll fenn, továbbá adó-, vám- vagy társadalombiztosítási járulék tartozása nincs. Az erről szóló nyilatkozat e szerződés 5. típusú mellékletét képezi.

A Vagyonkezelő azonnali jelentési kötelezettsége áll fenn a KVI felé, ha tartósan, több mint 6 hónapja lejárttá vált adó-, vám-, vagy TB-járulék-tartozása keletkezik.

- 10.2** A KVI jelen szerződés aláírásával hozzájárul ahhoz, hogy az ingatlanok vagyonkezelői joga a földhivatali nyilvántartásban a Vagyonkezelő nevére átvezetésre kerüljenek.

- 10.3** A szerződés a csatolt, alábbi mellékletekkel együtt érvényes, amelyek a szerződés elválaszthatatlan részét képezik:

1. sz.:
 2. sz.:
 3. sz.:
 4. sz.:

- 10.4** A szerződés 4 eredeti példányban készült, melyből 2 példány a Vagyonkezelőt, 2 példány a KVI-t illeti meg.

- 10.5** Felek jelen szerződést elolvasás és értelmezés után, mint akaratukkal mindenben egyezőt írják alá, egyúttal a szerződés összes példányának minden oldalát kézjegyükkel hitelesítik.

Budapest, 2000. » »

KVI részéről:

Vagyonkezelő részéről:

.....

.....

Ellenjegyezte:

KVI részéről:

Vagyonkezelő részéről:

.....

.....

6. sz. melléklet

A KINCSTÁRI ERDŐKRE VONATKOZÓ KIEGÉSZÍTŐ RENDELKEZÉSEK

A vagyonkezelési szerződés rendelkezéseit annak 2.3. pontja szerint a szerződés tárgyát képező erdők vonatkozásában az alábbi kiegészítéseket kell alkalmazni.

1. A jelen mellékletben meghatározott különös szabályok a szerződés tárgyát képező – az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvényben (továbbiakban: erdőtörvény) és a végrehajtására kiadott 29/1997. (IV. 30) FM rendeletben definiált – erdőkre és az erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló egyéb földterületekre, mint sajátos vagyonteknológiára és az ehhez kapcsolódó anyagi és nem anyagi javakra, valamint vagyoni értékű jogokra vonatkoznak.
- 2.1. A Vagyonkezelő a szerződés hatálybalépésével az erdőtörvény értelmében erdőgazdálkodónak minősül.
- 2.2. A Vagyonkezelő – az őt megillető tulajdonosi jogokból, illetve az őt terhelő tulajdonosi kötelezettségekből fakadó vagyongazdálkodási feladatai, továbbá az erdőgazdálkodói felhatalmazása alapján – a vagyonkezelésbe adott állami tulajdonban lévő erdőben ellátja a hatályos jogszabályok, a hatósági és szakhatósági előírások szerinti, továbbá a 10 éves erdőállomány-gazdálkodási tervben (üzemterv) meghatározott erdőgazdálkodási feladatokat.
- 3.1. A Vagyonkezelő a kezelésbe adott erdőkre bérleti, haszonbérleti szerződést nem létesíthet.
- 3.2. Az erdővel kapcsolatos birtokügyek:
 - erdő természetbeni megosztása
 - erdőterület igénybevétele (az 1996. LIV. tv. 65-71.§ szerint)
 - erdő elsődleges rendeltetésének megváltoztatása
 - erdőtelepítés
 - erdőgazdálkodási tevékenységet szolgáló egyéb földterületek bérlete, haszonbérlete
 - az ingatlan érintő, ingatlan-nyilvántartási bejegyzéssel járó jog létesítése (pl. szolgalmi jog, stb.)
- 4.1. Amennyiben a szerződésben szereplő vagyon a Vagyonkezelő feladatainak ellátásához szükségtelenné vált és a vagyonkezelői jog más költségvetési szervre történő átruházása nem történt, illetve történhet meg, úgy a Vagyonkezelő a vagyont a KVI-nek adja vissza.
- 4.2. Amennyiben az erdészeti hatóság az erdőtörvény 14.§ (2) bekezdése szerint értesíti a KVI-t, úgy a KVI a Vagyonkezelőt a szakmai követelményeknek megfelelő erdőgazdálkodás folytatására rövid határidő kitűzésével felszólítja. Amennyiben a Vagyonkezelő ezen felszólításnak határidőre nem tesz eleget, úgy a KVI kezdeményezheti a vagyonkezelői jog megvonását.
5. A vagyonkezelői jog átruházásáról szóló szerződést a szerződő fél köteles az Állami Erdészeti Szolgálathoz az erdőgazdálkodói nyilvántartás módosítása érdekében benyújtani.

7. sz. melléklet

A VÉDETT TERMÉSZETI TERÜLETEKRE ÉS –ÉRTÉKEKRE VONATKOZÓ KIEGÉSZÍTŐ RENDELKEZÉSEK

A vagyonkezelési szerződés rendelkezéseit annak 2.3. pontja szerint a szerződés tárgyát képező a védett természeti területek és értékek vonatkozásában az alábbi kiegészítésekkel kell alkalmazni.

1. A jelen mellékletben meghatározott különös szabályok a szerződés tárgyát képező – az Áht. 109/B. § d) pont 2. alpontjában, illetve a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban Tvt.) 4. § g) pontjában és 28-29. §-aiban definiált – kincstári vagyoni körre és az ehhez kapcsolódó anyagi és nem anyagi javakra, valamint vagyoni értékű jogokra vonatkoznak.
2. Védett természeti terület megterheléséről az ÁHT. 109/H. § (1) és (2) bekezdéseiben foglaltakon túl korm. rendelet 13. § (3) bekezdésében foglaltak alapján lehet rendelkezni.
3. A védett természeti területekkel kapcsolatos birtokügyek:
 - földrészletek megosztása, összevonása,
 - művelési ág megváltoztatása,
 - épület, építmény elhelyezése,
 - erdőtelepítés.
4. A Vagyonkezelő a védett természeti területtel és –értékekkel folytatott vállalkozásában tilos veszélyeztetni azok természetvédelmi értékét.

Tilos a védett természeti terület állapotát (állagát) és jellegét a természetvédelmi célokkal ellentétesen megváltoztatni.

5. A Vagyonkezelő a védett természeti terület használati jogát vagyoni hozzájárulásként, mellékszolgáltatásként a KVI előzetes egyetértése esetén csak 100 %-ig állami tulajdonban lévő közhasznú társaság vagy gazdasági társaság részére adhatja át a környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter egyetértésével.
6. A Vagyonkezelő a tevékenységét a vonatkozó jogszabályok (elsősorban az 1994. évi LV. törvény, a Tvt., az 1996. évi LIV. és az 1996. évi LV. törvény) és a védett természeti területre vonatkozó általános, illetve részletes kezelési előírások, továbbá a természetvédelmi hatóság, illetve szakhatóság rendelkezéseinek betartása mellett köteles végezni.
7. A védett természeti területek és a Tvt. 4. § e) pontjában definiált védett természeti értékek fenntartható hasznosítása során törekednie kell az azok értékét csökkentő, ill. azokat megsemmisítő károk megelőzésére.
8. A Vagyonkezelő a védett természeti területekre vonatkozó vagyonkezelői jogát az egyéb vagyonkezelő esetében csak természetvédelmi feladatok ellátása érdekében létrehozott közhasznú társaság, illetve gazdasági társaság részére ruházhatja át.

9. Amennyiben a védett természeti terület a Vagyonkezelő feladatainak ellátásához, illetve működéséhez szükségtelemmé vált, továbbá a vagyonkezelői jog 8. pont szerinti átruházása nem történt meg, úgy a Vagyonkezelő a vagyont a KVI-nek adja vissza.
10. Jelen kiegészítő rendelkezésekben nem szabályozott egyéb kérdésekben a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.
11. A vagyonkezelő a szerződés megkötését megelőzően az alábbi dokumentumot csatolja a szerződéshez:
 - a védett természeti területek tételes ingatlanjegyzékét (hrsz-onként) a védett természeti értékek feltüntetésével

8. sz. melléklet

A TERMŐFÖLDEKRE VONATKOZÓ KIEGÉSZÍTŐ RENDELKEZÉSEK

A vagyonkezelési szerződés rendelkezéseit annak 2.3. pontja alapján a szerződés tárgyát képező termőföldek vonatkozásában az alábbi kiegészítésekkel kell alkalmazni.

1. A termőföldekkel kapcsolatos birtokügyek:
 - műszaki megosztás, összevonás,
 - művelési ág megváltoztatása,
 - épület, építmény elhelyezése,
 - a termőréteg minőségi-mennyiségi változásával járó mindenféle beavatkozás,
 - haszonbérlet létesítése.
2. Jelen kiegészítő rendelkezésekben nem szabályozott egyéb kérdésekben a termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

9. sz. melléklet

MŰEMLEKEKRE ÉS MŰEMLÉK JELLEGŰ INGATLANOKRA VONATKOZÓ KIEGÉSZÍTŐ RENDELKEZÉSEK

A vagyonkezelési szerződés rendelkezéseit annak 2.3 pontja alapján a szerződés tárgyát képező műemlékek és műemlék jellegű ingatlanok vonatkozásában az alábbi kiegészítésekkel kell alkalmazni.

1. A vagyonkezelési szerződés körébe vont műemlékingatlanon végzett bármilyen építési és karbantartási munkához a vagyonkezelőnek a KVI hozzájárulása mellett az OMVH előzetes hozzájárulását is be kell szereznie.
2. Vagyonkezelő vállalja, hogy a műemlékingatlan eredeti műemléki értékét, díszítőelemeit és tartozékait megőrzi.
3. Az OMVH által előzetesen bejelentett, az ingatlanokon végzendő ellenőrzési, tudományos kutatási és állapot-felvételi tevékenység végzését Vagyonkezelő támogatja, azt elősegíti.
4. A műemlékvédelemről szóló 1997. évi LIV. törvény mellékletében felsorolt ingatlanok OMVH által előírt időszakos látogathatóságát a vagyonkezelőnek biztosítani kell.
5. A jelen kiegészítő rendelkezésekben nem szabályozott egyéb kérdésekben a műemlékvédelemről szóló 1997. évi LIV. vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.
6. A jelen szerződés aláírását követő 90 napon belül a felek közösen állapottrögzítő videofelvételt készítenek a műemlékingatlanról.
7. A Vagyonkezelő a szerződés megkötéséhez csatolja a műemlékek és műemlék jellegű ingatlanok helyrajzi számokat is tartalmazó tételes jegyzékét.

10. sz. melléklet

„RÉSZESEDÉSEK”-RE VONATKOZÓ KIEGÉSZÍTŐ RENDELKEZÉSEK

A vagyonkezelési szerződés rendelkezéseit a 2.3. pont alapján a szerződés tárgyát képező társasági részesedések vonatkozásában az alábbi kiegészítésekkel kell alkalmazni.

1. A KVI vagyonkezelésbe adja a Vagyonkezelőnek

 (társaság neve)

(székhelye:
 cégjegyzék száma: forint névértékű kincstári vagyon
 %-os tulajdoni részesedéshez kapcsolódó, a tulajdonost megillető jogokat
 és kötelezettségeket az Áht. 109/G. § (1) bekezdésében foglalt korlátozásokkal.

2. A vagyonkezelési időszak alatt keletkezett osztalék, illetve tőkeleszállítás útján vagy egyéb törvényes és szerződéses jogcímen a Magyar Államot, mint tulajdonost megillető összeg vagy járandóság a KVI-n keresztül a központi költségvetést illeti meg (183/1996. (XII.11.) Kormányrendelet 2. § 4. i pontja), a hatályos költségvetési törvény előírásai szerint.

3. A Vagyonkezelő és a KVI jogai és kötelezettségei

3.1. A KVI és a Vagyonkezelő köteles írásban értesíteni a Társaságot a vagyonkezelési szerződés megkötéséről és annak tartalmáról.

3.2. A vagyonkezelő tájékoztatásul megküldi a KVI-nek a társaság mérlegét, eredménykimutatást 1996. évtől a vagyonkezelés időtartama alatt.

3.3. A Vagyonkezelő írásban, haladéktalanul köteles tájékoztatni a KVI-t a tulajdonosi struktúra tervezett változtatásáról, valamint az alaptőke/törzstőke felemelésével vagy csökkentésével kapcsolatos kezdeményezésekről.

Ezekben az ügyekben hozott határozatokat a vagyonkezelő 15 napon belül megküldi a KVI-nek.

3.4. A 3.3. pontban leírt ügyekben hozott határozatok alapján a változásokat a KVI két héten belül átvezeti a nyilvántartásában, amelyről írásban értesíti a Vagyonkezelőt.

3.5. Amennyiben a Vagyonkezelő tulajdonosként szerepel a részvénykönyvben (tagjegyzékben), akkor haladéktalanul kérnie kell a Társaságnál a következő módosítást: tulajdonos: Magyar Állam, képviseli: Vagyonkezelő. A névre szóló részvényeket azonos módon át kell forgatni.

A Vagyonkezelő vállalja, hogy a KVI javaslata alapján a Társaság Igazgatóságába, Felügyelő Bizottságába egy fő KVI közalkalmazott delegálását kezdeményezi a vagyonkezelési szerződés aláírását követő első közgyűlésen, illetve taggyűlésen.

4. A Vagyonkezelő köteles haladéktalanul értesíteni a KVI-t, ha tudomására jut, hogy a Társaság az alaptőkének/törzstőkének egyharmadát elvesztette, vagy a társaság a fizetéseit megszüntette és vagyona a tartozásokat nem fedezi.
5. A vagyonkezelési szerződés tartama alatt a KVI előzetes jóváhagyása hiányában a Vagyonkezelő vezető állású dolgozói, illetve közeli hozzátartozói nem szerezhetnek érdekeltséget, tulajdoni részesedést a Társaságban.
6. Jelen kiegészítő rendelkezésekben nem szabályozott egyéb kérdésekben a többször módosított 1988. évi VI. törvény rendelkezéseit kell alkalmazni.
7. A szerződés megkötése előtt a Vagyonkezelő az alábbi dokumentumokat megküldi a KVI-nek:
 - A Társaság(ok) cégbírósági bejegyzéséről készült másolatot,
 - Névre szóló részvények esetén a Vagyonkezelő részvénykönyvi bejegyzéséről másolatot, korlátolt felelősségű társaság esetén tagjegyzék listát.

5. számú melléklet

Haszonbérleti szerződés minta

S Z E R Z Ő D É S

jogi személlyel

természetvédelmi oltalom alatt álló területek hasznosításáról

amelyet megkötöttek egyrésztől

a**NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁGA** (Cím:....., képviseli.:
.....igazgató) mint Igazgatóság (továbbiakban: **Igazgatóság**)
másrésztől a «**NÉV**» (székhelye: «**település**», «**cím**», adószám: «**adóazonosító**», képviseli:
«**képviselő**»), mint az ingatlan Hasznosítója (továbbiakban: **Hasznosító**) a mai napon az
alábbi feltételek mellett.

1. Szerződő felek

1.1. Igazgatóság

1.1.1. Igazgatóság szavatolja, hogy alább felsorolt állami tulajdonú ingatlanok kizárólagos
vagyonkezelésében állnak:

Község	Hrsz.	Ha	m2	Műv.ág	AK	Hasznosítás

1.1.2. Igazgatóság kijelenti, hogy a fenti területek természetvédelmi rendeltetésűek, ezért jelen
szerződés céljának a fenti ingatlanok természetvédelmi értékeinek, természeti
rendszerének, biológiai sokféleségének védelmét, megőrzését tekinti.

1.2. Hasznosító

1.2.1. Hasznosító kijelenti, hogy a Ptk. 685.§ c.) pontja szerint gazdálkodó szervezetnek
minősül, mely a «**cégbíróság**» Megyei Cégbíróságon «**cégjegyzékszám**»
cégjegyzékszámon került bejegyzésre. A cégjegyzék tanúsága szerint jelen
szerződésben rögzített tevékenység folytatására jogosult.

2. Használat

2.1. Igazgatóság az 1.1. pontban körülírt vagyonkezelői jogosultsága alapján a Hasznosító
részére ellenérték fejében jelen szerződés aláírástól számítva «**ig**»-ig terjedő határozott
időtartamra használatba adja az 1.1.1. pontban körülírt ingatlanokat. Jelen szerződés

ezen időtartam leteltével – amennyiben annak közös megegyezéssel történő meghosszabbítására nem kerül sor – minden külön nyilatkozat nélkül megszűnik.

- 2.2. Felek a használat ellenértékét kaszálónál évi **«kaszáló_díj»**-Ft/hektárban, azaz forint/hektárban, legelőnél **«legelő_díj»**-Ft/ hektárban, azaz forint/hektárban, szántó területek esetében **aranykoronánként «szántó_ak» kg étkezési búza** adott évben államilag garantált felvásárlási árával számított összegében határozzák meg, mely összeget Hasznosító köteles minden év **június 1.** napjáig megfizetni Igazgatóság által kiadott számla ellenében. A díjfizetés késedelmes teljesítése esetén Hasznosító köteles a késedelembe esés időpontjától kezdődően a költségvetésről szóló törvényben meghatározott mértékű kamatot fizetni. A további években az Igazgatóság felülvizsgálja a használati díj mértékét és azt a Központi Statisztikai Hivatal által közzétett inflációs ráta mértékével egyoldalúan megemeli. A megemelt használati díj mértékét minden év április 30-ig – a csekk és a számla kiküldésével egyidejűleg - írásban közli Hasznosítóval, és a továbbiakban a megemelt használati díjat jogosult Hasznosító részére számlázni.
- 2.3. A Hasznosító köteles az 1.1.1. pontban megjelölt ingatlanokat a jó gazda gondosságával – művelési ágának megfelelően – művelni és gondoskodni a termőképesség fenntartásáról, betartva a védett területre vonatkozó kezelési előírásokat. Hasznosító az előre nem tervezhető természetvédelmi jogi és hatósági előírásokat és az ezzel összefüggő gazdálkodási-használati korlátozásokat tudomásul veszi.
- 2.4. Hasznosító köteles a gazdálkodás közben keletkezett hulladékot és szemetet a területről elvinni.
- 2.5. Amennyiben a gazdálkodási tevékenység ezt szükségessé teszi az ingatlanokon – Igazgatóság előzetes írásbeli hozzájárulásával – épületek, építmények emelhetők, valamint egyéb beruházások végezhetőek, amennyiben ezt a területre vonatkozó jogszabályok és kezelési előírások nem zárják ki. Jogi helyzetükre a Felek megállapodása az irányadó.
- 2.6. Hasznosító az ingatlanok használatának jogát más személy részére sem visszerthes, sem ingyenes szerződésben nem engedheti át.
- 2.7. A 2.1. pontban körülírt határozott időtartam előtt is megszűnik a szerződés, az 4.pontban körülírt feltételek bekövetkezte esetében.
- 2.8. Igazgatóság tájékoztatja hasznosítót, hogy belső szabályzata szerint jelen szerződés megszűnéskor a terület hasznosítására jelentkezők között előnyben kell részesíteni a korábban szerződés szerűen gazdálkodókat. Mindez nem jelent előbérleti, vagy előhasználati jogot.
- 2.9. A Hasznosító az adott évben esedékes használati díj megfizetése előtt nem kezdhet a következő gazdasági év megalapozásához. Ezen pont megszegése esetén mezei leltár, vagy egyéb költség- és kártérítési-kártalanítási igénnyel az Igazgatósággal szemben nem élhet.
- 2.10. Az 1994. évi LV.tv. 25/A.§ (2) bek. szerint az illetékes Földhivatal felé történő bejelentési kötelezettség a Hasznosítót terheli.

3. Birtokbaadás

- 3.1. Igazgatóság jelen szerződés 1.1. pontjában megjelölt ingatlanokat jelen szerződés aláírásával egyidejűleg a Hasznosító birtokába adja, és Hasznosító ezen időtartam alatt húzza az ingatlanok hasznait, viseli terheit.
- 3.2. A birtokbaadás időpontjától viselendő terhekbe beleértendő az 1.1.1. pontban körülírt ingatlanokkal kapcsolatos minden köztartozás (adók, adók módjára behajtandó köztartozások, így különösen: vízgazdálkodási érdekeltségi hozzájárulás, stb.).
- 3.3. Jelen Szerződés megszűnése esetén az ingatlanokat olyan – gyommentes -állapotban kell átadni Igazgatóságnak, hogy azon a rendeltetésszerű gazdálkodás azonnal folytatható legyen

4. Felmondás

- 4.1. Mindkét fél jogosult jelen szerződést minden indoklási kötelezettség nélkül legkevesebb 60 napos felmondási határidővel minden naptári év december 31. napjára felmondani. A felmondási idő kezdőnapja a felmondás postára adását követő első nap.
- 4.2. Azonnali hatályú felmondásnak van helye, amennyiben a jelen szerződés tárgyát képező ingatlanokra vonatkozó 5.pontban körülírt jogszabályok változása alapján a szerződés tartalma módosul, és ez a módosulás a szerződő felek valamelyikének nem felel meg.
- 4.3. Azonnali hatályú felmondási jog illeti meg továbbá a használatba adót a 6.pontban rögzített Hasznosítói kötelezettségek megszegése esetén, valamint az alábbi esetekben:

Amennyiben Hasznosító

- ◆ írásbeli figyelmeztetés ellenére is károsítja az ingatlant, vagy súlyosan veszélyezteti épségét;
- ◆ írásbeli figyelmeztetés ellenére sem műveli meg a használt földet, vagy általában olyan gazdálkodást folytat, amely súlyosan veszélyezteti a termelés eredményességét, a föld termőképességét, az állatállományt vagy a felszerelést; illetve a jelen szerződés tárgyát képező ingatlanokat rendeltetés-, illetve szerződésellenes módon használja
- ◆ a használati díjat vagy a közterheket a lejárat után közölt felszólítás ellenére a kintlévő megfelelő határidőben sem fizeti meg.
- ◆ az ingatlan használatát másnak átengedte, vagy Igazgatóság hozzájárulása nélkül, vagy attól eltérően az ingatlanokon a rendes gazdálkodás körét meghaladóan végzett beruházást vagy az ingatlan művelési ágát megváltoztatta;
- ◆ a természetvédelmi jogszabályok vagy a természetvédelmi hatóság előírásaitól eltérő, illetőleg a természeti terület állagát vagy állapotát kedvezőtlenül befolyásoló tevékenységet folytat, továbbá, ha a természeti értékek fennmaradását bármely módon veszélyezteti.
- ◆ a szakszerű gazdálkodással a területen felhagy

5. Feltétel

5.1. Felek rögzítik, hogy módosító feltétel alatt mindketten azt értik, hogy a jelen szerződés tartalmával ellentétes jogszabályi rendelkezés a jogszabály hatályba lépésével egyidejűleg automatikusan jelen szerződés tartalmává válik.

6. Természetvédelmi korlátozások

6.1. Hasznosító kötelezi magát, hogy a természet védelméről szóló 1996. évi LIII.törvényt (Tvt.), és annak végrehajtási rendeleteit minden esetben maradéktalanul betartja. Az egyéb gazdálkodási-használati korlátozásokat jelen szerződés részét képező melléklet tartalmazza.

6.2. Igazgatóság jogosult a szerződés szerű használatot a Természetvédelmi Őrszolgálat, illetve más képviselője útján ellenőrizni.

7. Rezsiköltség

7.1. Az 1.1. pontban körülírt ingatlanok használatával, birtoklásával összefüggő mindennemű költség jelen szerződés időtartama alatt a Hasznosítót terheli.

8. Kártérítés

8.1. Felek kikötik, hogy amennyiben a rendeltetés szerű használatból eredő állagromlást meghaladóan romlik az ingatlanok állapota, vagy más természeti károsodás éri, és ez a Hasznosítónak, illetve megbízottjának, alkalmazottjának, képviselőjének, tagjának szerződésszegő, vagy más magatartása következtében állott be, úgy Hasznosító köteles a Igazgatóságnak az ebből eredő károkat megtéríteni a fokozott veszéllyel járó tevékenységre vonatkozó szabályok szerint (Ptk.345-346 §§, Tvt. 81.§). Eszerint Hasznosító akkor mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt olyan elháríthatatlan ok idézte elő, amely a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül esik.

8.2. A Hasznosító felel azért az egyéb – szerződésszegéssel okozott - kárért is amely a saját, illetve megbízottjának, alkalmazottjának, képviselőjének, tagjának magatartása következtében állott be, illetve amennyiben kötelezettsége teljesítéséhez, illetve joga gyakorlásához mást vesz igénybe, ennek magatartásáért felelős. A szerződésszegésért való felelősségre, valamint a kártérítés mértékére a fokozott veszéllyel járó tevékenységre vonatkozó szabályokat (Ptk. 345-346 §§, Tvt. 81.§) kell alkalmazni. Eszerint Hasznosító akkor mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt olyan elháríthatatlan ok idézte elő, amely a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül esik.

8.3. Felek megállapodnak, hogy Hasznosító semmilyen előzetes írásbeli hozzájárulása (2.5. pont) nélküli építkezés, értéknövelő beruházás értékét nem köteles Hasznosító részére a szerződés megszűnésekor megtéríteni, ezekben az esetekben felek a jogalap nélküli gazdagodás szabályainak érvényesülését kizárják.

8.4. A szerződés megszűnésekor a Hasznosító elviheti az általa létesített berendezési és felszerelési tárgyakat, valamint - Felek eltérő megállapodásának hiányában (2.5. pont) - követelheti a Igazgatóság írásbeli hozzájárulásával létesített és el nem vihető berendezéseknek az értékét, továbbá az általa telepített növényzetnek, valamint a talaj

minőségének javítását eredményező ráfordításainak a szerződés megszűnésekor megállapított értékét. A szerződés megszűnésekor a Hasznosító - a Igazgatósággal kötött eltérő megállapodás hiányában - az általa létesített ideiglenes jellegű építményt a saját költségén, kártalanítás nélkül köteles lebontani, illetve eltávolítani. E kötelezettség nem teljesítése esetén a bontási, illetve eltávolítási munkálatokat a Igazgatóság a Hasznosító költségére elvégeztetheti.

9. Egyebek

- 9.1. Jelen szerződésben nem szabályozott kérdésekben „Polgári Törvénykönyv” atipikus szerződésre vonatkozó rendelkezései - a természet védeleméről, valamint az állami tulajdon kezeléséről szóló jogszabályokban foglalt eltérésekkel - az irányadóak.
- 9.2. Jelen szerződésből eredő jogviták esetére a felek kikötik az Egri Városi Bíróság kizárólagos illetékességét.
- 9.3. Jelen szerződést a felek elolvasás és megértés után, mint akaratukkal mindenben egyezőt írták alá.

Hely, «dátum»

.....
Igazgatóság képviselőjében

igazgató

.....
Hasznosító
«név»

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés (az útmutató célja)	2. oldal
2. A KvVM irányítása alá tartozó szervek vagyonkezelésében lévő védett természeti területek vagyoni köre	4. oldal
2.1. Vagyonkezelésben lévő vagyon, kincstári vagyon	4. oldal
2.2. Vagyonkezelésbe vétel	4. oldal
2.3. A nemzeti park igazgatóságok vagyonkezelési tevékenysége	5. oldal
2.4. Szerződés kötés (vagyonkezelési szerződés)	7. oldal
2.5. Saját, illetve idegen használat	8. oldal
2.5.1. Saját gondozás	8. oldal
2.5.2. Használatba adás	11. oldal
2.6. Szerződés kötés (haszonbérleti szerződés)	15. oldal
2.6.1. A szerződés kötés általános szabályai	15. oldal
2.6.2. A haszonbérleti szerződés követelményei	18. oldal
2.7. A vagyonkezelte vagyon számbavétele, nyilvántartása, adatszolgáltatás	22. oldal
3. A nemzeti park igazgatóságok természetvédelmi vagyonkezelésével szembeni követelmények	24. oldal
3.1. Mezőgazdasági jellegű tevékenységek	24. oldal
3.2. Erdőgazdálkodási tevékenységek	30. oldal
3.3. Vadgazdálkodási tevékenységek	32. oldal
3.4. Halgazdálkodási tevékenységek	33. oldal
3.5. Nádgazdálkodási tevékenységek	36. oldal
3.6. Művelés alól kivett területek	37. oldal
3.7. Gyümölcsös és szőlőterületek, kertek	38. oldal
3.8. A vagyonkezelési tevékenységre vonatkozó javaslatok	41. oldal
4. Vagyonkezelés közgazdasági és pénzügyi követelményei	42. oldal
4.1. Tervezés	42. oldal
4.1.1. Hosszú távú (10 éves) stratégiai természetvédelmi vagyonkezelési program	42. oldal
4.1.1.1. A természetvédelmi kezelési terv	42. oldal
4.1.1.2. Stratégiai természetvédelmi vagyonkezelési program	42. oldal

4.1.2. Éves tervek	43. oldal
4.1.2.1. Éves igazgatósági természetvédelmi vagyonkezelési terv	43. oldal
4.1.2.2. Igazgatósági költségvetés	44. oldal
4.2. A jóváhagyott tervek végrehajtása	45. oldal
4.3. Nyilvántartások	45. oldal
4.3.1. Számviteli nyilvántartás (könyvvezetés)	45. oldal
4.3.2. Szakmai nyilvántartások	46. oldal
4.4. Felügyeleti feladatok	46. oldal
4.5. Beszámolás	47. oldal
4.5.1. Számviteli előírásoknak megfelelő beszámolás	47. oldal
4.5.3. A felügyeleti szervnek történő beszámolás	47. oldal
4.6. Támogatások felhasználása	48. oldal
4.7. Ellenőrzés	48. oldal
4.7.1. Belső, igazgatósági ellenőrzés	48. oldal
4.7.2. Külső (igazgatóságon kívüli) ellenőrzés	49. oldal
4.7.2.1. Felügyeleti ellenőrzés	49. oldal
4.7.2.2. Tulajdonosi ellenőrzés	49. oldal
4.7.2.3. ÁSZ, KEHI ellenőrzés	49. oldal
5. A nemzeti park igazgatóságok természetvédelmi vagyonkezelésének tárgyi és személyi feltételei	50. oldal
5.1. Feltételek a szántó, rét, legelő területek esetében	51. oldal
5.2. Feltételek erdőterületek esetében	51. oldal
5.3. Feltételek vadászterületek esetében	51. oldal
5.4. Feltételek halászati vízterületek fenntartása esetében	53. oldal
5.5. Feltételek nádas és művelés alól kivett területek fenntartása esetében	53. oldal
5.6. Feltételek gyümölcsösök, szőlőterületek és kertek esetében	53. oldal
Melléklet	54. oldal